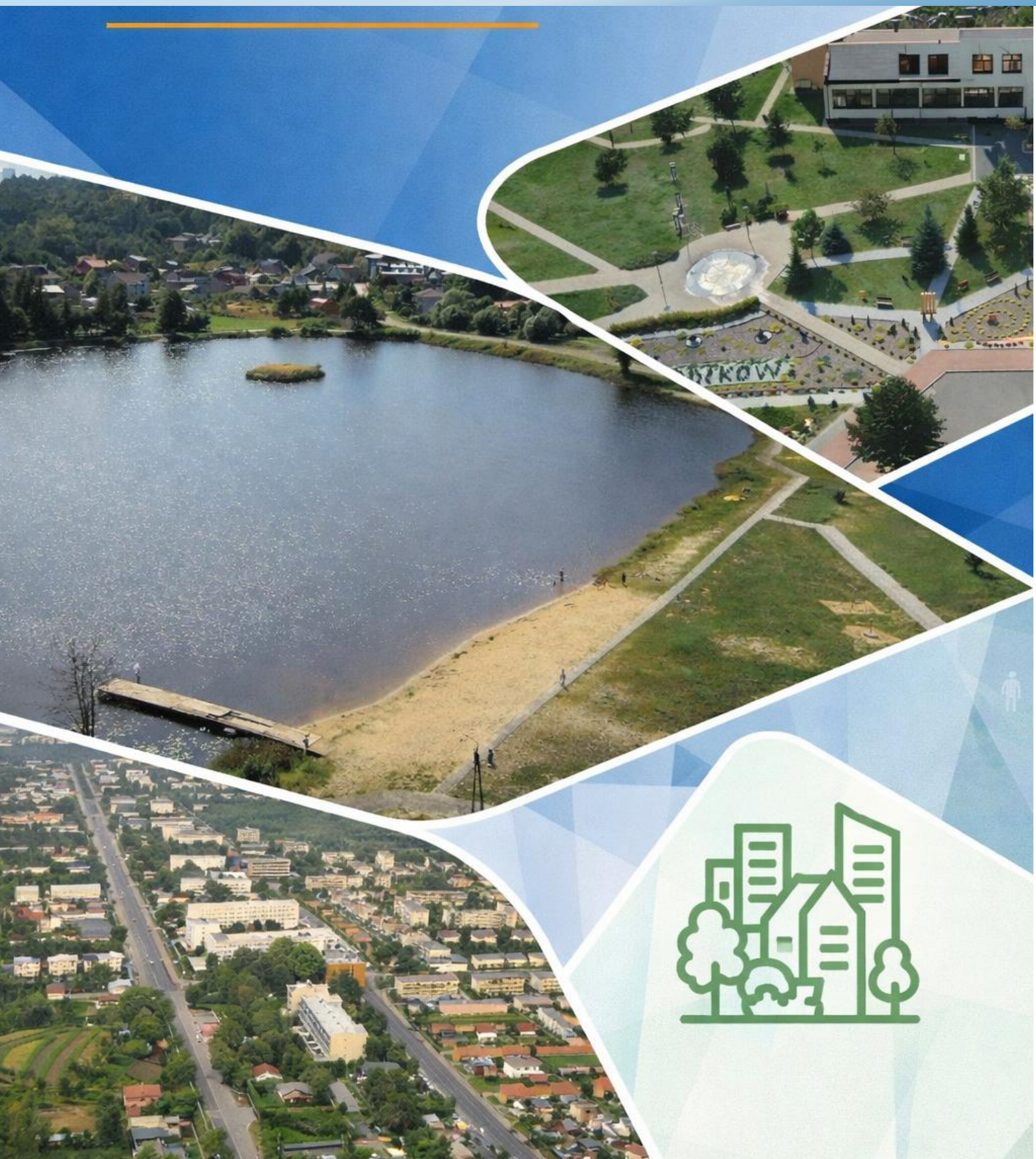
Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stąporków na lata 2026-2035

SPIS TREŚCI

1. Wstęp do Programu Rewitalizacji ... 3
2. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji ... 5
   2.1. Proces delimitacji ... 6
   2.2. Diagnoza obszaru rewitalizacji Stąporków ... 29
   2.3. Diagnoza obszaru rewitalizacji Niekłań Wielki ... 33
   2.4. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji ... 36
3. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk ... 39
   3.1. Opis wizji stanu obszarów po przeprowadzeniu rewitalizacji ... 50
4. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 52
   4.1. Przedsięwzięcia podstawowe ... 53
   4.2. Przedsięwzięcia uzupełniające ... 71
5. Mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych ... 89
   5.1. Komplementarność przestrzenna ... 89
   5.2. Komplementarność problemowa ... 91
   5.3. Komplementarność instytucjonalno-proceduralna ... 93
   5.4. Komplementarność międzyokresowa ... 94
   5.5. Komplementarność źródeł finansowania ... 96
6. Szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji ... 97
7. Opis struktury zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stąporków ... 100
   7.1. Koordynator GPR ... 100
   7.2. Komitet Rewitalizacji ... 102
   7.3. Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie rewitalizacji ... 102
   7.4. Harmonogram realizacji GPR ... 105
8. System monitorowania ... 108
   8.1. Monitoring bieżący realizacji Programu ... 109
   8.2. Ocena aktualności i stopnia realizacji Programu ... 110
   8.3. Wskaźniki monitoringu ... 111
9. Opis sposobu zapewnienia udziału interesariuszy w procesie rewitalizacji ... 114
   9.1. Proces partycypacyjny przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji . 115
   9.2. Proces partycypacyjny przy opracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji ... 115
   9.3. Proces włączenia interesariuszy na etapie wdrażania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji ... 116
10. Specjalna strefa rewitalizacji ... 117
11. Powiązania Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi ... 117
   11.1. Strategia Rozwoju Gminy Stąporków na lata 2016–2027 ... 118

11.2. Strategia Rozwoju Powiatu Koneckiego do roku 2032 ... 120
11.3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stąporków na lata 2026–2030 ... 123
12. Określenie niezbędnych zmian w dokumentach i uchwałach Gminy Stąporków ... 125
13. Uwarunkowania i wytyczne branżowe dla przygotowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 126
13.1. Zasady ogólne postępowania ... 127
13.2. Wytyczne branżowe dla gestorów infrastruktury technicznej ... 127
13.3. Wytyczne instytucjonalne i uzgodnieniowe ... 129
14. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ... 132
Spis tabel ... 134
Spis rysunków ... 134
Spis załączników ... 134

1. WSTĘP DO PROGRAMU REWITALIZACJI

Rewitalizacja jest odpowiedzią samorządu na wielowymiarowe kryzysy dotykające wybranych części gminy – przestrzeni, które przez lata pozostawały poza zasięgiem skutecznych mechanizmów rozwojowych i inwestycyjnych. W praktyce są to obszary, na których kumulują się problemy społeczne (m.in. ubóstwo, bezrobocie, trudności rodzinne, obniżone poczucie bezpieczeństwa), a równolegle utrwalają się bariery w sferach pozaspołecznych: gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Tak rozumiana rewitalizacja jest procesem zintegrowanym, kompleksowym i terytorialnie skoncentrowanym – ukierunkowanym nie tylko na poprawę infrastruktury, ale przede wszystkim na trwałe podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez działania społeczne, przestrzenne, środowiskowe i gospodarcze prowadzone w partnerstwie z interesariuszami.

Podstawę prawną prowadzenia rewitalizacji stanowi ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 278), zgodnie z którą rewitalizacja jest wyprowadzaniem ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, realizowane na podstawie gminnego programu rewitalizacji. W świetle ustawy pierwszy etap procesu stanowi delimitacja, tj. wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w oparciu o obiektywne i weryfikowalne wskaźniki oraz metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Kluczowe znaczenie ma tu sfera społeczna – analizowana w pierwszej kolejności i w najszerszym zakresie – a następnie uzupełniana o diagnozę zjawisk w sferach pozaspołecznych. Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stąporków na lata 2026-2035 (GPR) jest dokumentem operacyjnym, który porządkuje i integruje interwencję publiczną na obszarach wymagających szczególnej koncentracji działań naprawczych. Jego rolą jest:

- wskazanie obszaru rewitalizacji (w granicach ustawowych limitów: do 20% powierzchni gminy i do 30% liczby mieszkańców),
- określenie celów rewitalizacji oraz odpowiadających im kierunków działań,
- ujęcie przedsięwzięć rewitalizacyjnych (inwestycyjnych i społecznych) wraz z mechanizmami koordynacji, komplementarności, wdrażania i monitoringu,

- zapewnienie spójności działań rewitalizacyjnych z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy oraz warunkami korzystania z instrumentów wsparcia w perspektywie finansowej UE 2021–2027 (gdzie to właśnie GPR – spełniający kryteria ustawowe – stanowi podstawę ubiegania się o środki na rewitalizację).

Punktem wyjścia dla opracowania GPR jest diagnoza delimitacyjna przygotowana dla Gminy Stąporków. Wskazuje ona, że – w oparciu o ustawowe przesłanki – za obszar zdegradowany uznano miasto Stąporków oraz sołectwo Niekłań Wielki, w których stwierdzono szczególną koncentrację negatywnych zjawisk społecznych (odnotowanie 5 z 6 analizowanych czynników kryzysowych) oraz współwystępowanie problemów w co najmniej trzech sferach pozaspołecznych. Jednocześnie, zgodnie z ustawą, obszar rewitalizacji musi zostać wyznaczony jako całość lub część obszaru zdegradowanego z uwzględnieniem zasady efektywności interwencji oraz limitów terytorialno-ludnościowych.

Warto podkreślić, że rewitalizacja nie jest pojedynczą inwestycją ani listą zadań remontowych. To proces długofalowy, wymagający łączenia działań „twardych" (przestrzennych i infrastrukturalnych) z „miękkimi" (społecznymi, edukacyjnymi, aktywizującymi), tak aby w sposób trwały ograniczać przyczyny stanu kryzysowego, a nie wyłącznie jego skutki. Z tego względu GPR będzie konstruowany jako program zintegrowany: oparty na diagnozie, powiązany z celami rozwojowymi gminy, możliwy do wdrażania w partnerstwie i poddawany systematycznemu monitorowaniu.

Niniejszy rozdział wprowadzający otwiera dokument, porządkując przesłanki opracowania GPR, jego rolę w systemie zarządzania rozwojem gminy oraz podstawowe uwarunkowania prawno-proceduralne. Kolejne części Programu rozwijają wyniki diagnozy, definiują cele i kierunki działań rewitalizacyjnych oraz przedstawiają pakiet przedsięwzięć wraz z mechanizmami realizacji, partycypacji i oceny efektów interwencji.

2. POGŁĘBIONA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji stanowi kluczowy etap opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, ponieważ przekłada wyniki delimitacji na precyzyjne rozpoznanie przyczyn i mechanizmów stanu kryzysowego w granicach wyznaczonego obszaru. Jej celem nie jest ponowne „udowodnienie" zasadności rewitalizacji, lecz pogłębienie rozumienia problemów i zasobów w ujęciu lokalnym – w tym zróżnicowań pomiędzy podobszarami, grupami mieszkańców oraz funkcjami przestrzeni. Rozdział ten tworzy więc bezpośredni pomost między analizą diagnostyczną a częścią programową: celami rewitalizacji, kierunkami działań i zestawem przedsięwzięć.

Diagnoza pogłębiona koncentruje się w pierwszej kolejności na sferze społecznej, jako wiodącej z punktu widzenia ustawy o rewitalizacji, a następnie obejmuje sfery pozaspołeczne: gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową. Taki układ umożliwia pokazanie współwystępowania zjawisk – np. jak bariery przestrzenne i techniczne wpływają na dostęp do usług, jak osłabienie funkcji gospodarczych przekłada się na aktywność zawodową i kondycję rodzin, albo jak stan środowiska i jakość przestrzeni publicznych oddziałują na zdrowie i integrację społeczną. W rozdziale przyjęto podejście problemowo-funkcjonalne: zidentyfikowane zjawiska są opisywane nie tylko poprzez wskaźniki i dane, ale także poprzez ich konsekwencje dla jakości życia oraz potencjał do zmiany w wyniku interwencji rewitalizacyjnej. Równolegle wskazywane są lokalne zasoby (instytucje, infrastruktura, aktywność społeczna, dziedzictwo i kapitał miejsca), które mogą stać się dźwigniami procesu. Takie ujęcie pozwala następnie projektować działania kompleksowe – łączące komponent społeczny z inwestycyjnym – oraz zapewnić komplementarność przedsięwzięć, ich koncentrację terytorialną i realną mierzalność efektów. Wyniki pogłębionej diagnozy zostaną w kolejnych częściach Programu uporządkowane w postaci wniosków i potrzeb rewitalizacyjnych dla poszczególnych podobszarów, a następnie przełożone na cele, kierunki działań, przedsięwzięcia oraz system monitoringu. Dzięki temu GPR zachowuje logiczną spójność: od rozpoznania problemów, przez zaplanowanie interwencji, po ocenę rezultatów w całym okresie realizacji Programu.

2.1. PROCES DELIMITACJI

Delimitacja jest etapem inicjującym prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji i polega na wyznaczeniu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na podstawie obiektywnych, weryfikowalnych danych. Jej zadaniem jest identyfikacja tych części gminy, na których kumulują się negatywne zjawiska – w pierwszej kolejności w sferze społecznej (sfera wiodąca), a następnie w co najmniej jednej sferze pozaspołecznej. Wyniki delimitacji stanowią punkt wyjścia do diagnozy pogłębionej oraz do zaprogramowania celów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych w sposób skoncentrowany terytorialnie i merytorycznie (działania „szyte na miarę'' zidentyfikowanych problemów).

Analizę delimitacyjną przeprowadzono w podziale na 36 jednostek analitycznych odpowiadających strukturze osadniczej gminy (miasto Stąporków oraz sołectwa). Przyjęcie takiego poziomu odniesienia pozwoliło na:

- porównywalność danych pomiędzy jednostkami,
- identyfikację przestrzennej koncentracji zjawisk negatywnych,
- wskazanie obszarów, w których interwencja rewitalizacyjna ma największe uzasadnienie.

W części kartograficznej wykorzystano dane referencyjne i ewidencyjne (w tym zasoby geodezyjne) oraz podkłady mapowe, w celu czytelnej prezentacji rozkładu zjawisk i granic jednostek.

Zgodnie z metodyką przyjętą w diagnozie delimitacyjnej, ocenę stanu kryzysowego oparto na wskaźnikach w następujących sferach:

1. Sfera społeczna (wiodąca) – 6 obszarów problemowych:
   1.1. bezrobocie,
   1.2. bezpieczeństwo,
   1.3. ubóstwo,
   1.4. osoby ze specjalnymi potrzebami,
   1.5. trudności rodzin,
   1.6. poziom edukacji i aktywność społeczna.

2. Sfery pozaspołeczne (uzupełniające):
   2.1. sfera gospodarcza,
   2.2. sfera środowiskowa,
   2.3. sfera techniczna,
   2.4. sfera przestrzenno-funkcjonalna.

W każdej sferze zastosowano zestawy wskaźników cząstkowych, które następnie – po standaryzacji i ważeniu – agregowano do postaci wskaźników syntetycznych (oddzielnie dla każdego obszaru problemowego). W przypadku wskaźników wieloletnich zastosowano ważenie lat, tak aby większą wagę miały dane najbardziej aktualne (odzwierciedlające stan bieżący). Takie podejście umożliwia porównanie jednostek analitycznych nawet wtedy, gdy pojedyncze wskaźniki mają różną skalę (liczby bezwzględne, wskaźniki względne, wartości w czasie).

Dla każdego wskaźnika syntetycznego wyznaczono rozkład wartości wśród 36 jednostek analitycznych i przyjęto zasadę koncentracji w oparciu o kwartyle:

- za jednostki o najwyższej koncentracji negatywnych zjawisk w danym obszarze uznano jednostki mieszczące się w górnym kwartylu (tj. 1/4 jednostek o najgorszych wartościach; w praktyce 9 jednostek),
- w zależności od charakteru wskaźnika (stymulanta/destymulanta) brano pod uwagę odpowiednio „najgorszy'' kwartyl.

Za obszar o koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej uznano te jednostki, które znalazły się w kwartylu problemowym w co najmniej 5 z 6 analizowanych obszarów społecznych. Jest to celowo rygorystyczne kryterium, wzmacniające koncentrację interwencji i ograniczające ryzyko „rozmycia'' rewitalizacji na zbyt szeroki teren.

W dalszym kroku jednostki o koncentracji problemów społecznych skonfrontowano z wynikami dla sfer pozaspołecznych, przyjmując zasadę, że obszar zdegradowany to taki, gdzie występuje istotna koncentracja zjawisk negatywnych w sferze społecznej oraz równolegle ujawniają się problemy w sferach pozaspołecznych (co najmniej w jednej; w diagnozie przyjęto podejście oparte na porównaniu do kwartyli również dla sfer pozaspołecznych).

Na tej podstawie wyznacza się następnie obszar rewitalizacji jako całość lub część obszaru zdegradowanego – z uwzględnieniem ustawowych limitów powierzchni i liczby ludności, a także zasady efektywności i realnej wykonalności interwencji.

Poniżej przedstawiono strukturę wskaźników wykorzystanych w delimitacji. Pełne definicje operacyjne, tabele wynikowe i mapy rozkładu wskaźników zawarto w diagnozie delimitacyjnej.

Zjawisko bezrobocia w gminie Stąporków przeanalizowano za pomocą syntetycznego wskaźnika „bezrobocie'', obliczonego na podstawie dziesięciu wskaźników cząstkowych. Dane zostały pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Końskich oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stąporkowie (stan na koniec grudnia każdego analizowanego roku).

- Liczby osób bezrobotnych w poszczególnych sołectwach w latach 2019-2023 [B1]. Ten wskaźnik określa bezwzględną liczbę osób pozostających bez pracy w danej jednostce. Jest to szczególnie istotne, ponieważ liczba bezrobotnych pozwala określić ogólną skalę problemu bezrobocia w danym obszarze i ułatwia porównania między różnymi sołectwami pod kątem rzeczywistej liczby osób potrzebujących wsparcia na rynku pracy. Wskaźnik ten jest jednak mniej efektywny w ocenie bezrobocia tam, gdzie populacja sołectw znacznie się różni.
- Odsetek osób bezrobotnych w jednostce w odniesieniu do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym [B2]. Użycie odsetka osób bezrobotnych, czyli udziału osób bez pracy w stosunku do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, pozwala na normalizację wskaźnika bezrobocia względem wielkości populacji. Dzięki temu można lepiej ocenić, jak poważny jest problem bezrobocia w kontekście struktury demograficznej sołectwa.
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych w sołectwie [B3]. Wskaźnik pozwala określić skalę bezrobocia strukturalnego, które wymaga szczególnej uwagi, gdyż osoby długotrwale bezrobotne często napotykają trudności w powrocie na rynek pracy.
- Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w ogóle osób bezrobotnych w sołectwie [B4]. Wskaźnik ten pokazuje, jaki odsetek wszystkich bezrobotnych

w sołectwie stanowią osoby długotrwale bezrobotne i pozwala to na lepsze zrozumienie struktury bezrobocia.

- Odsetek osób długotrwale bezrobotnych wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym [B5]. Wskaźnik ten pokazuje, jak liczba osób długotrwale pozostających bez pracy odnosi się do liczby mieszkańców w wieku aktywności zawodowej.
- Liczba bezrobotnych kobiet [B6]. Wskaźnik prezentujący nominalną liczbę bezrobotnych kobiet. Pozwala na zobrazowanie zjawiska bezrobocia w ujęciu na płeć.
- Bezrobocie wśród kobiet w wieku produkcyjnym [B7]. Użycie wskaźnika pozwala na normalizację zjawiska bezrobocia wśród kobiet bez względu na wielkość populacji jednostki.
- Procent kobiet wśród osób bezrobotnych w sołectwie [B8]. Kobiety często są w trudniejszej sytuacji na rynku pracy, stąd konieczność uwzględnienia struktury bezrobocia w sołectwach ze względu na płeć.
- Korzystający z pomocy społecznej z powodu bezrobocia za lata 2019-2024 [B9]. Wskaźnik ten analizuje, ilu mieszkańców korzystało z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, co dodatkowo wskazuje na powiązania między bezrobociem a ubóstwem w danym obszarze.
- Korzystający z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogóle mieszkańców sołectwa za lata 2019-2024 [B10]. Wskaźnik ten jako procent wszystkich mieszkańców sołectwa pokazuje wpływ bezrobocia na sytuację społeczno-ekonomiczną całego obszaru. Pomaga to wskazać sołectwa, w których bezrobocie jest szczególnie palącym problemem, wpływającym m.in. na poziom ubóstwa.

Subiektywne odczuwanie bezpieczeństwa, czyli indywidualne wrażenie jednostek dotyczące ich poczucia zagrożenia lub spokoju w określonym miejscu, jest istotnym, ale trudnym do zmierzenia aspektem życia społecznego. Często nie jest ono bezpośrednio powiązane z rzeczywistymi danymi na temat przestępczości, a wynika raczej z osobistych doświadczeń, opinii społeczności, a nawet przekazu medialnego. Dlatego też, w procesie diagnozy na potrzeby gminnego programu rewitalizacji, same subiektywne odczucia nie byłyby wystarczające – konieczne jest wsparcie ich rzetelnymi danymi liczbowymi, które pomogą obiektywnie ocenić stan bezpieczeństwa. W celu przeprowadzenia procesu

delimitacji posłużono się zatem danymi przekazanymi przez Komendę Powiatową Policji w Końskich oraz Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Końskich. Wskaźnik „bezpieczeństwo" w gminie Stąporków przeanalizowano za pomocą syntetycznego wskaźnika obliczonego na podstawie sześciu wskaźników cząstkowych:

- Liczby zgłoszonych przestępstw na terenie analizowanej jednostki w latach 2019-2024 [S2]. Wskaźnik ten obrazuje poziom bezpieczeństwa publicznego na obszarze objętym analizą, uwzględniając liczbę przestępstw zgłoszonych organom ścigania w danym okresie. Dane te pozwalają zidentyfikować obszary o podwyższonym poziomie zagrożenia przestępczością, co może świadczyć o występowaniu problemów społecznych i deficytach w zakresie ładu publicznego. Wysoka liczba zgłoszonych przestępstw może być jednym z kryteriów wskazujących na konieczność objęcia danego obszaru działaniami rewitalizacyjnymi.
- Liczby zgłoszonych przestępstw w odniesieniu do liczby mieszkańców sołectwa w latach 2019-2024 [S2]. Wskaźnik ten uwzględnia poważniejsze naruszenia prawa i pozwala na ocenę poziomu zagrożenia na danym terenie. Wysoka liczba przestępstw w stosunku do liczby mieszkańców może być powiązana z brakiem stabilności ekonomicznej, problemami strukturalnymi i trudnościami w dostępie do rynku pracy. Przestępczość i brak zatrudnienia są często zjawiskami współwystępującymi w zdegradowanych obszarach, a analiza tego wskaźnika może wskazać obszary o największym zagrożeniu społecznym, gdzie interwencje rewitalizacyjne są najbardziej potrzebne.
- Liczby zatrzymanych nietrzeźwych kierujących w latach 2019-2024 [S3]. Wskaźnik ten odzwierciedla skalę zjawiska prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu na terenie analizowanej jednostki. Nietrzeźwi kierowcy stanowią realne zagrożenie dla bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, a ich liczba może wskazywać na problematyczne zachowania społeczne, niski poziom świadomości prawnej oraz deficyty w zakresie profilaktyki i kontroli.
- Liczby zatrzymanych nietrzeźwych kierujących w latach 2019-2024 w odniesieniu do populacji sołectwa [S4]. Wskaźnik ten umożliwia relatywizację danych dotyczących nietrzeźwych kierowców względem liczby mieszkańców danego sołectwa, co pozwala na bardziej precyzyjną ocenę skali problemu. Dzięki

odniesieniu do wielkości populacji możliwa jest identyfikacja obszarów, w których zjawisko to ma szczególnie nasilony charakter w stosunku do liczby mieszkańców, nawet jeśli bezwzględna liczba zdarzeń nie jest wysoka. Taka analiza wspiera trafniejszą delimitację obszarów kryzysowych wymagających działań rewitalizacyjnych

- Sumy interwencji straży pożarnej w jednostkach w latach 2019-2024 [S5]. Wskaźnik ten obrazuje częstość występowania zagrożeń wymagających interwencji straży pożarnej, takich jak pożary, wypadki drogowe, miejscowe zagrożenia (np. podtopienia, wichury, wycieki substancji niebezpiecznych) czy zdarzenia techniczne. Wysoka liczba interwencji może świadczyć o zwiększonym poziomie zagrożeń środowiskowych, infrastrukturalnych lub społecznych w analizowanym obszarze.
- Sumy interwencji straży pożarnej w latach 2019-2024 w odniesieniu do populacji jednostki [S6]. Relatywizacja liczby interwencji względem populacji pozwala na lepszą ocenę natężenia zagrożeń i zdarzeń wymagających reakcji służb ratowniczych w stosunku do liczby mieszkańców danego obszaru. Nawet przy względnie niewielkiej liczbie interwencji, ich duże zagęszczenie w przeliczeniu na liczbę ludności może wskazywać na szczególnie wysokie ryzyko występowania zdarzeń niebezpiecznych, a tym samym na konieczność objęcia danego obszaru działaniami rewitalizacyjnymi.

Ubóstwo jest kluczowym aspektem w analizie delimitacyjnej gminnego programu rewitalizacji, ponieważ wywiera bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców oraz dynamikę problemów społecznych i ekonomicznych na danym obszarze. Wysoki poziom ubóstwa może prowadzić do marginalizacji, pogorszenia dostępu do edukacji, zdrowia i zatrudnienia, a także nasilenia zjawisk patologicznych, takich jak przestępczość czy uzależnienia. Analiza wskaźników ubóstwa pozwala więc na identyfikację obszarów najbardziej dotkniętych deprywacją materialną, co umożliwia skoncentrowanie działań rewitalizacyjnych tam, gdzie są one najbardziej potrzebne. Zjawisko ubóstwa w gminie Stąporków przeanalizowano za pomocą syntetycznego wskaźnika „ubóstwo'', obliczonego na podstawie dziewięciu wskaźników cząstkowych:

- Korzystających z zasiłków pomocy społecznej w sołectwie w latach 2019-2024 [U1]. Liczba osób korzystających z zasiłków z pomocy społecznej to podstawowy wskaźnik obrazujący skalę zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego. Wysoka liczba beneficjentów może świadczyć o trwałym lub rozległym problemie społecznym, wymagającym wsparcia systemowego. Wskaźnik ten wskazuje na obszary o nasilonych potrzebach socjalnych i trudnej sytuacji bytowej mieszkańców
- Korzystający z zasiłków pomocy społecznej w odniesieniu do liczby mieszkańców sołectwa w latach 2019-2024 [U2]. Wskaźnik ten relatywizuje dane U1, co pozwala porównywać sytuację pomiędzy jednostkami terytorialnymi o różnej liczbie ludności. Udział beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej populacji wskazuje na stopień nasycenia problemem ubóstwa i może stanowić istotne kryterium delimitacyjne dla obszarów wymagających rewitalizacji.
- Korzystający z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2019–2024 [U3]. Ten wskaźnik pozwala wyodrębnić grupę osób, które korzystają z pomocy społecznej wyłącznie z powodu trudnej sytuacji materialnej, niezależnie od innych przyczyn (np. niepełnosprawność, przemoc domowa). Dzięki temu można dokładniej określić zasięg ubóstwa sensu stricto, a nie ogólnego wsparcia socjalnego.
- Korzystający z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w odniesieniu do liczby ludności w latach 2019–2024 [U4]. Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w populacji lokalnej pozwala na precyzyjniejszą analizę przestrzennego rozkładu biedy. Pozwala to wskazać jednostki, w których problem ubóstwa ma szczególnie nasilony charakter i może wpływać na pogłębianie się zjawisk kryzysowych w społecznościach lokalnych.
- Korzystający ze świadczenia „Posiłek w szkole i w domu" w latach 2019–2024 [U5]. Program ten adresowany jest do osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, zwłaszcza dzieci. Liczba osób objętych programem stanowi miernik ubóstwa żywieniowego oraz problemów w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych. Wysoka wartość wskaźnika może świadczyć o ryzyku wykluczenia społecznego i niedożywienia wśród dzieci i młodzieży.

- Korzystający z dodatku osłonowego w roku 2022 i 2024 [U6]. Dodatek osłonowy był formą rekompensaty dla gospodarstw domowych w związku ze wzrostem kosztów utrzymania, zwłaszcza energii. Jego powszechność może wskazywać na obszary dotknięte kumulacją problemów materialnych, zwłaszcza w kontekście rosnących kosztów życia.
- Korzystający z dodatku osłonowego w odniesieniu do liczby ludności (w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym) w roku 2022 i 2024'' [U7]. Ten wskaźnik pokazuje intensywność korzystania z dodatku osłonowego wśród grup najbardziej narażonych na ubóstwo energetyczne – osób starszych i w wieku produkcyjnym o niskich dochodach. Jego wartość pozwala identyfikować obszary, w których gospodarstwa domowe szczególnie odczuwają skutki inflacji i wzrostu cen mediów.
- Korzystający z bonu energetycznego w roku 2024 [U8]. Bon energetyczny to kolejne narzędzie wsparcia osób zagrożonych ubóstwem energetycznym. Wskaźnik ten mierzy skalę tego zjawiska w gminie i może służyć jako sygnał ostrzegawczy o pogarszającej się sytuacji materialnej mieszkańców, zwłaszcza w kontekście ogrzewania, energii elektrycznej i dostępu do mediów.
- Liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego w latach 2019–2024 [U9]. Dodatek mieszkaniowy to forma wsparcia osób mających trudności z opłacaniem kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Liczba gospodarstw domowych korzystających z tej formy pomocy wskazuje na skalę problemów mieszkaniowych i materialnych. Wysoka wartość tego wskaźnika może być symptonem niewystarczających dochodów lub niskiej jakości infrastruktury mieszkaniowej.

Wskaźnik "Mieszkańcy ze specjalnymi potrzebami" umożliwia dokładne określenie skali wyzwań społecznych i zdrowotnych w sołectwach, które wymagają dodatkowego wsparcia i dostosowania działań rewitalizacyjnych. Zgodnie z przytoczonymi wcześniej przepisami przy wyznaczeniu obszaru zdegradowanego należy posłużyć się liczbą mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Gminy nie dysponują bezpośrednio takimi danymi, ze względu na szeroką definicję użytą w ustawie, dlatego posłużono się głównie danymi Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy

Społecznej w Stąporkowie oraz danymi z ewidencji ludności. Koncentrację osób ze szczególnymi potrzebami oparto na analizie wskaźnika „mieszkańcy ze specjalnymi potrzebami'' [M], obliczonego na podstawie dziewięciu wskaźników cząstkowych:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2019-2024 [M1]. Udział osób w wieku poprodukcyjnym (po 60–65 roku życia w zależności od płci) w populacji sołectwa pozwala ocenić zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, zdrowotne i społeczne w związku ze starzeniem się społeczności. Osoby te często wymagają szczególnej uwagi w planowaniu działań rewitalizacyjnych, ponieważ są bardziej narażone na problemy zdrowotne i ograniczenia fizyczne, które wpływają na ich zdolność do samodzielnego funkcjonowania.
- Korzystający z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2019-2024 [M2]. Jest to ważny wskaźnik, który wskazuje na skalę potrzeb wsparcia wynikającego z ograniczeń zdrowotnych. Umożliwia ocenę, ile osób zmagających się z niepełnosprawnością w danym sołectwie wymaga wsparcia w codziennym życiu, co ma wpływ na planowanie infrastruktury dostępnej, usług opiekuńczych i programów wsparcia społecznego.
- Korzystający z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w liczbie ludności sołectwa w latach 2019-2024 [M3]. Ujęcie liczby osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogółu mieszkańców umożliwia porównanie poziomu potrzeb w różnych sołectwach. Dzięki temu wskaźnikowi można określić, gdzie wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami jest szczególnie potrzebne, co pozwala lepiej rozplanować zasoby i usługi.
- Korzystający z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby w latach 2019-2024 [M4]. Ten wskaźnik informuje o liczbie osób, które wymagają pomocy społecznej z powodu przewlekłych problemów zdrowotnych. Przewlekłe choroby mogą znacznie ograniczać aktywność życiową i zawodową, co sprawia, że osoby te wymagają dodatkowych usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych. Ujęcie tego wskaźnika pomaga zrozumieć potrzeby zdrowotne mieszkańców i wskazać obszary, które wymagają specjalistycznego wsparcia.
- Korzystający z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby w liczbie ludności sołectwa [M5]. Wskaźnik ten przedstawia udział osób potrzebujących

wsparcia z powodu długotrwałych chorób w ogólnej populacji sołectwa, co pozwala na lepsze porównanie sytuacji w różnych sołectwach. Wyższy wskaźnik może wskazywać na konieczność zwiększenia dostępności lokalnych usług zdrowotnych, pomocy społecznej oraz infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o ograniczonej sprawności.

- Korzystający z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2019-2024 [M6]. Uzależnienie od alkoholu to istotny problem zdrowotny i społeczny, który często prowadzi do wykluczenia, bezdomności i przemocy domowej. Osoby korzystające z pomocy społecznej z tego powodu wymagają kompleksowego wsparcia, w tym interwencji terapeutycznych, zdrowotnych i socjalnych. Ich obecność wskazuje na pogłębione problemy społeczne i zdrowotne w społeczności.
- Korzystający z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w odniesieniu do liczby ludności w latach 2019-2024 [M7]. Relatywne ujęcie pozwala na ocenę, czy problem alkoholizmu ma charakter jednostkowy czy strukturalny. Wysoki udział tej grupy może wskazywać na obszary dotknięte skrajnymi formami wykluczenia i konieczność skierowania tam działań o charakterze profilaktycznym, zdrowotnym i terapeutycznym.
- Liczba osób objętych świadczeniem pielęgnacyjnym w latach 2019-2024 [M8]. Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje osobom, które rezygnują z pracy zarobkowej, aby opiekować się osobą niepełnosprawną. Liczba takich świadczeń wskazuje na obecność osób wymagających stałej opieki oraz rodzin obciążonych dużymi obowiązkami opiekuńczymi. Wysoka liczba może sugerować braki w dostępności instytucjonalnych form wsparcia oraz potrzebę tworzenia lokalnych usług opiekuńczych.
- Liczba osób objętych zasiłkiem pielęgnacyjnym w latach 2019-2024 [M9]. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje osobom niezdolnym do samodzielnej egzystencji – zwykle osobom starszym lub niepełnosprawnym. Wskaźnik ten odzwierciedla skalę potrzeb opiekuńczych i zdrowotnych mieszkańców oraz może wskazywać na konieczność poprawy dostępności usług zdrowia, rehabilitacji i infrastruktury przyjaznej osobom o ograniczonej sprawności.

Wskaźnik „trudności rodzinne i wychowawcze'' stanowi jeden z kluczowych elementów diagnozy społecznej, pomimo, że nie został wskazany bezpośrednio w ustawie o rewitalizacji. Autorzy diagnozy zdecydowali się na jego użycie, ponieważ jego zastosowanie może pozwolić na wskazanie obszarowe wskazanie rodzin borykających się z kryzysami oraz zidentyfikować potencjalne trudności w edukacji i przyszłym funkcjonowaniu w społeczeństwie dzieci. Wskaźnik ten skorelowany jest z innymi poprzednio ujętymi problemami, takimi jak ubóstwo czy bezrobocie. Wskaźnik „trudności rodzinne i wychowawcze'' w gminie Stąporków przeanalizowano za pomocą syntetycznego wskaźnika obliczonego na podstawie siedmiu wskaźników cząstkowych:

- Liczba rodzin pobierających zasiłek rodzinny w latach 2019-2024 [R1]. Zasiłki rodzinne są często wsparciem dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej. Wzrost liczby rodzin korzystających z tych zasiłków może sugerować problemy finansowe, które mogą wpływać na zdolność do zapewnienia odpowiedniej opieki i wychowania dzieci, co ma istotne znaczenie dla oceny ogólnej sytuacji rodzinnej.
- Liczba rodzin pobierających zasiłek rodzinny w odniesieniu do populacji jednostki analitycznej w latach 2019-2024 [R2]. Relatywizacja liczby beneficjentów do wielkości populacji umożliwia porównania między jednostkami o różnej skali demograficznej i ujawnia koncentrację problemów w ujęciu przestrzennym. Wysoki udział rodzin pobierających zasiłek rodzinny w populacji jednostki analitycznej może wskazywać na potrzebę wzmocnienia lokalnych usług wsparcia rodziny (asystentura, poradnictwo, programy profilaktyczne) oraz działań przeciwdziałających dziedziczeniu ubóstwa i deficytów wychowawczych. Taki wskaźnik jest kluczowy przy priorytetyzacji obszarów kryzysowych w procesie delimitacji.
- Liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2019-2024 [R3]. Wskaźnik odzwierciedla sytuację rodzin, które z różnych powodów nie radzą sobie z obowiązkami wychowawczymi. Wzrost liczby takich rodzin może wskazywać na problemy społeczne, ekonomiczne lub braki w dostępie do wsparcia, co czyni go istotnym elementem analizy trudności rodzinnych.
- Odsetek mieszkańców sołectwa korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2019-

2024 [R4]. Procentowy udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej pozwala na ocenę skali problemu w danym obszarze.

- Liczba rodzin w sołectwie objętych procedurą „Niebieskie Karty'' w latach 2019-2024 [R5]. Procedura „Niebieskie Karty'' dotyczy sytuacji zagrożenia dzieci w rodzinach. Wzrost liczby rodzin objętych tą procedurą może wskazywać na rosnące problemy związane z przemocą w rodzinie, co ma bezpośredni wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo dzieci. Wskaźnik ten jest więc istotny dla oceny trudności wychowawczych.
- Liczba dzieci z sołectw umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2019-2024 [R6]. Umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej jest skrajnym rozwiązaniem, które wskazuje na poważne problemy rodzinne, takie jak zaniedbanie lub przemoc. Wysoka liczba dzieci w pieczy zastępczej świadczy o kryzysie w rodzinach i potrzebie interwencji.
- Liczby osób objętych świadczeniem z funduszu alimentacyjnego w latach 2019-2024 [R7]. Wskaźnik ten obrazuje liczbę osób (głównie dzieci i młodzieży), których rodzice nie realizują obowiązku alimentacyjnego, co skutkuje koniecznością wypłaty świadczeń przez fundusz alimentacyjny. Jest to istotny sygnał występowania trudności w funkcjonowaniu rodzin, w tym rozpadów rodzin, braku odpowiedzialności ze strony jednego z opiekunów, a także obciążeń ekonomicznych i wychowawczych spoczywających na samotnych rodzicach.

Wskaźnik "Poziom edukacji i aktywność społeczna mieszkańców" jest ostatnim elementem w procesie delimitacji społecznej w ramach opracowania gminnego programu rewitalizacji. Wskaźnik pozwala na ocenę potencjału społecznego i edukacyjnego danej społeczności. Użyte wskaźniki cząstkowe dostarczają istotnych informacji o poziomie wykształcenia mieszkańców oraz ich zaangażowaniu w życie społeczne. Wskaźnik [E] obliczono na podstawie ośmiu wskaźników cząstkowych:

- Frekwencja w II turach wyborów Prezydenckich w roku 2025 oraz 2020 [E1]. Udział mieszkańców w wyborach prezydenckich świadczy o ich zainteresowaniu sprawami państwa i poczuciu obywatelskiej odpowiedzialności. Ze względu na duży zasięg kampanii i wysoki poziom upowszechnienia informacji, wybory te

mają zwykle stosunkowo wysoką frekwencję – niska aktywność w tym zakresie może więc sygnalizować głęboki deficyt zaangażowania społecznego.

- Frekwencja w wyborach do Sejmu w roku 2023 i 2019 [E2]. Wybory parlamentarne pozwalają mierzyć zainteresowanie mieszkańców polityką krajową i ich poczucie sprawczości w zakresie kształtowania polityki publicznej. Frekwencja w tych wyborach odzwierciedla poziom świadomości obywatelskiej oraz zdolność mobilizacji społecznej. W ujęciu lokalnym może wskazywać, które jednostki przestrzenne cechują się wyższym kapitałem społecznym, a które wymagają działań wzmacniających aktywność obywatelską.
- Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego w roku 2024 oraz 2019 [E3]. Udział w wyborach europejskich jest zwykle niższy niż w pozostałych elekcjach, co czyni ten wskaźnik czułym miernikiem zainteresowania mieszkańców sprawami ponadlokalnymi i ich poczucia przynależności do wspólnoty europejskiej. Znaczna różnica frekwencji względem innych wyborów może wskazywać na niską świadomość polityczną lub ograniczoną edukację obywatelską. Analiza frekwencji w tych wyborach na poziomie lokalnym pozwala identyfikować obszary o szczególnie niskim poziomie partycypacji publicznej.
- Frekwencja w wyborach na Burmistrza Gminy w roku 2024 [E4]. Wybory samorządowe, a zwłaszcza bezpośrednie wybory burmistrza, są najbliższe codziennemu doświadczeniu mieszkańców i najściślej powiązane z ich realnym wpływem na funkcjonowanie gminy. Frekwencja w tych wyborach stanowi jeden z kluczowych wskaźników zaangażowania społeczności lokalnej w życie publiczne, poczucia sprawczości i identyfikacji z lokalną wspólnotą.
- Liczba stowarzyszeń przypadających na 100 mieszkańców jednostki [E5]. Wskaźnik ten obrazuje poziom aktywności obywatelskiej i stopień organizowania się społeczności lokalnej w formie formalnych struktur – stowarzyszeń, klubów czy organizacji pozarządowych.
- Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego [E6]. Wskaźnik ten odzwierciedla umiejętności językowe uczniów w zakresie czytania, pisania oraz analizy tekstu.
- Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z matematyki [E7]. Ten wskaźnik mierzy umiejętności matematyczne uczniów, w tym zdolność do rozwiązywania

problemów i analizowania danych. Wysokie wyniki w matematyce są istotne nie tylko dla kontynuacji nauki, ale również dla rozwijania umiejętności analitycznych, które są cenne na rynku pracy.

- Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego [E8]. Umiejętność posługiwania się językiem angielskim jest kluczowa w dzisiejszym zglobalizowanym świecie. Ten wskaźnik mierzy zdolności językowe uczniów w zakresie komunikacji w języku obcym, co zwiększa ich szanse na zatrudnienie i uczestnictwo w międzynarodowym życiu społecznym i kulturalnym.

Sfera gospodarcza - na terenie gminy Stąporków swoje siedziby mają mikro, małe oraz średnie przedsiębiorstwa. Brakuje dużych firm (zgodnie z definicją z ustawy z dnia 4 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej zatrudniających średniorocznie przynajmniej 250 osób). To właśnie przedsiębiorcy w głównej mierze odpowiadają za rozwój gminy: miejsca pracy, warunki płacowe itp. Zjawisko aktywności gospodarczej przeanalizowano na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Informacji Działalności Gospodarczej (CEIDG) oraz Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Wskaźnik „Sfera gospodarcza'' w gminie Stąporków poddano analizie za pomocą syntetycznego wskaźnika obliczonego na podstawie siedmiu wskaźników cząstkowych:

- Udział mieszkańców w wieku produkcyjnym [G1]. Wskaźnik ten obrazuje potencjał demograficzny lokalnego rynku pracy oraz bazę ludności, która teoretycznie może zasilać sektor gospodarczy – zarówno jako pracownicy, jak i przedsiębiorcy. Wysoki udział tej grupy może świadczyć o korzystnej strukturze demograficznej i większych możliwościach rozwoju lokalnej aktywności ekonomicznej. Z kolei niski udział mieszkańców w wieku produkcyjnym może wskazywać na problemy związane z odpływem osób aktywnych zawodowo, starzeniem się społeczeństwa i malejącym potencjałem gospodarczym
- Liczba działalności gospodarczych [G2]. Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych jest podstawowym miernikiem aktywności ekonomicznej mieszkańców oraz ogólnego klimatu przedsiębiorczości w danym obszarze. Pokazuje również zdolność lokalnej społeczności do podejmowania inicjatyw biznesowych i tworzenia miejsc pracy. Niska liczba działalności gospodarczych

może świadczyć o barierach rozwojowych, ograniczonym popycie lokalnym lub braku wsparcia dla sektora MŚP.

- Liczba zawieszonych działalności gospodarczych [G3]. Wskaźnik ten pozwala zidentyfikować trudności w utrzymaniu działalności gospodarczej. Wzrost liczby zawieszonych działalności może świadczyć o pogarszającej się kondycji mikroprzedsiębiorstw, ograniczonym rynku zbytu lub skutkach zewnętrznych (np. kryzysów gospodarczych, pandemii, inflacji). Jest to istotny sygnał ostrzegawczy o osłabieniu lokalnej gospodarki i potencjalnym zagrożeniu dla stabilności ekonomicznej.
- Liczba zawieszonych spółek handlowych [G4]. Zawieszenie działalności spółki handlowej może świadczyć o problemach finansowych, strukturalnych lub prawnych większych podmiotów gospodarczych, w tym firm zatrudniających pracowników i mających istotne znaczenie dla lokalnej gospodarki. Wysoka liczba takich przypadków może oznaczać osłabienie segmentu średnich i dużych firm, co bezpośrednio wpływa na zatrudnienie, podatki lokalne i rozwój infrastruktury gospodarczej.
- Liczba aktywnych spółek handlowych [G5]. Wskaźnik ten obrazuje obecność większych, zorganizowanych form działalności gospodarczej na danym obszarze. Aktywne spółki handlowe są istotnymi uczestnikami lokalnego życia gospodarczego, często działają na rynkach zewnętrznych i tworzą miejsca pracy. Ich obecność wskazuje na większy potencjał inwestycyjny i wyższy poziom rozwoju gospodarczego jednostki.
- Liczba podmiotów gospodarczych w odniesieniu do populacji jednostki w wieku produkcyjnym [G6]. Relatywizacja liczby działalności gospodarczych do populacji w wieku produkcyjnym pozwala na ocenę poziomu przedsiębiorczości mieszkańców oraz strukturalnej zdolności do samoorganizacji ekonomicznej. Wysoka wartość wskaźnika może świadczyć o aktywności gospodarczej i większej odporności lokalnej społeczności na kryzysy. Z kolei niski wynik może wskazywać na potrzebę działań wspierających rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia.
- Udział zawieszonych działalności gospodarczych w odniesieniu do liczby aktywnych działalności gospodarczych [G7]. Wskaźnik ten pozwala ocenić proporcję między działalnościami trwale funkcjonującymi a tymi, które zostały

zawieszone, co jest wskaźnikiem kondycji sektora mikro- i małych przedsiębiorstw. Wysoka wartość tego wskaźnika może sugerować ryzyko trwałego wycofania się firm z rynku lokalnego, a tym samym spadek zatrudnienia, zmniejszenie wpływów podatkowych i ograniczenie lokalnych usług. Jest to istotny miernik stabilności i dynamiki gospodarczej.

Analiza sfery środowiskowej stanowi istotny element opracowania gminnego programu rewitalizacji, gdyż pozwala na identyfikację kluczowych problemów i zagrożeń związanych z ochroną środowiska na obszarze gminy. W kontekście rewitalizacji gminy Stąporków szczególne znaczenie mają te wskaźniki, które odnoszą się do jakości powietrza, gospodarki ściekowej, pozostałych wyrobów azbestowych, prowadzonych czynności kontrolnych oraz dostępności obszarów chronionych Natura 2000. Sferę środowiskową przeanalizowano na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Stąporkowie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Wskaźnik „sfera środowiskowa'' poddano analizie za pomocą syntetycznego wskaźnika obliczonego na podstawie siedmiu wskaźników cząstkowych:

- Masa wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia [Ś1]. Azbest jest materiałem niebezpiecznym dla zdrowia, a jego obecność na terenie gminy stanowi potencjalne zagrożenie dla mieszkańców. Monitorowanie masy pozostałych wyrobów azbestowych (kg) pozwala ocenić skalę problemu i określić potrzeby w zakresie działań mających na celu jego usunięcie.
- Liczba kotłów na paliwa stałe [Ś2]. Wskaźnik ten ma szczególne znaczenie w odniesieniu do uchwały nr XXII/292/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020 roku w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Wartość wskaźnika pokazuje zatem skalę działań ukierunkowanych na wymianę źródeł ciepła jaka czeka mieszkańców poszczególnych jednostek analitycznych
- Udział kotłów na paliwa stałe w ogóle źródeł ciepła [Ś3]. Kotły na paliwa stałe, w tym węgiel, są głównym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza, szczególnie pyłów i substancji szkodliwych dla zdrowia. Wskaźnik ten obrazuje stopień

zależności gminy od źródeł ciepła, które przyczyniają się do pogorszenia jakości powietrza. Jest to istotne w kontekście polityki antysmogowej oraz planowania działań na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła na bardziej ekologiczne.

- Liczba kontroli Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) zakończonych stwierdzeniem nieprawidłowości w latach 2019-2024 [Ś4]. Liczba kontroli, w których stwierdzono nieprawidłowości, wskazuje na skalę naruszeń przepisów ochrony środowiska. Ten wskaźnik pozwala określić, jak poważne są problemy środowiskowe oraz jak często występują naruszenia wymagające interwencji. Jest to ważne z perspektywy poprawy nadzoru oraz efektywności systemu kontrolnego.
- Liczba przeprowadzonych kontroli GIOŚ w latach 2019-2024 [S5]. Sama liczba przeprowadzonych kontroli daje obraz aktywności nadzorczych GIOŚ na terenie gminy i wskazuje, jak intensywnie monitorowany jest stan środowiska. Wyższa liczba kontroli może oznaczać również wyższą liczbę podmiotów oraz skalę działalności ich działalności wpływającą na stan środowiska naturalnego, co jest istotne w kontekście dążenia do poprawy jakości życia mieszkańców.
- Liczba kontroli GIOŚ stwierdzających naruszenia [Ś6]. Wskaźnik ten odzwierciedla skalę występowania naruszeń przepisów dotyczących ochrony środowiska na terenie gminy, ujawnionych podczas kontroli przeprowadzanych przez organy ochrony środowiska. Wysoka liczba takich kontroli zakończonych stwierdzeniem nieprawidłowości może świadczyć o istniejących zagrożeniach dla środowiska przyrodniczego i zdrowia mieszkańców, a także o deficytach w zakresie nadzoru, edukacji ekologicznej i egzekwowania przepisów. Może to również wskazywać na obecność działalności gospodarczej wpływającej negatywnie na środowisko, co stanowi istotne kryterium w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych.
- Średni czas trwania kontroli GIOŚ [Ś7]. Średni czas trwania kontroli przeprowadzanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska może świadczyć o złożoności i powadze wykrywanych problemów środowiskowych. Dłuższy czas kontroli może oznaczać poważniejsze przypadki naruszeń lub skomplikowane postępowania wymagające szczegółowej analizy, np. w zakresie gospodarki odpadami, emisji zanieczyszczeń czy degradacji gruntów. Wskaźnik

ten pozwala uzupełnić dane ilościowe o aspekt jakościowy dotyczący charakteru zagrożeń środowiskowych na danym obszarze.

- Powierzchnia obszarów Natura 2000 [Ś8]. Wskaźnik ten obrazuje udział powierzchni objętej ochroną w ramach europejskiej sieci Natura 2000 na terenie jednostek analitycznych. Obecność takich terenów ma istotne znaczenie dla planowania przestrzennego i zrównoważonego rozwoju, ponieważ nakłada dodatkowe ograniczenia środowiskowe, ale jednocześnie stanowi potencjał ekologiczny i krajobrazowy. W kontekście GPR wskaźnik ten świadczy również o szczególnej wartości przyrodniczej obszaru oraz potrzebie zachowania i odpowiedniego zarządzania jego zasobami w procesie rewitalizacji – zwłaszcza tam, gdzie działalność człowieka może wchodzić w konflikt z celami ochrony środowiska.

Analiza sfery technicznej jest nieodzowną częścią opracowania gminnego programu rewitalizacji, ponieważ pozwala na ocenę infrastruktury technicznej, która bezpośrednio wpływa na jakość życia mieszkańców oraz funkcjonowanie społeczności lokalnej. Wskaźniki techniczne dostarczają danych o stanie dróg, dostępności systemów kanalizacyjnych i poziomie dostępności obiektów użyteczności publicznej, co umożliwia identyfikację obszarów wymagających interwencji oraz planowanie modernizacji infrastruktury. Sferę techniczną przeanalizowano na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Stąporkowie oraz Banku Danych Obiektów Topograficznych. Wskaźnik „sfera techniczna" poddano analizie za pomocą syntetycznego wskaźnika obliczonego na podstawie pięciu wskaźników cząstkowych:

- Udział dróg o gruncie naturalnym [T1]. Wskaźnik ten odzwierciedla odsetek dróg nieutwardzonych, co jest istotne w ocenie dostępności poszczególnych obszarów gminy, zwłaszcza w okresach o trudnych warunkach atmosferycznych. Drogi o gruncie naturalnym mogą utrudniać dojazd do poszczególnych miejscowości, ograniczając dostęp mieszkańców do usług oraz komunikacji.
- Udział dróg o nawierzchni bitumicznej [T2]. Wskaźnik ten informuje o jakości i rodzaju nawierzchni na drogach gminnych. Drogi o nawierzchni bitumicznej, w porównaniu do dróg o innych typach nawierzchni, są bardziej trwałe i bezpieczne dla użytkowników oraz generują mniejsze koszty utrzymania. Wysoki udział dróg bitumicznych może wskazywać na zaawansowany poziom rozwoju

infrastruktury drogowej w gminie, co wpływa na komfort przemieszczania się mieszkańców i dostępność transportową. Wskaźnik ma charakter stymulanty.

- Liczba zbiorników bezodpływowych [T3]. Zbiorniki bezodpływowe (szamba) są formą indywidualnego systemu odprowadzania ścieków, wykorzystywaną tam, gdzie brak jest dostępu do sieci kanalizacyjnej lub przydomowej oczyszczalni. Wysoka liczba tego typu zbiorników może świadczyć o niedostatecznym rozwoju infrastruktury sanitarnej, co niesie za sobą ryzyko zanieczyszczenia środowiska (np. wód gruntowych), szczególnie jeśli zbiorniki są nieszczelne lub niewłaściwie opróżniane. Wskaźnik ten jest istotnym miernikiem opóźnień infrastrukturalnych i potencjalnych zagrożeń środowiskowo-zdrowotnych, a jego analiza pozwala wskazać obszary wymagające inwestycji w gospodarkę wodno-ściekową.
- Liczba zbiorników bezodpływowych w odniesieniu do łącznej liczby przyłączy kanalizacyjnych oraz przydomowych oczyszczalni [T4]. Relatywizacja liczby zbiorników bezodpływowych względem nowocześniejszych rozwiązań (tj. sieci kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni) pozwala na ocenę skali niezaspokojonych potrzeb w zakresie infrastruktury sanitarnej. Wysoki udział szamb w strukturze ogólnej systemów odprowadzania ścieków może wskazywać na nierównomierny rozwój techniczny gminy, wykluczenie infrastrukturalne części sołectw oraz pilną potrzebę modernizacji sieci. Wskaźnik ten ma kluczowe znaczenie dla identyfikacji obszarów zdegradowanych wymagających wsparcia inwestycyjnego i środowiskowego.
- Ogólnodostępne budynki użyteczności publicznej bez audytu dostępności [T5]. Ten wskaźnik odnosi się do poziomu dostosowania obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób o ograniczonej mobilności, w tym osób starszych i niepełnosprawnych. Wysoki odsetek budynków bez audytu dostępności wskazuje na brak systematycznej oceny i ewentualnych działań naprawczych w zakresie poprawy dostępności architektonicznej. Wskaźnik ten jest kluczowy z perspektywy tworzenia środowiska sprzyjającego integracji społecznej i równego dostępu do usług publicznych, co jest jednym z istotnych celów rewitalizacji. Dzięki audytom można zaplanować i wdrożyć modernizacje, które zapewnią bezpieczny i komfortowy dostęp do budynków publicznych dla wszystkich mieszkańców.

Analiza sfery przestrzennej jest ostatnim elementem procesu delimitacji. Umożliwia ocenę struktury osadniczej oraz dostępności i jakości przestrzeni publicznych, które wpływają na codzienne życie mieszkańców oraz atrakcyjność gminy. Wskaźniki cząstkowe zastosowane w tej analizie pozwalają na uzyskanie obrazu obecnego zagospodarowania przestrzeni oraz identyfikację obszarów, które wymagają interwencji w ramach działań rewitalizacyjnych, z uwzględnieniem kluczowej roli i funkcji Gminy Stąporków. Sferę przestrzenną przeanalizowano na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Stąporkowie. Wskaźnik „sfera przestrzenna" poddano analizie za pomocą syntetycznego wskaźnika obliczonego na podstawie czterech wskaźników cząstkowych:

- Gęstość zaludnienia [P1]. Wysoka gęstość zaludnienia stanowi jeden z podstawowych czynników uzasadniających prowadzenie działań rewitalizacyjnych, co wywodzi się z początków rewitalizacji w miastach, gdzie nagromadzenie mieszkańców w ograniczonej przestrzeni prowadziło do degradacji budynków i infrastruktury oraz wyzwań społecznych. Im większa gęstość zaludnienia na analizowanym obszarze, tym bardziej potrzebne są działania mające na celu poprawę jakości przestrzeni wspólnej, dostępności usług oraz stanu technicznego budynków. Gęstość zaludnienia w analizie przestrzennej dostarcza więc istotnych informacji o potencjalnych potrzebach rewitalizacyjnych oraz o tym, jakie działania będą miały największy wpływ na lokalną społeczność.
- Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym przypadająca na m2 przestrzeni sportowej (place zabaw, boiska sportowe) [P2]. Wskaźnik ten obrazuje relację między liczbą dzieci i młodzieży (osób w wieku przedprodukcyjnym) a dostępną powierzchnią ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej. Jego celem jest ocena dostępności przestrzeni służących aktywności fizycznej, integracji społecznej i zdrowemu rozwojowi najmłodszych mieszkańców. Im mniejsza powierzchnia przypada na jedno dziecko lub nastolatka, tym większe zagęszczenie i mniejsza dostępność infrastruktury, co może prowadzić do przeciążenia istniejących obiektów, ograniczenia możliwości aktywności fizycznej oraz spadku jakości korzystania z przestrzeni publicznej przez najmłodszych. Z tego względu wskaźnik należy interpretować jako stymulantę – wyższa wartość oznacza korzystniejsze warunki przestrzenne dla rozwoju dzieci i młodzieży, większą dostępność infrastruktury oraz wyższy potencjał integracji społecznej, aktywizacji

i profilaktyki zdrowotnej. Niskie wartości wskaźnika wskazują natomiast na konieczność działań rewitalizacyjnych w zakresie planowania i rozbudowy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb młodszej części społeczności lokalnej.

- Liczba zabytków nieruchomych [P3]. Zabytki nieruchome stanowią ważny element dziedzictwa kulturowego i mogą przyczynić się do wzrostu atrakcyjności przestrzeni publicznej. Analiza liczby zabytków na danym obszarze wskazuje, jak duży potencjał kulturowy posiada gmina, oraz czy istnieje potrzeba ochrony i rewitalizacji tych obiektów. Rewitalizacja zabytków może przyciągać turystów, podnosić prestiż miejsca i umacniać tożsamość lokalnej społeczności. Wysoka liczba zabytków nieruchomych sugeruje również konieczność przeprowadzenia działań konserwatorskich oraz adaptacji przestrzeni wokół tych obiektów, aby były one funkcjonalne i bezpieczne.
- Liczba stanowisk archeologicznych [P4]. Obecność stanowisk archeologicznych wzbogaca przestrzeń gminy o dodatkowe walory historyczne i może zwiększać jej atrakcyjność turystyczną oraz edukacyjną. Wskaźnik ten wskazuje na potencjał do dalszego rozwoju oferty kulturalnej i turystycznej poprzez integrację elementów dziedzictwa archeologicznego w przestrzeni publicznej. Stanowiska archeologiczne wymagają również odpowiedniej ochrony i działań konserwacyjnych, co jest istotne w planowaniu rewitalizacji, aby zachować i promować unikatowe aspekty lokalnej historii. Ważnym aspektem związanym z występowaniem stanowisk archeologicznych są ograniczenia, jakie przynosi ich obecność w przestrzeni publicznej. Ograniczenia te dotyczą zarówno funkcji mieszkalnej, gospodarczej oraz infrastrukturalnej.

Zgodnie z definicją ustawową, obszar zdegradowany został określony jako taki, który obejmuje jednostki charakteryzujące się znaczną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz występowaniem problemów w przynajmniej jednej dziedzinie pozaspołecznej (czyli co najmniej jeden syntetyczny wskaźnik osiągał wartości znajdujące się w górnym kwartylu negatywnych wartości).

Obszar koncentracji negatywnych zjawisk społecznych obejmuje dwie jednostki analityczne, gdzie stwierdzono negatywną koncentrację pięciu spośród sześciu badanych zjawisk społecznych: sołectwo Niekłań Wielki oraz miasto Stąporków. Występowanie

negatywnych wartości w sferach pozaspołecznych stwierdzono w obu tych jednostkach analitycznych:

- Niekłań Wielki:
    - sfera środowiskowa,
    - sfera techniczna,
    - sfera przestrzenna
- Stąporków:
    - sfera gospodarcza,
    - sfera środowiskowa,
    - sfera techniczna,
    - sfera przestrzenna

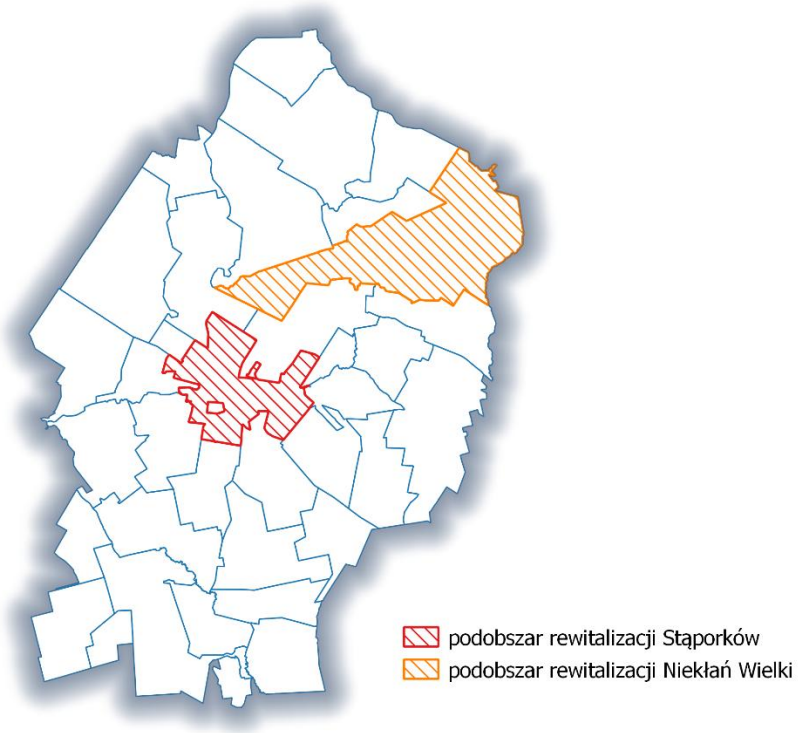
Biorąc powyższe pod uwagę, jako obszar zdegradowany wyznaczono obszar sołectwa Niekłań Wielki oraz miasta Stąporków. Obszar zdegradowany ma zatem powierzchnię 32,58 km2 i zamieszkiwany jest przez 5 723 mieszkańców.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, obszar rewitalizacji nie może obejmować powierzchni większej niż 20% powierzchni gminy oraz nie może być zamieszkany przez więcej niż 30% ogólnej liczby mieszkańców gminy. W związku z tym, mimo że całe miasto Stąporków spełnia kryteria obszaru zdegradowanego, jego włączenie w całości do obszaru rewitalizacji przekracza dopuszczalny ustawowo limit ludnościowy. Konieczne było zatem dokonanie ograniczenia terytorialnego tego obszaru. W wyniku analiz funkcjonalno-przestrzennych oraz w odniesieniu do założeń strategicznych gminy, z obszaru rewitalizacji wyłączono fragment miasta Stąporków pomiędzy ulicami 1-go Maja i Jana Kochanowskiego (w orientacji północ-południe) oraz ulicami 1000-lecia i Górniczą (w orientacji wschód-zachód) o powierzchni 0,18 km2 i zamieszkiwany przez 1 162 mieszkańców. Obszar ten w części stanowi najmłodsze spośród osiedli mieszkaniowych, które charakteryzuje się relatywnie korzystnymi wskaźnikami społecznymi i przestrzennymi. Obszar ten nie wykazuje skumulowanych negatywnych zjawisk społecznych, a ponadto znajduje się w fazie dynamicznego rozwoju inwestycyjnego. Trwa tam rozbudowa zabudowy mieszkaniowej, a procedowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego stwarza dodatkowe warunki do jego

dalszego rozwoju, co czyni ten teren perspektywicznym, a tym samym niewymagającym interwencji rewitalizacyjnej.

Finalnie, obszar rewitalizacji został wyznaczony w sposób zgodny z przepisami ustawy, obejmuje najbardziej problemowe części miasta Stąporków oraz całe sołectwo Niekłań Wielki, zachowując przy tym zarówno proporcje demograficzne i powierzchniowe, jak i logikę przestrzenną i funkcjonalną. Taki wybór umożliwia skierowanie działań rewitalizacyjnych tam, gdzie są one rzeczywiście najbardziej potrzebne, a jednocześnie pozwala na efektywne wykorzystanie potencjału rozwojowego pozostałych części gminy. Obszar rewitalizacji został podzielony na podobszar rewitalizacji Stąporków oraz podobszar rewitalizacji Niekłań Wielki. Zatem cały obszar rewitalizacji ma powierzchnię 32,40 km2, co stanowi 13,99% powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 4 561 mieszkańców (29,71% populacji gminy Stąporków).

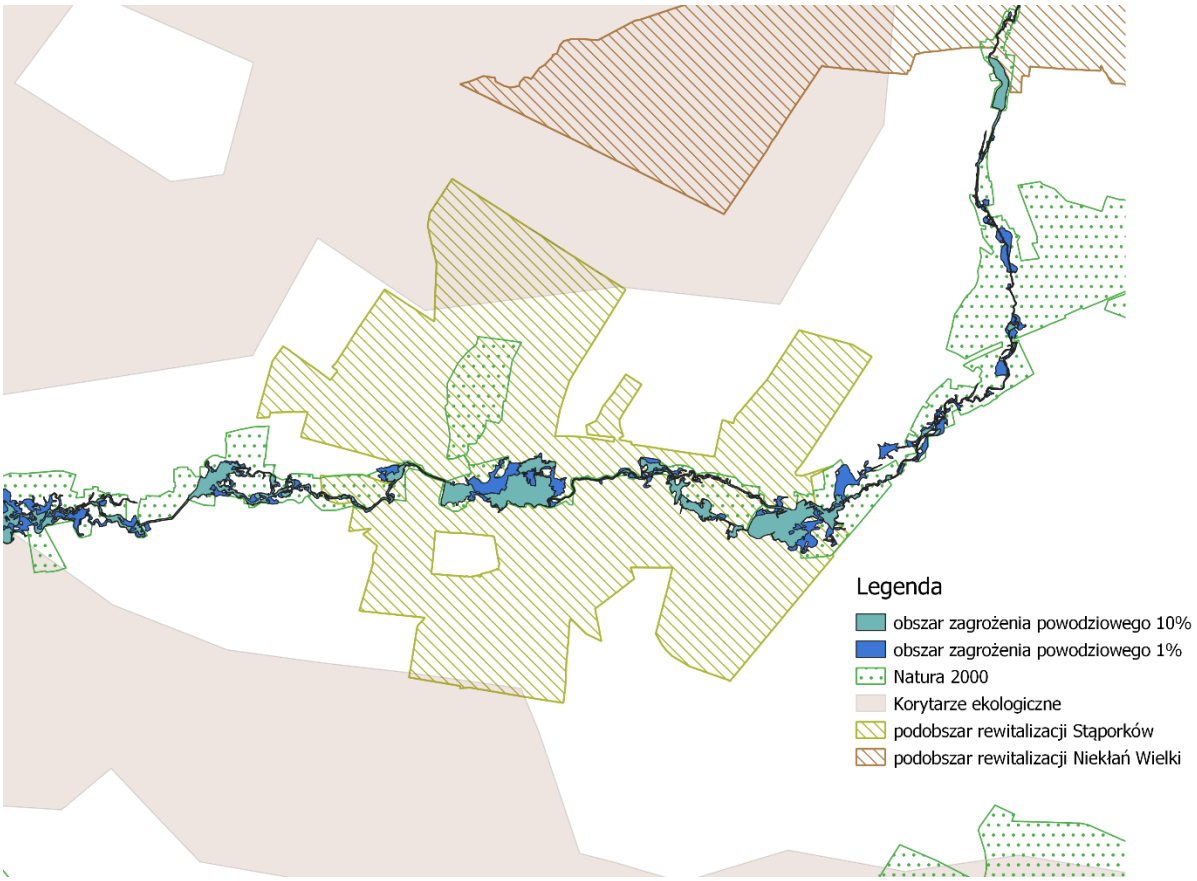
Rysunek 1. Uproszczone przedstawienie obszaru rewitalizacji

2.2. DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI STĄPORKÓW

Miasto Stąporków stanowi kluczowy podobszar rewitalizacji w gminie, ponieważ diagnoza delimitacyjna potwierdza tu wyraźną koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, którym towarzyszą istotne deficyty w sferach pozaspołecznych. Obraz stanu kryzysowego ma charakter wielowymiarowy i sprzężony: problemy społeczne nie występują w izolacji, lecz są wzmacniane przez bariery przestrzenno-funkcjonalne, techniczne, środowiskowe oraz gospodarcze, co przekłada się na pogorszenie jakości życia mieszkańców i obniżenie atrakcyjności miasta jako miejsca zamieszkania, nauki i pracy.

Rysunek 2. Uwarunkowania przyrodnicze w granicach podobszaru rewitalizacji Stąporków

W wymiarze środowiskowym i przestrzennym istotne znaczenie mają uwarunkowania przyrodnicze i hydrologiczne występujące na obszarze rewitalizacji. W granicach podobszaru Stąporków oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie przebiega korytarz ekologiczny „Częstochowa-wschód", a dolina rzeki Czarnej objęta jest ochroną w ramach obszaru Natura 2000 „Dolina Czarnej". Jednocześnie Miasto Stąporków położone jest

poza granicami Kielecko-Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Ponadto wzdłuż doliny Czarnej występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w tym strefy o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi odpowiednio 10% (Q10) i 1% (Q1). W konsekwencji proces rewitalizacji w Stąporkowie powinien być projektowany jako interwencja kompleksowa, łącząca działania „miękkie" (społeczne, edukacyjne, integracyjne i aktywizujące) z działaniami „twardymi" (infrastrukturalnymi, przestrzennymi i dostępnościowymi), przy zachowaniu koncentracji terytorialnej i komplementarności przedsięwzięć. W sferze społecznej szczególnie widoczna jest koncentracja problemów związanych z sytuacją na rynku pracy i bezpieczeństwem socjalnym części mieszkańców. Zjawiska te przejawiają się zarówno w utrwalaniu się bierności zawodowej i ryzyka długotrwałego bezrobocia, jak i w zwiększonym obciążeniu systemu wsparcia społecznego. W praktyce oznacza to wzrost podatności na ubóstwo, ograniczenie zdolności do samodzielnego zaspokajania potrzeb bytowych oraz trudności w utrzymaniu stabilności życiowej przez część gospodarstw domowych. Dla Programu Rewitalizacji implikacją jest konieczność wprowadzenia działań, które nie ograniczą się do interwencji doraźnych, ale będą ukierunkowane na trwałe wzmocnienie kompetencji, aktywizację społeczną i zawodową oraz poprawę dostępu do usług wspierających reintegrację (w tym poradnictwa, pośrednictwa pracy, wsparcia psychologicznego i pracy środowiskowej). Równolegle, w kontekście bezpieczeństwa, diagnoza wskazuje na potrzebę wzmacniania ładu społecznego i poprawy poczucia bezpieczeństwa w przestrzeni miasta, co powinno znaleźć odzwierciedlenie zarówno w działaniach społecznych (profilaktyka, praca z młodzieżą, działania integracyjne), jak i w poprawie jakości przestrzeni publicznych oraz organizacji usług publicznych. Istotnym elementem obrazu kryzysu w Stąporkowie są również trudności rodzinne i wychowawcze oraz podwyższone potrzeby wsparcia w grupach wymagających szczególnej troski. Zjawiska te wskazują na konieczność prowadzenia rewitalizacji społecznej obejmującej wsparcie rodzin, rozwój usług opiekuńczych, przeciwdziałanie marginalizacji i osamotnieniu oraz budowę lokalnych mechanizmów wczesnej interwencji. W programowaniu działań rewitalizacyjnych oznacza to potrzebę tworzenia dostępnych i przyjaznych form pomocy – zarówno instytucjonalnej, jak i środowiskowej – a także rozwijania oferty usług i aktywności adresowanych do dzieci, młodzieży, seniorów oraz osób z ograniczeniami funkcjonalnymi. W tym kontekście rewitalizacja powinna wprost wzmacniać dostępność usług i infrastruktury, tak aby ograniczać bariery, które utrudniają korzystanie z pomocy,

edukacji, kultury i rekreacji. Negatywne zjawiska społeczne w Stąporkowie są dodatkowo wzmacniane przez problemy w sferze gospodarczej, które mają charakter strukturalny. Diagnoza wskazuje na ograniczenia sprzyjające obniżeniu dynamiki przedsiębiorczości i aktywności ekonomicznej oraz na uwarunkowania, które mogą osłabiać zdolność lokalnej gospodarki do absorpcji siły roboczej i tworzenia stabilnych miejsc pracy. Dla Programu Rewitalizacji oznacza to potrzebę włączenia komponentu gospodarczego do pakietu działań, w szczególności poprzez tworzenie warunków dla aktywizacji ekonomicznej mieszkańców, wzmacnianie lokalnych inicjatyw i kompetencji przedsiębiorczych, a także poprawę jakości przestrzeni i usług sprzyjających prowadzeniu działalności (np. uporządkowanie przestrzeni centralnych, zwiększenie funkcjonalności i atrakcyjności stref usługowych, wsparcie inicjatyw rzemieślniczych i drobnej przedsiębiorczości). Niezbędne jest przy tym powiązanie działań gospodarczych z komponentem społecznym, aby wsparcie trafiało również do osób znajdujących się najdalej od rynku pracy. W sferze środowiskowej diagnoza potwierdza występowanie wyzwań istotnych z punktu widzenia zdrowia publicznego i jakości życia w mieście. Problemy te odnoszą się do presji środowiskowych typowych dla obszarów o zwartej zabudowie, w tym do kwestii jakości powietrza, gospodarki ściekowej oraz problemów związanych z materiałami i rozwiązaniami technicznymi obciążającymi środowisko. Jednocześnie obecność korytarza ekologicznego „Częstochowa-wschód" oraz obszaru Natura 2000 „Dolina Czarnej" oznacza konieczność takiego projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, aby nie przerywać ciągłości powiązań przyrodniczych, minimalizować presję na siedliska i dolinę rzeczną oraz preferować rozwiązania oparte na przyrodzie (retencja, zieleń chłonna, ograniczanie uszczelniania, ochrona drzewostanu). W obszarach zagrożenia powodziowego (Q10 i Q1) wymaga to dodatkowo przyjęcia rozwiązań niepogarszających warunków przepływu i retencji oraz wzmacniających adaptację do gwałtownych opadów i podtopień. Dla procesu rewitalizacji oznacza to konieczność wprowadzania działań poprawiających standard środowiskowy i adaptacyjny miasta, w tym rozwiązań modernizacyjnych, porządkowych i inwestycyjnych, ale również działań edukacyjnych i organizacyjnych wspierających zmianę zachowań oraz ograniczanie emisji. Rekomendowane jest, aby przedsięwzięcia rewitalizacyjne uwzględniały komponent błękitno-zielonej infrastruktury, poprawę efektywności energetycznej obiektów oraz działania wzmacniające odporność miasta na zjawiska klimatyczne (np. upały, susze, gwałtowne opady), tam gdzie wynika to

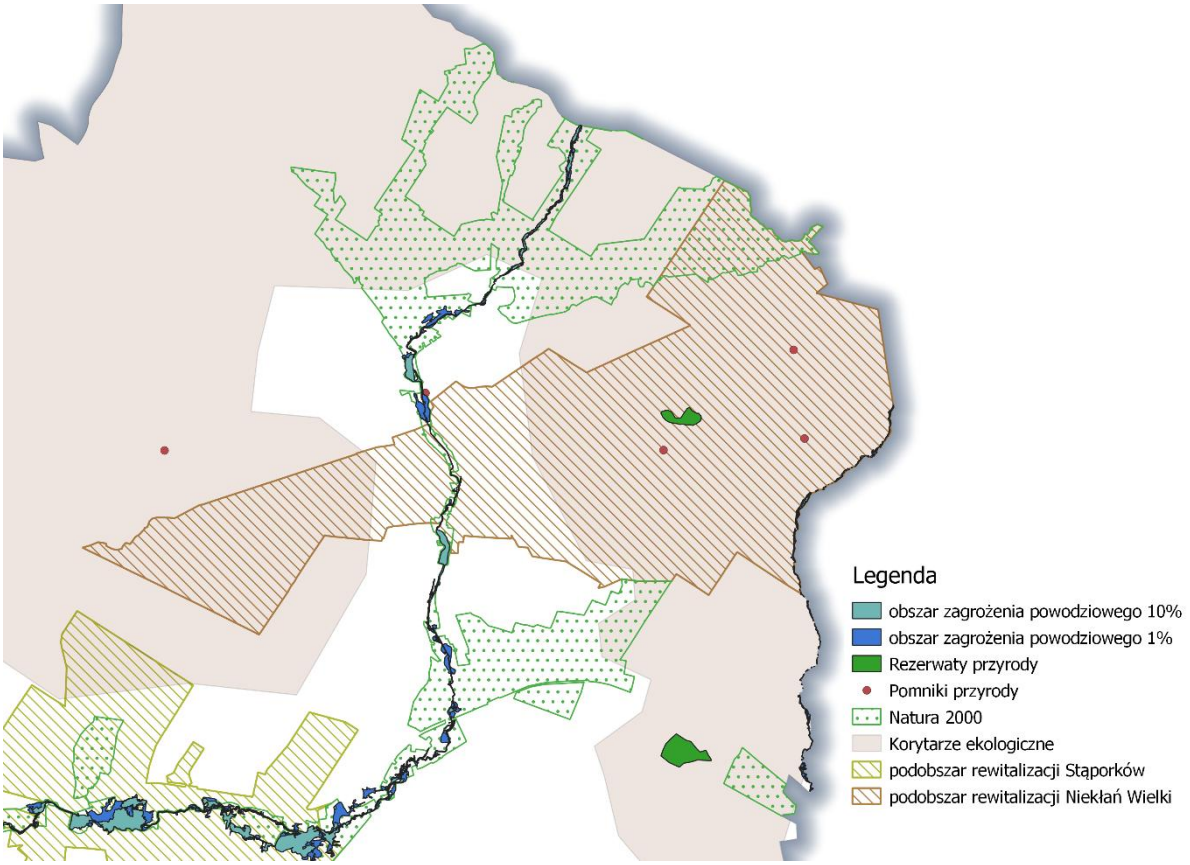
z lokalnych uwarunkowań. W sferze technicznej Stąporków ujawnia deficyty związane z infrastrukturą oraz standardem użytkowania przestrzeni i obiektów publicznych. Problemy te dotyczą zarówno elementów infrastrukturalnych, jak i jakości zasobu budowlanego oraz dostępności obiektów i usług. W ujęciu rewitalizacyjnym oznacza to konieczność działań modernizacyjnych i inwestycyjnych, które będą bezpośrednio wspierać cele społeczne: poprawę dostępności i bezpieczeństwa poruszania się, ograniczanie barier dla osób ze specjalnymi potrzebami, podnoszenie standardu przestrzeni publicznych i obiektów pełniących funkcje społeczne. Kluczowe jest, aby modernizacja infrastruktury nie była traktowana jako cel sam w sobie, lecz jako narzędzie umożliwiające aktywizację, integrację i poprawę dostępności usług publicznych. Najsilniej, w ujęciu diagnozy delimitacyjnej, uwidaczniają się w Stąporkowie problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Miasto charakteryzuje się wysoką presją na przestrzeń i infrastrukturę wynikającą z koncentracji ludności oraz funkcji publicznych, przy jednoczesnych ograniczeniach w dostępności i jakości wybranych elementów infrastruktury społecznej i rekreacyjnej. Wskazuje to na potrzebę porządkowania i ożywiania przestrzeni publicznych, wzmacniania ich funkcji integracyjnych oraz tworzenia warunków do aktywnego spędzania czasu, zwłaszcza przez dzieci i młodzież. Jednocześnie istotnym komponentem tej sfery są zasoby dziedzictwa kulturowego i poprzemysłowego, które w Stąporkowie mają wymiar materialny i wymagają świadomego włączenia do interwencji rewitalizacyjnej. Na terenie miasta znajduje się m.in. budynek dworca kolejowego w granicach murów obwodowych, wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków nieruchomych (nr 952), a ponadto w gminnej ewidencji zabytków ujęto obiekty związane z zakładem wielkopiecowym (budynek produkcyjny, magazyn, fragment ogrodzenia oraz pozostałości układu wodnego), a także wybrane obiekty historycznej zabudowy, w tym budynek szkoły i dom. Zasoby te – z jednej strony – nakładają określone wymagania w zakresie ochrony konserwatorskiej i sposobu prowadzenia robót budowlanych, z drugiej zaś stanowią ważny potencjał rozwojowy: mogą budować tożsamość miejsca, wzmacniać lokalną dumę i sprawczość mieszkańców, a także tworzyć podstawę dla działań edukacyjnych, kulturalnych i turystycznych. W konsekwencji Program powinien przewidywać działania łączące rewaloryzację i ochronę wybranych elementów dziedzictwa z aktywizacją społeczną oraz poprawą funkcjonalności przestrzeni, tak aby dziedzictwo nie pozostawało jedynie

„zasobem w ewidencji", lecz stało się realnym komponentem odnowy i wzmocnienia atrakcyjności miasta.

2.3. DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI NIEKŁAŃ WIELKI

Sołectwo Niekłań Wielki stanowi drugi, obok miasta Stąporków, kluczowy podobszar rewitalizacji w gminie, ponieważ diagnoza delimitacyjna potwierdza tu istotną koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z deficytami w sferach pozaspołecznych. Obraz stanu kryzysowego w Niekłaniu Wielkim ma charakter złożony: problemy społeczne są wzmacniane przez uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne, a także przez czynniki ograniczające pełne wykorzystanie lokalnych zasobów rozwojowych. W konsekwencji rewitalizacja na tym obszarze powinna być projektowana jako proces łączący działania społeczne, infrastrukturalne i przestrzenne, przy jednoczesnym wykorzystaniu potencjału miejsca – w tym dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych – jako elementów budujących tożsamość lokalną oraz zdolność społeczności do samoorganizacji. Jednocześnie należy uwzględnić uwarunkowania środowiskowe i bezpieczeństwa, które determinują sposób prowadzenia interwencji przestrzennych i inwestycyjnych. Na obszarze rewitalizacji Niekłań Wielki występują formy ochrony przyrody i obszary cenne przyrodniczo, a także tereny zagrożenia powodziowego w dolinach cieków i obniżeniach terenu. Całość obszaru rewitalizacji znajduje się w zasięgu Konecko-Łopuszańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Sołectwo przecina również obszar Natura 2000 Dolina Czarnej – zgodnie z biegiem rzeki Czarna oraz w północno-wschodnim fragmencie sołectwa. Znajduje się tu również Rezerwat Skałki Piekło pod Niekłaniem, stanowiący istotny element walorów przyrodniczych i potencjału turystycznego. W obszarze rewitalizacji znajdują się również trzy pomniki przyrody – drzewa. Większość sołectwa leży również w zasięgu korytarza ekologicznego „Częstochowa – wschód". Zasięgi tych uwarunkowań przedstawiono na poniższej mapie.

Rysunek 3. Uwarunkowania przyrodnicze w granicach podobszaru rewitalizacji Niekłań Wielki

Oznacza to, że przedsięwzięcia rewitalizacyjne – zwłaszcza obejmujące roboty ziemne, a także zagospodarowanie terenów zieleni – powinny być projektowane w sposób minimalizujący presję na siedliska i korytarze ekologiczne, z poszanowaniem reżimów ochronnych oraz przy zastosowaniu rozwiązań opartych na przyrodzie. W obszarach zagrożenia powodziowego konieczne może być dodatkowo dostosowanie zakresu i parametrów inwestycji do wymogów bezpieczeństwa hydrologicznego.

W sferze społecznej Niekłań Wielki charakteryzuje się wyraźnym nasileniem zjawisk związanych z sytuacją ekonomiczną mieszkańców i funkcjonowaniem rodzin, co przekłada się na zwiększone ryzyko ubóstwa, trudności w utrzymaniu stabilności życiowej oraz większe obciążenie instytucjonalnych form wsparcia. W diagnozie widoczna jest również kumulacja problemów, które mogą sprzyjać osłabieniu spójności społecznej, ograniczać aktywność mieszkańców oraz utrudniać podejmowanie działań rozwojowych oddolnie. Z perspektywy Programu Rewitalizacji oznacza to konieczność wzmocnienia pracy środowiskowej oraz wprowadzenia działań skoncentrowanych na rodzinach i osobach w trudnej sytuacji, przy jednoczesnym rozwijaniu oferty

integracyjnej, edukacyjnej i aktywizacyjnej. Szczególnie istotne jest tworzenie rozwiązań, które poprawią dostęp do usług wspierających – zarówno w wymiarze organizacyjnym (lepsza koordynacja i dostępność), jak i przestrzennym (infrastruktura i miejsca realizacji usług w zasięgu mieszkańców). Interwencje powinny być projektowane tak, aby nie utrwalać zależności od wsparcia, lecz wzmacniać samodzielność, kompetencje i zdolność do aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnym. Istotnym czynnikiem kształtującym sytuację społeczną Niekłania Wielkiego są ograniczenia dostępności usług i infrastruktury, typowe dla obszarów o bardziej rozproszonym układzie osadniczym. W praktyce bariery te wpływają na codzienne funkcjonowanie mieszkańców, w tym na możliwość korzystania z edukacji, opieki, zdrowia, kultury czy oferty czasu wolnego. W konsekwencji Program powinien uwzględniać przedsięwzięcia, które poprawią dostępność i funkcjonalność lokalnych przestrzeni wspólnych oraz stworzą warunki do prowadzenia działań społecznych w sposób trwały i regularny (a nie incydentalny). Dotyczy to zarówno infrastruktury społecznej, jak i rozwiązań wspierających mobilność oraz dostęp do usług publicznych, zwłaszcza dla osób starszych, rodzin z dziećmi i osób ze specjalnymi potrzebami. W sferze technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej diagnoza wskazuje na deficyty, które pogłębiają stan kryzysowy, ograniczając atrakcyjność i użyteczność przestrzeni oraz możliwości rozwoju funkcji społecznych. W tym kontekście rewitalizacja powinna obejmować działania modernizacyjne i porządkujące, ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa i komfortu życia (m.in. standard przestrzeni publicznych, dostępność obiektów pełniących funkcje społeczne, eliminowanie barier architektonicznych). Niezbędne jest jednak, aby inwestycje infrastrukturalne były projektowane w ścisłym powiązaniu z działaniami społecznymi – tak, by nowa lub zmodernizowana infrastruktura realnie służyła aktywizacji, integracji i wzmacnianiu więzi sąsiedzkich, a nie pozostawała jedynie modernizacją „techniczną" bez trwałego efektu społecznego. Ważnym komponentem potencjału rewitalizacyjnego Niekłania Wielkiego jest dziedzictwo kulturowe oraz historyczny krajobraz miejscowości, które posiadają zarówno formalnie chronione elementy zabytkowe, jak i zasoby wymagające uporządkowania oraz włączenia w życie społeczne. W wojewódzkiej ewidencji zabytków ujęto kościół parafialny w Niekłaniu (nr 502) oraz teren parku – założenie o charakterze zabytkowym z XVIII w. (nr 503). Uzupełniająco, w gminnej ewidencji zabytków wskazano m.in. ogrodzenie z bramami kościoła parafialnego, zespół cmentarza parafialnego (cmentarz rzymsko-katolicki, ogrodzenie cmentarne z bramą

oraz kaplicę cmentarną – dawną kostnicę), a także liczne elementy pozostałości zespołu dworskiego: park, figurę Matki Bożej na terenie parku, pozostałości ogrodzenia parku oraz zabudowę folwarczną (budynek administratora, dom dla służby, dom mieszkalny, zabudowania gospodarcze i młyn). Ponadto na obszarze miejscowości zidentyfikowano stanowiska archeologiczne, co dodatkowo podkreśla historyczną ciągłość osadniczą i wymaga uwzględnienia w planowaniu przestrzennym oraz w przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. Zasoby te tworzą realną podstawę dla działań budujących tożsamość lokalną, rozwijających ofertę edukacyjną i kulturalną oraz wzmacniających atrakcyjność miejsca, jednak jednocześnie stanowią obszar wrażliwy na degradację i wymagają świadomego zarządzania: ochrony, rewaloryzacji, uporządkowania otoczenia oraz prowadzenia działań informacyjnych i edukacyjnych. Dla Programu Rewitalizacji oznacza to potrzebę włączenia dziedzictwa w proces odnowy jako zasobu aktywnego, a nie jedynie chronionego formalnie – poprzez projekty, które łączą prace porządkowe i konserwatorskie z animacją społeczną, wydarzeniami, edukacją regionalną oraz tworzeniem „miejsc tożsamości" integrujących mieszkańców, a zarazem respektujących uwarunkowania konserwatorskie i archeologiczne.

2.4. ANALIZA SWOT OBSZARU REWITALIZACJI

Analiza SWOT to narzędzie diagnostyczne służące identyfikacji czterech kluczowych obszarów warunkujących rozwój jednostki terytorialnej: mocnych stron (Strengths), słabych stron (Weaknesses), szans (Opportunities) oraz zagrożeń (Threats). Jej głównym celem jest kompleksowa ocena potencjału rozwojowego oraz barier i ryzyk, które mogą utrudniać skuteczną realizację celów strategicznych. W kontekście planowania rewitalizacji, SWOT pozwala na uchwycenie nie tylko statystycznie wykrywalnych zjawisk, ale także szerszego kontekstu społecznego, przestrzennego i funkcjonalnego.

W Programie Rewitalizacji Gminy Stąporków analiza SWOT pełni rolę syntetycznego podsumowania pogłębionej diagnozy, która objęła badania wskaźnikowe, ocenę warunków życia mieszkańców oraz spotkania konsultacyjne. Zestawienie mocnych i słabych stron z zewnętrznymi szansami i zagrożeniami pozwala na uchwycenie specyfiki dwóch kluczowych obszarów rewitalizacji: Stąporkowa i Niekłania Wielkiego,

wyznaczonych na podstawie intensywności występowania zjawisk kryzysowych oraz ich znaczenia dla rozwoju lokalnego.

Wykorzystanie tej metody w programie rewitalizacji:

- wspiera formułowanie celów operacyjnych i priorytetów działań,
- ułatwia identyfikację obszarów wymagających interwencji zintegrowanej,
- stanowi podstawę dla tworzenia przemyślanych, realistycznych i komplementarnych projektów rewitalizacyjnych,
- umożliwia budowanie spójnych scenariuszy rozwoju z udziałem lokalnej społeczności.

Analiza SWOT, oparta na wnioskach z pogłębionej diagnozy, pozwala zrozumieć nie tylko, gdzie i jakie działania powinny być podejmowane, ale również dlaczego właśnie tam – z uwzględnieniem zarówno potrzeb, jak i potencjałów rozwojowych tych społeczności.

Obszar rewitalizacji Stąporków
Mocne strony
• Funkcja lokalnego centrum gminy, z relatywnie wysoką dostępnością funkcji i sieci usług • Zasoby dziedzictwa i tożsamości miejsca, które mogą być wykorzystane do budowy narracji rewitalizacyjnej i aktywizacji społecznej • Interwencje w przestrzeniach publicznych i układzie funkcjonalnym miasta mogą oddziaływać na duże grupy mieszkańców
Słabe strony
• Silna koncentracja problemów społecznych wymagająca równoległego prowadzenia wielu typów interwencji • Niska jakość wybranych przestrzeni publicznych i deficyty funkcjonalne • Problemy techniczne i infrastrukturalne obciążające codzienne funkcjonowanie • Presja środowiskowa typowa dla zwartej zabudowy
Szanse
• Dostępność instrumentów finansowania rewitalizacji • Możliwość wzmocnienia usług społecznych w formie zintegrowanych pakietów, powiązanych z modernizacją infrastruktury społecznej • Budowanie marki miejsca wokół dziedzictwa i lokalnej tożsamości

Zagrożenia
• Nasilenie trendów demograficznych i migracyjnych • Wzrost kosztów inwestycji i utrzymania infrastruktury, co może ograniczać zakres działań lub wymuszać etapowanie projektów • Ryzyko konfliktów interesów w przestrzeni miejskiej

Obszar rewitalizacji Niekłań Wielki
Mocne strony
• Silny potencjał tożsamościowy i dziedzictwo kulturowe • Walory krajobrazowe i środowiskowe sprzyjające tworzeniu przyjaznych przestrzeni rekreacji, działań prozdrowotnych i edukacji ekologicznej • Możliwość budowania współodpowiedzialności mieszkańców za lokalne przestrzenie i zasoby
Słabe strony
• Kumulacja problemów społecznych przy ograniczonych lokalnych zasobach instytucjonalnych w porównaniu z miastem • Bariery dostępności usług i infrastruktury wynikające z układu osadniczego i odległości od części usług publicznych • Deficyty przestrzenno-funkcjonalne - ograniczona liczba miejsc pełniących funkcje integracyjne, rekreacyjne i edukacyjne w standardzie odpowiadającym potrzebom różnych grup • Wrażliwość dziedzictwa na degradację
Szanse
• Możliwość wykorzystania dziedzictwa jako osi rewitalizacji • Rozwój lokalnych usług i miejsc aktywności • Działania środowiskowe i adaptacyjne, które jednocześnie poprawiają estetykę i sprzyjają aktywności mieszkańców • Współpraca z organizacjami społecznymi i instytucjami kultury
Zagrożenia
• Utrwalanie się zjawisk patologii społecznej wśród dzieci i młodzieży • Brak impulsu inwestycyjnego może pogłębić odpływ młodszych mieszkańców • Rozproszenie zabudowy i koszty infrastrukturalne • Ryzyko „punktowych” inwestycji bez efektu społecznego

3. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie spójnego i kompleksowego układu celów rewitalizacji, odpowiadających im celów operacyjnych oraz konkretnych kierunków działań, jakie będą podejmowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stąporków. Propozycja ta wynika bezpośrednio z pogłębionej diagnozy stanu obszarów zdegradowanych – Stąporkowa i Niekłania Wielkiego – w której zidentyfikowano najważniejsze problemy społeczno-gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe, a także potencjały rozwojowe tych miejscowości. Zaproponowana matryca celów stanowi odpowiedź na konkretne zjawiska kryzysowe, uwzględniając przy tym zarówno istniejące ograniczenia, jak i mocne strony oraz szanse rozwojowe. Układ celów odzwierciedla holistyczne podejście do rewitalizacji – obejmuje działania społeczne, infrastrukturalne, środowiskowe, edukacyjne i gospodarcze, skoncentrowane na odbudowie lokalnych wspólnot, poprawie jakości życia i przywróceniu funkcjonalności zdegradowanych przestrzeni.

W kolejnym podrozdziale zostanie zaprezentowana wizja docelowego stanu obszarów rewitalizacji po zakończeniu procesu rewitalizacyjnego – jako punkt odniesienia do planowania i oceny realizowanych działań. Wizja ta opiera się na celach wskazanych poniżej i stanowi kluczowy element spójnej strategii przemian przestrzennych i społecznych w gminie Stąporków.

Cel strategiczny 1	**Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz oferty i integracyjnej na obszarze rewitalizacji**
Kierunki działań	1.1. Rewitalizacja parków i terenów zieleni jako miejsc integracji i aktywności 1.2. Rozwój infrastruktury sportowo-aktywizującej dla różnych grup wiekowych 1.3. Ożywienie terenów przywodnych i wykorzystanie ich potencjału turystycznego 1.4. Rozwój spójnej oferty turystyczno-edukacyjnej opartej o lokalne dziedzictwo i walory przyrodnicze 1.5. Animacja społeczna i programowane zrewitalizowanych przestrzeni 1.6. Integracja i budowanie kapitału społecznego w skali lokalnej 1.7. Profilaktyka środowiska poprzez sport i rekreację

1.1. Rewitalizacja parków i terenów zieleni jako miejsc integracji i aktywności

Działania będą koncentrować się na kompleksowej poprawie jakości, funkcjonalności i dostępności parków oraz terenów zieleni na obszarze rewitalizacji – tak, aby pełniły rolę codziennych miejsc wypoczynku, spotkań i aktywności dla różnych grup mieszkańców. W ramach interwencji realizowane będą m.in. prace porządkujące i kompozycyjne, nowe nasadzenia i elementy zielonej infrastruktury, modernizacja alejek i powiązań pieszych, wprowadzenie małej architektury (miejsca odpoczynku, strefy aktywności), poprawa oświetlenia i bezpieczeństwa, a także działania zapewniające dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Równolegle przewiduje się wdrożenie standardów utrzymania i użytkowania terenów zieleni, tak aby ograniczać ryzyko degradacji wtórnej i wzmacniać trwałość efektów rewitalizacji.

1.2. Rozwój infrastruktury sportowo-aktywizującej dla różnych grup wiekowych

Działania obejmą rozbudowę i modernizację infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej, ukierunkowaną na zwiększenie dostępności atrakcyjnych form aktywności fizycznej dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. Zakres obejmuje tworzenie i doposażanie wielofunkcyjnych przestrzeni sportowych i rekreacyjnych (w tym stref ćwiczeń i aktywności), poprawę funkcjonalności obiektów dla organizacji zajęć i wydarzeń oraz zapewnienie warunków do systematycznego korzystania z infrastruktury w formule powszechnej i zorganizowanej. Działania infrastrukturalne będą uzupełniane rozwiązaniami organizacyjnymi (zasady udostępniania, harmonogramy, współpraca z klubami/szkołami), aby infrastruktura realnie przekładała się na wzrost aktywności mieszkańców.

1.3. Ożywienie terenów przywodnych i wykorzystanie ich potencjału turystycznego

Działania będą ukierunkowane na przywrócenie funkcjonalności i atrakcyjności terenów przy zbiornikach wodnych poprzez ich uporządkowanie i zagospodarowanie jako bezpiecznych, czytelnych i „programowalnych" przestrzeni publicznych. Realizowane będą rozwiązania podnoszące jakość użytkowania (ciągi pieszo-rowerowe, strefy odpoczynku, mała architektura, infrastruktura porządkująca gospodarkę odpadami, elementy poprawiające bezpieczeństwo) oraz takie, które budują ofertę spędzania czasu wolnego (np. pomosty, miejsca obserwacji, przestrzenie rekreacji). Równolegle wdrażane

będą zasady korzystania z przestrzeni i działania ograniczające zachowania niepożądane, tak aby tereny przywodne pełniły rolę „pozytywnych" miejsc integracji i rekreacji.

1.4. Rozwój spójnej oferty turystyczno-edukacyjnej opartej o lokalne dziedzictwo i walory przyrodnicze

Działania obejmą budowę i integrację produktów oraz aktywności turystyczno-edukacyjnych opartych o zasoby przyrodnicze i dziedzictwo lokalne, z naciskiem na tworzenie spójnych tras, punktów interpretacji i elementów edukacji „w terenie". Rozwijane będą m.in. szlaki i powiązania pieszo-rowerowe, oznakowanie i informacja (tablice, elementy narracji miejsca), działania promocyjne oraz współpraca z instytucjami kultury i oświaty w zakresie programów edukacyjnych i wydarzeń tematycznych. Kluczowe będzie takie projektowanie oferty, aby wspierała codzienne korzystanie z przestrzeni przez mieszkańców, a jednocześnie zwiększała rozpoznawalność obszaru rewitalizacji i popyt na lokalne usługi czasu wolnego.

1.5. Animacja społeczna i programowanie zrewitalizowanych przestrzeni

Działania będą polegały na stałym „ożywianiu" odnowionych i doposażonych przestrzeni publicznych poprzez animację, kalendarz aktywności i wydarzeń oraz mechanizmy włączania mieszkańców w współtworzenie programu. Przewiduje się organizację cyklicznych działań sąsiedzkich, międzypokoleniowych i integracyjnych, inicjatyw lokalnych oraz aktywności tematycznych (rekreacja, kultura, edukacja), a także wspieranie lokalnych animatorów i liderów. Ważnym komponentem będzie praca nad trwałym modelem użytkowania przestrzeni (zwiększenie obecności „pozytywnych użytkowników", budowanie poczucia współwłasności), co ogranicza ryzyko dewastacji i wzmacnia efekty inwestycji infrastrukturalnych.

1.6. Integracja i budowanie kapitału społecznego w skali lokalnej

Działania obejmą wzmacnianie więzi sąsiedzkich, współpracy i samoorganizacji mieszkańców, w tym rozwijanie prostych, praktycznych form uczestnictwa w życiu lokalnym. Zakłada się wspieranie inicjatyw oddolnych, tworzenie okazji do współdziałania w przestrzeni publicznej (działania międzypokoleniowe, wolontariat, inicjatywy wspólnotowe), rozwój komunikacji i konsultowania zmian oraz budowanie lokalnych kompetencji (liderzy, animatorzy). Interwencja będzie ukierunkowana na to, aby rewitalizacja była procesem „wspólnotowym", a nie wyłącznie inwestycyjnym – tj.

aby poprawa przestrzeni przekładała się na trwałe zmiany społeczne i wzrost aktywności mieszkańców.

1.7. Profilaktyka środowiskowa poprzez sport i rekreację

Działania skoncentrują się na wykorzystaniu sportu, rekreacji i aktywności czasu wolnego jako narzędzia profilaktyki zachowań ryzykownych (w szczególności wśród dzieci i młodzieży) oraz budowania prozdrowotnych wzorców korzystania z przestrzeni publicznych. Przewiduje się rozwój regularnej oferty zajęć i aktywności (w tym w przestrzeni otwartej), działania środowiskowe prowadzone blisko miejsc zamieszkania i codziennego funkcjonowania, a także łączenie wydarzeń sportowych z komponentem edukacyjnym i wzmacnianiem kompetencji społecznych. Działania będą projektowane tak, aby tworzyć realną alternatywę dla zachowań niepożądanych oraz wzmacniać „pozytywne użytkowanie" odnowionej infrastruktury.

Cel strategiczny 2	**Wzmocnienie funkcji społecznych i usług publicznych – poprawa jakości życia, bezpieczeństwa i dostępności na obszarze rewitalizacji**
Kierunki działań	2.1. Poprawa dostępności i standardu usług zdrowotnych oraz wsparcia dla osób starszych 2.2. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury i zaplecza służb 2.3. Poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej i w układzie komunikacyjnym 2.4. Rozwój usług społecznych i pracy środowiskowej na obszarze rewitalizacji 2.5. Wsparcie osób starszych i przeciwdziałanie wykluczeniu 2.6. Wsparcie rodzin i dzieci – profilaktyka, opieka i kompetencje wychowawcze 2.7. Kompleksowe programy profilaktyki uzależnień i zachowań ryzykownych 2.8. Włączenie osób z niepełnosprawnościami i poprawa dostępności usług 2.9. Bezpieczeństwo społeczne i odporność lokalna

2.1. Poprawa dostępności i standardu usług zdrowotnych oraz wsparcia dla osób starszych

Działania będą ukierunkowane na podniesienie dostępności i jakości podstawowych usług zdrowotnych oraz usług wspierających dla seniorów, w tym poprzez poprawę warunków lokalowych i funkcjonalnych placówek, rozwój profilaktyki i edukacji zdrowotnej, a także wzmacnianie rozwiązań ułatwiających korzystanie z usług osobom

o ograniczonej mobilności. Interwencje będą projektowane tak, aby usługi były „bliżej mieszkańca" (krótsza ścieżka dotarcia, czytelne zasady korzystania, wsparcie organizacyjne) oraz aby łączyły komponent medyczny z elementami aktywizacji i integracji seniorów, co ogranicza ryzyko izolacji i pogłębiania problemów zdrowotnych w środowisku zamieszkania.

2.2. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury i zaplecza służb

Działania obejmą wzmocnienie warunków funkcjonowania służb i podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo oraz poprawę ich zdolności do szybkiej reakcji w sytuacjach zagrożeń. Zakres będzie obejmował doposażenie, modernizację lub dostosowanie zaplecza infrastrukturalnego (w tym rozwiązań technicznych i organizacyjnych), a także rozwój współpracy i procedur koordynacji na obszarze rewitalizacji. Priorytetem będzie realne zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz ograniczanie zdarzeń i zachowań obniżających jakość życia.

2.3. Poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej i w układzie komunikacyjnym

Działania skoncentrują się na eliminowaniu „punktów ryzyka" w przestrzeni publicznej i w układzie komunikacyjnym (pieszym i drogowym) poprzez porządkowanie, doświetlanie i uczytelnianie przestrzeni, wprowadzanie rozwiązań uspokajających ruch oraz poprawę warunków bezpiecznego poruszania się, zwłaszcza dla dzieci, seniorów i osób ze szczególnymi potrzebami. Interwencje będą prowadzone w logice bezpieczeństwa codziennego: poprawa widoczności, czytelność ciągów, ograniczenie kolizji ruchu, a także takie kształtowanie przestrzeni, które wzmacnia jej „pozytywne użytkowanie" i ogranicza zachowania niepożądane.

2.4. Rozwój usług społecznych i pracy środowiskowej na obszarze rewitalizacji

Działania będą obejmować rozwój usług społecznych realizowanych możliwie blisko miejsca zamieszkania, w tym pracy środowiskowej ukierunkowanej na wczesne rozpoznawanie potrzeb, aktywne docieranie do osób i rodzin w kryzysie oraz koordynację wsparcia pomiędzy instytucjami. W praktyce oznacza to wzmacnianie dostępnych form pomocy (socjalnej, asystenckiej, opiekuńczej, poradniczej), tworzenie mechanizmów ciągłości wsparcia oraz budowanie lokalnych sieci współpracy (OPS/placówki zdrowia/oświata/policja/NGO). Działania mają prowadzić do

ograniczania eskalacji problemów oraz zwiększenia samodzielności i sprawczości mieszkańców.

2.5. Wsparcie osób starszych i przeciwdziałanie wykluczeniu

Działania będą koncentrować się na przeciwdziałaniu samotności, izolacji i wykluczeniu osób starszych poprzez rozwój stałych form aktywizacji, integracji i wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Wsparcie będzie łączyło komponent społeczny (udział w życiu lokalnym, działania międzypokoleniowe, wolontariat) z praktycznymi usługami środowiskowymi (asysta, pomoc sąsiedzka, ułatwienie dostępu do usług). Kluczowe będzie dotarcie do osób najbardziej narażonych na wykluczenie oraz budowanie trwałych mechanizmów wsparcia, które wzmacniają bezpieczeństwo społeczne na obszarze rewitalizacji.

2.6. Wsparcie rodzin i dzieci – profilaktyka, opieka i kompetencje wychowawcze

Działania obejmą kompleksowe wsparcie rodzin z dziećmi, ukierunkowane na wzmacnianie kompetencji wychowawczych, poprawę funkcjonowania opiekuńczo-wychowawczego oraz wczesną profilaktykę problemów rozwojowych i społecznych. Zakłada się rozwijanie poradnictwa i wsparcia specjalistycznego, działań edukacyjnych dla rodziców, a także programów budujących kompetencje społeczne dzieci i młodzieży. Istotnym elementem będzie koordynacja międzyinstytucjonalna i sprawne kierowanie do usług, aby wsparcie było szybkie, adekwatne i ciągłe.

2.7. Kompleksowe programy profilaktyki uzależnień i zachowań ryzykownych

Działania będą ukierunkowane na prowadzenie zintegrowanej profilaktyki uzależnień oraz zachowań ryzykownych, obejmującej zarówno działania edukacyjne i środowiskowe, jak i elementy wczesnej interwencji (rozpoznawanie problemów, kierowanie do specjalistycznej pomocy). Realizacja będzie oparta o współpracę szkół, instytucji pomocy społecznej, ochrony zdrowia i innych podmiotów lokalnych, tak aby profilaktyka była systemowa, a nie incydentalna. Programowanie działań będzie uwzględniało specyfikę obszaru rewitalizacji oraz powiązanie profilaktyki z aktywnym, pozytywnym użytkowaniem przestrzeni publicznych.

2.8. Włączenie osób z niepełnosprawnościami i poprawa dostępności usług

Działania obejmą poprawę dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i organizacyjnej usług publicznych oraz przestrzeni, z których mieszkańcy korzystają na co dzień. Interwencje będą ukierunkowane na identyfikację i usuwanie barier (w tym poprzez dostosowania infrastrukturalne oraz wdrażanie standardów obsługi), a także na rozwój form wsparcia umożliwiających pełniejsze uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym. Celem jest realne wyrównywanie szans i zwiększenie samodzielności w dostępie do usług i aktywności.

2.9. Bezpieczeństwo społeczne i odporność lokalna

Działania będą służyć wzmacnianiu bezpieczeństwa społecznego rozumianego jako zdolność społeczności do radzenia sobie z kryzysami i ryzykami (zdrowotnymi, opiekuńczymi, rodzinnymi, środowiskowymi) oraz do utrzymania ciągłości podstawowych form wsparcia. Obejmuje to budowanie sieci współpracy instytucji i organizacji, rozwój działań informacyjnych i edukacyjnych, tworzenie mechanizmów wczesnego reagowania oraz rozwijanie lokalnych zasobów solidarności (wolontariat, pomoc sąsiedzka, inicjatywy wspólnotowe). W efekcie wzrośnie stabilność funkcjonowania mieszkańców i spójność społeczna na obszarze rewitalizacji.

Cel strategiczny 3	**Poprawa warunków mieszkaniowych i estetyki zabudowy – ograniczanie degradacji technicznej i wzmacnianie stabilności osadniczej**
Kierunki działań	3.1. Modernizacja zasobu mieszkaniowego (w tym komunalnego i socjalnego) 3.2. Rozwój dostępnych mieszkań czynszowych i przeciwdziałanie odpływowi ludności 3.3. Wzmocnienie kompetencji mieszkańców w zakresie utrzymania i współodpowiedzialności za otoczenie 3.4. Wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym

3.1. Modernizacja zasobu mieszkaniowego (w tym komunalnego i socjalnego)

Działania będą obejmować kompleksową poprawę standardu technicznego i użytkowego budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji, w szczególności w zasobie komunalnym i socjalnym, poprzez modernizacje, remonty oraz dostosowania ograniczające postępującą degradację i podnoszące jakość zamieszkania. Interwencje

będą ukierunkowane na bezpieczeństwo użytkowania, efektywność energetyczną, ograniczenie kosztów eksploatacyjnych, poprawę estetyki elewacji i części wspólnych oraz uporządkowanie najbliższego otoczenia budynków (elementy zagospodarowania, dojścia, oświetlenie, rozwiązania porządkujące). Równolegle przewiduje się wprowadzanie standardów utrzymania i zarządzania zasobem mieszkaniowym, tak aby efekty modernizacji były trwałe, a budynki nie wracały do stanu degradacji.

3.2. Rozwój dostępnych mieszkań czynszowych i przeciwdziałanie odpływowi ludności

Działania będą ukierunkowane na zwiększenie podaży dostępnych mieszkań czynszowych oraz poprawę atrakcyjności zamieszkania na obszarze rewitalizacji, jako instrumentu stabilizacji demograficznej i ograniczania presji migracyjnej. Zakłada się rozwój rozwiązań umożliwiających pozyskiwanie i tworzenie lokali o umiarkowanych kosztach najmu (w tym wykorzystanie dostępnych mechanizmów finansowania, partnerstw i form budownictwa czynszowego), a także działania organizacyjne sprzyjające efektywnemu gospodarowaniu zasobem (ograniczanie pustostanów, racjonalne rotacje, wspieranie remontów i adaptacji lokali). Interwencje będą powiązane z poprawą jakości przestrzeni sąsiedzkich i dostępności usług, tak aby oferta mieszkaniowa realnie przekładała się na decyzje o pozostaniu lub osiedlaniu się w gminie.

3.3. Wzmocnienie kompetencji mieszkańców w zakresie utrzymania i współodpowiedzialności za otoczenie

Działania obejmą rozwój mechanizmów edukacyjnych, animacyjnych i organizacyjnych, które wzmacniają kompetencje mieszkańców w zakresie utrzymania lokali, racjonalnego użytkowania zasobów (w tym energii) oraz współodpowiedzialności za części wspólne i otoczenie zabudowy. Przewiduje się m.in. upowszechnianie standardów dbania o przestrzeń wspólną, wzmacnianie postaw sąsiedzkich, wspieranie inicjatyw porządkowych i drobnych działań poprawiających estetykę (np. wspólne nasadzenia, ,,opieka'' nad zieleńcami, mikroinicjatywy przy budynkach), a także tworzenie czytelnych zasad korzystania i współdziałania w przestrzeniach przyległych do zabudowy mieszkaniowej. Celem jest ograniczenie zjawiska degradacji wtórnej, poprawa ładu przestrzennego oraz budowa trwałych nawyków, które utrwalają efekty inwestycji.

3.4. Wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym

Działania będą koncentrować się na ograniczaniu ryzyka utraty mieszkania oraz przeciwdziałaniu pogłębianiu się kryzysów mieszkaniowych wśród osób i rodzin o podwyższonej podatności (ubóstwo, zadłużenia, kryzysy rodzinne, niepełnosprawność, długotrwała choroba, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza). Zakłada się rozwój wsparcia o charakterze prewencyjnym i interwencyjnym, w tym poradnictwa, pracy środowiskowej i działań osłonowych, które stabilizują sytuację lokatorów, poprawiają zdolność do utrzymania lokalu i ograniczają eskalację problemów. W działaniach istotne będzie łączenie komponentu mieszkaniowego z usługami społecznymi (koordynacja wsparcia, kierowanie do specjalistów, budowanie samodzielności), tak aby wsparcie nie miało charakteru wyłącznie doraźnego, lecz prowadziło do trwałej poprawy funkcjonowania gospodarstw domowych.

Cel strategiczny 4	**Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji – przygotowanie terenów, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i impuls dla usług**
Kierunki działań	4.1. Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych 4.2. Wzmacnianie funkcji turystycznej i usług czasu wolnego jako uzupełnienia lokalnej gospodarki 4.3. Aktywizacja zawodowa i podnoszenie kompetencji mieszkańców obszaru rewitalizacji 4.4. Wsparcie przedsiębiorczości lokalnej i ekonomii społecznej

4.1. Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych

Działania będą ukierunkowane na podniesienie gotowości inwestycyjnej kluczowych lokalizacji na obszarze rewitalizacji poprzez uporządkowanie kwestii planistycznych i własnościowych, zapewnienie dostępu do podstawowych mediów oraz poprawę parametrów technicznych i funkcjonalnych terenów (w tym obsługi komunikacyjnej). Interwencja obejmie zarówno komponent infrastrukturalny (uzbrojenie, dojazdy, rozwiązania techniczne), jak i organizacyjny (przygotowanie oferty terenów, standaryzacja informacji, współpraca z instytucjami otoczenia biznesu). Celem jest skrócenie ścieżki wejścia inwestora, zwiększenie konkurencyjności oferty gminy oraz uruchomienie impulsu rozwojowego przekładającego się na nowe miejsca pracy i wzrost lokalnych dochodów.

4.2. Wzmacnianie funkcji turystycznej i usług czasu wolnego jako uzupełnienia lokalnej gospodarki

Działania obejmą rozwój i profesjonalizację lokalnej oferty usług czasu wolnego (turystyka, rekreacja, mikro-gastronomia, usługi towarzyszące), powiązanej z efektami rewitalizacji przestrzeni publicznych i zasobami lokalnymi (przyroda, dziedzictwo, trasy pieszo-rowerowe, tereny przywodne). W praktyce oznacza to tworzenie warunków dla powstawania i utrzymywania mikro-usług (miejsca aktywności, infrastruktura porządkująca ruch odwiedzających, czytelne „punkty" oferty), rozwój działań promocyjnych i informacyjnych oraz programowanie wydarzeń, które generują popyt na usługi lokalne. Kierunek ten ma wzmacniać dywersyfikację gospodarki obszaru rewitalizacji i tworzyć dodatkowe, dostępne formy aktywności ekonomicznej dla mieszkańców.

4.3. Aktywizacja zawodowa i podnoszenie kompetencji mieszkańców obszaru rewitalizacji

Działania będą koncentrować się na zwiększeniu zdolności mieszkańców do podejmowania zatrudnienia i utrzymania aktywności zawodowej poprzez wieloletnie, praktyczne programy rozwoju kompetencji (w tym cyfrowych i społecznych), doradztwo oraz instrumenty umożliwiające wejście na rynek pracy (staże, pośrednictwo, praca z motywacją i barierami). Interwencja będzie projektowana w logice popytowej – powiązanej z realnymi potrzebami pracodawców oraz kierunkami rozwoju lokalnej gospodarki, w tym z nowo przygotowywanymi terenami inwestycyjnymi. Kluczowe będzie objęcie wsparciem osób o najsłabszej pozycji na rynku pracy (bezrobotnych, biernych zawodowo, o niskich kwalifikacjach, 50+, powracających po przerwach), tak aby ograniczać ubóstwo, bierność i dziedziczenie wykluczenia w rodzinach.

4.4. Wsparcie przedsiębiorczości lokalnej i ekonomii społecznej

Działania będą ukierunkowane na pobudzenie drobnej przedsiębiorczości i mikro-usług w obszarze rewitalizacji oraz rozwój ekonomii społecznej jako narzędzia włączenia społeczno-zawodowego. Zakłada się tworzenie mechanizmów „bezpiecznego startu" i rozwoju działalności: doradztwa formalno-prawnego i biznesowego, wsparcia w przygotowaniu oferty i sprzedaży, promocji lokalnych produktów/usług oraz budowania stabilnych kanałów testowania i wdrażania inicjatyw (w tym działań o charakterze inkubacyjnym). Równolegle rozwijane będą rozwiązania umożliwiające tworzenie miejsc pracy o charakterze integracyjnym (np. w formule podmiotów ekonomii

społecznej), szczególnie dla osób zagrożonych wykluczeniem. Efektem ma być zwiększenie podaży usług na miejscu, zatrzymanie wartości dodanej w lokalnej gospodarce i wzmocnienie trwałości efektów rewitalizacji.

Cel strategiczny 5	**Zachowanie i adaptacja dziedzictwa oraz rozwój funkcji kulturalno-edukacyjnych jako narzędzie ożywienia społecznego**
Kierunki działań	5.1. Rewaloryzacja i poprawa efektywności energetycznej obiektów o znaczeniu historycznym 5.2. Włączenie mieszkańców w tworzenie oferty kultury i dziedzictwa 5.3. Kultura dostępna – likwidacja barier w uczestnictwie

5.1. Rewaloryzacja i poprawa efektywności energetycznej obiektów o znaczeniu historycznym

Działania będą koncentrować się na zahamowaniu procesów degradacji oraz przywracaniu funkcjonalności obiektów posiadających znaczenie historyczne i tożsamościowe dla lokalnej społeczności, poprzez rewaloryzację, remonty i adaptacje do nowych funkcji społeczno-kulturalnych. Interwencje obejmą zarówno poprawę stanu technicznego i bezpieczeństwa użytkowania, jak i podniesienie efektywności energetycznej, ograniczające koszty utrzymania i zwiększające trwałość efektów rewitalizacji. Kluczowe będzie takie przygotowanie i wyposażenie obiektów, aby mogły pełnić rolę aktywnych „węzłów" życia społecznego: miejsc wydarzeń, działań edukacyjnych, aktywizacji mieszkańców oraz rozwoju oferty opartej o dziedzictwo.

5.2. Włączenie mieszkańców w tworzenie oferty kultury i dziedzictwa

Działania będą ukierunkowane na rozwój partycypacyjnego modelu współtworzenia oferty kulturalnej i działań związanych z dziedzictwem, w którym mieszkańcy pełnią rolę współorganizatorów i współautorów inicjatyw, a nie wyłącznie odbiorców. Zakłada się uruchamianie mechanizmów wspierania oddolnych pomysłów (mikrogranty, inicjatywa lokalna, wolontariat), animację środowiskową oraz tworzenie przestrzeni do współpracy międzypokoleniowej. W rezultacie wzrośnie poczucie sprawczości i współodpowiedzialności za lokalne zasoby, a dziedzictwo będzie wykorzystywane jako czynnik integrujący i wzmacniający tożsamość obszaru rewitalizacji.

5.3. Kultura dostępna – likwidacja barier w uczestnictwie

Działania obejmą systemowe ograniczanie barier utrudniających korzystanie z oferty kultury i edukacji, w tym barier architektonicznych, informacyjno-komunikacyjnych, ekonomicznych oraz społecznych. Interwencje będą dotyczyć zarówno dostosowań infrastrukturalnych i organizacyjnych w obiektach oraz przestrzeniach wydarzeń, jak i rozwiązań poprawiających dostęp do informacji (czytelne komunikaty, zróżnicowane kanały dotarcia) oraz budowania „bezpiecznych'' form uczestnictwa dla osób wykluczonych lub o ograniczonej mobilności. Celem jest zapewnienie realnej powszechności oferty – tak, aby działania kulturalno-edukacyjne stanowiły narzędzie integracji i wyrównywania szans na obszarze rewitalizacji.

3.1. OPIS WIZJI STANU OBSZARÓW PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Wizja rewitalizacji obszarów Stąporkowa i Niekłania Wielkiego zakłada kompleksową przemianę przestrzeni, infrastruktury oraz usług publicznych, prowadzoną równolegle z wzmacnianiem więzi społecznych, aktywizacją mieszkańców i budowaniem lokalnej tożsamości. Proces rewitalizacji będzie ukierunkowany na trwałe podniesienie jakości życia – poprzez poprawę estetyki i funkcjonalności otoczenia, zwiększenie dostępności miejsc rekreacji i integracji, a także wzmocnienie bezpieczeństwa oraz oferty usług zdrowotnych i społecznych. Założeniem jest, aby efekty rewitalizacji były odczuwalne w codziennym funkcjonowaniu mieszkańców: w sposobie korzystania z przestrzeni publicznych, w dostępności wsparcia dla rodzin i seniorów oraz w tworzeniu warunków sprzyjających pozostawaniu w gminie (mieszkanie, praca, aktywność). Jednocześnie rewitalizacja ma wzmocnić atrakcyjność obszarów dla odwiedzających i inwestorów, m.in. poprzez uporządkowanie i udostępnienie walorów przyrodniczych oraz dziedzictwa kulturowego.

Wizja stanu po rewitalizacji – obszar rewitalizacji Stąporków

Stąporków po rewitalizacji będzie spójnym i atrakcyjnym centrum życia lokalnego, w którym odnowione i dobrze zorganizowane przestrzenie publiczne sprzyjają codziennej aktywności, rekreacji oraz integracji mieszkańców. Miasto będzie postrzegane

jako bezpieczne i przyjazne, z wyraźnie podniesioną jakością otoczenia oraz lepszym dostępem do oferty czasu wolnego i działań profilaktycznych. Równolegle wzmocnione zostaną warunki zamieszkania oraz podstawy rozwoju gospodarczego, co przełoży się na większą stabilność osadniczą i poprawę perspektyw rozwojowych obszaru.

Wizja stanu po rewitalizacji – obszar rewitalizacji Niekłań Wielki

Niekłań Wielki po rewitalizacji będzie aktywną i dobrze skomunikowaną miejscowością o wzmocnionych funkcjach społecznych i usługowych, zapewniającą mieszkańcom lepszy dostęp do podstawowych usług, w tym zdrowotnych i wsparcia dla osób starszych. Przestrzenie publiczne i oferta czasu wolnego będą sprzyjały integracji międzypokoleniowej oraz budowaniu lokalnej tożsamości, a uporządkowanie układu przestrzenno-komunikacyjnego poprawi bezpieczeństwo i komfort życia. Miejscowość wzmocni także swoją rolę jako miejsca atrakcyjnego do życia i aktywności, z potencjałem dla rozwoju usług i przedsięwzięć gospodarczych.

4. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Rewitalizacja, jako proces złożony i długofalowy, wymaga zintegrowanych działań ukierunkowanych na rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych i technicznych. W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stąporków zaplanowano realizację pakietu przedsięwzięć odpowiadających na kluczowe wyzwania obszaru rewitalizacji, obejmującego miasto Stąporków oraz sołectwo Niekłań Wielki. Przedsięwzięcia te zostały uporządkowane w dwóch kategoriach: przedsięwzięcia podstawowe oraz przedsięwzięcia uzupełniające.

Przedsięwzięcia podstawowe stanowią projekty kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji – mają charakter strategiczny, koncentrują się na najważniejszych problemach wskazanych w diagnozie i tworzą ramy dla uzyskania efektu synergii między działaniami infrastrukturalnymi i społecznymi. Są to interwencje o wysokim stopniu kompleksowości, wpływające na sposób funkcjonowania przestrzeni publicznych, dostępność usług oraz jakość warunków życia mieszkańców. Realizacja przedsięwzięć podstawowych warunkuje osiągnięcie trwałej zmiany funkcjonalnej na obszarze rewitalizacji, w szczególności poprzez łączenie działań inwestycyjnych (przestrzeń, infrastruktura, obiekty publiczne) z oddziaływaniem społecznym (integracja, aktywizacja, profilaktyka, poprawa dostępności).

Przedsięwzięcia uzupełniające obejmują działania wspierające i rozszerzające efekty projektów podstawowych. Ich rolą jest pogłębienie oddziaływania rewitalizacji na lokalną społeczność oraz wzmocnienie trwałości rezultatów poprzez podnoszenie jakości życia, eliminowanie barier dostępności, rozwój usług społecznych, edukacyjnych i zdrowotnych, a także wzmacnianie aktywności obywatelskiej i więzi sąsiedzkich. Choć często mają mniejszy zasięg przestrzenny lub punktowy charakter, stanowią istotny element całościowej interwencji, zapewniając jej spójność i ukierunkowanie na trwałą zmianę społeczną.

Wszystkie przedsięwzięcia zostały opisane w formie fiszki projektowej, obejmującej w szczególności: lokalizację, wskazanie problemu wynikającego z diagnozy, cele i zakres działań, powiązania z celami i kierunkami działań GPR, wskaźniki produktu i rezultatu oraz potencjalne źródła finansowania.

W projektowaniu i realizacji przedsięwzięć, zwłaszcza dotyczących przestrzeni publicznych i infrastruktury rekreacyjnej, uwzględniona zostanie rola zieleni i rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury jako elementu poprawy jakości środowiska oraz adaptacji do zmian klimatu. Planowane działania będą ukierunkowane na wzmacnianie funkcji przyrodniczych przestrzeni, poprawę mikroklimatu i komfortu użytkowników, w tym poprzez racjonalne kształtowanie zieleni, zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej oraz rozwiązania sprzyjające retencji i ograniczaniu przegrzewania się przestrzeni.

4.1. PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWE

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt P.1.** **„Błękitno-zielone strefy aktywności i integracji" – rewitalizacja zbiorników wodnych i terenów przywodnych w Stąporkowie i Niekłaniu Wielkim**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Stąporków – zbiornik przy ul. Miłej (dz. nr ew. 4647, 4651, obręb 0003 Stąporków–miasto) Stąporków – zbiornik przy ZUK (dz. nr ew. 3049/3, 3234, 3233, 3151/1, obręb 0002 Stąporków–miasto). Niekłań Wielki – zbiornik na rzece Czarnej (linia brzegowa w granicach dz. nr ew. 1072/1 obręb 0024 Niekłań Mały oraz dz. nr 1441, 1442 obręb 0025 Niekłań Wielki).
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków/ Urząd Miejski w Stąporkowie
Realizowane kierunki działań	1.3., 1.4., 1.5., 1.6.
Opis stanu istniejącego	Tereny przy zbiornikach wodnych w Stąporkowie i Niekłaniu Wielkim posiadają istotny potencjał rekreacyjny i integracyjny, jednak ich obecne zagospodarowanie jest niewystarczające, co ogranicza dostępność i atrakcyjność tych miejsc dla mieszkańców oraz uniemożliwia pełnienie przez nie roli lokalnych centrów aktywności. Brak spójnej infrastruktury (ciągów pieszo-rowerowych, miejsc odpoczynku, małej architektury, czytelnie wyznaczonych stref użytkowania) powoduje, że walory przyrodnicze nie przekładają się na jakość przestrzeni publicznej i rozwój oferty czasu wolnego. Jednocześnie, w warunkach ograniczonej obecności użytkowników „pozytywnych" oraz braku funkcji porządkujących sposób korzystania z przestrzeni, miejsca te są wykorzystywane do spożywania alkoholu w przestrzeni publicznej, co sprzyja zaśmiecaniu, pozostawianiu odpadów (w tym niebezpiecznych, jak szkło), zakłóceniom porządku oraz obniżeniu poczucia bezpieczeństwa innych

	użytkowników (w szczególności rodzin z dziećmi i seniorów). Zjawiska te pogłębiają negatywny wizerunek terenów przywodnych i ograniczają ich codzienne wykorzystanie.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowie na następujące problemy kluczowe dla obszaru rewitalizacji: • niedobór atrakcyjnych, ogólnodostępnych przestrzeni integracji i rekreacji, w tym dla rodzin, młodzieży i seniorów; • niewykorzystany potencjał terenów przywodnych jako miejsc codziennej aktywności i spędzania czasu wolnego; • ograniczona atrakcyjność turystyczna i słaba rozpoznawalność oferty opartej o zasoby przyrodnicze; • niewystarczające warunki do rozwoju usług czasu wolnego (pośrednio: pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy); • negatywne zjawiska w przestrzeni publicznej związane z incydentalnym gromadzeniem się osób spożywających alkohol, co prowadzi do zaśmiecania, dewastacji, zakłóceń porządku oraz obniżenia poczucia bezpieczeństwa i ogranicza korzystanie z tych miejsc przez pozostałych mieszkańców. Rezultatem będzie przywrócenie funkcji rekreacyjnych i integracyjnych terenów przywodnych, zwiększenie ich codziennego wykorzystania przez mieszkańców oraz ograniczenie zjawisk niepożądanych poprzez uporządkowanie przestrzeni, wzmocnienie jej funkcji i „naturalny nadzór społeczny'' wynikający z większej liczby użytkowników.
Sposób oceny rezultatów	• protokoły odbioru
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera społeczna • Sfera przestrzenno-funkcjonalna • Sfera środowiskowa • Sfera gospodarcza • Sfera techniczna
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji, • rodziny z dziećmi, osoby o ograniczonej mobilności, • użytkownicy (np. spacerowicze, rowerzyści, wędkarze), • odwiedzający/turyści, • lokalni przedsiębiorcy i podmioty świadczące usługi czasu wolnego.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie obejmuje kompleksowe zagospodarowanie i uporządkowanie terenów przyległych do trzech zbiorników wodnych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji w Stąporkowie (zbiornik przy ZUK oraz zbiornik przy ul. Miłej) oraz w Niekłaniu Wielkim (zbiornik na rzece Czarnej), bez ingerencji w czaszę zbiorników i ich parametry hydrotechniczne. Zakres rzeczowy koncentruje się na kształtowaniu ładu przestrzennego i poprawie funkcjonalności otoczenia poprzez wykonanie spójnych ciągów pieszych i rowerowych, wprowadzenie elementów małej architektury porządkujących sposób korzystania z przestrzeni (m.in. miejsca odpoczynku, altany), montaż koszy i rozwiązań organizujących gospodarkę odpadami oraz realizację pomostów (w tym pomostów wędkarskich), a w lokalizacji

	przy ul. Miłej także molo oraz niezbędnej infrastruktury technicznej.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	1 800 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027, nabór LGD, Środki własne gminy
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2027-2031
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu: • Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha] • Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu [sztuka] • Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m^2] Wskaźniki rezultatu: • Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt P.2.** **Rozwój funkcji budynku SP ZOZ w Niekłaniu Wielkim poprzez działania rewitalizacyjne**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Niekłań Wielki, dz. nr ew. 1478/1 (budynek SP ZOZ).
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie, SP ZOZ
Realizowane kierunki działań	2.1., 2.5.
Opis stanu istniejącego	Budynek SP ZOZ w Niekłaniu Wielkim pełni istotną funkcję usług publicznych w skali miejscowości i obszaru rewitalizacji, w szczególności w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej oraz rehabilitacji. Jednocześnie jego stan techniczny i energetyczny wymaga działań modernizacyjnych, aby zapewnić stabilne świadczenie usług oraz poprawę standardu użytkowania. Obiekt obejmuje również lokale mieszkalne, których utrzymanie i zabezpieczenie ma znaczenie dla warunków życia oraz stabilności osadniczej w obszarze rewitalizacji.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	W aktualnym stanie budynek SP ZOZ w Niekłaniu Wielkim, pełniący kluczową funkcję infrastruktury usług publicznych w skali obszaru rewitalizacji, charakteryzuje się niedostatecznym standardem technicznym i energetycznym, co generuje ryzyka dla stabilności i ciągłości świadczenia usług w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej oraz rehabilitacji. Degradacja techniczna obiektu oraz ograniczona efektywność energetyczna przekładają się na podwyższone koszty utrzymania, spadek komfortu użytkowania i ograniczenia funkcjonalne, które mogą w dłuższej perspektywie skutkować obniżeniem dostępności usług dla mieszkańców, w

	szczególności dla osób starszych, przewlekle chorych oraz osób o ograniczonej mobilności. Jednocześnie, niewystarczające warunki lokalowe i organizacyjne dla działań o charakterze senioralnym utrudniają rozwój zintegrowanych form wsparcia, aktywizacji i integracji społecznej seniorów, co w konsekwencji nasila ryzyko izolacji społecznej oraz pogłębiania deficytów w obszarze usług opiekuńczych i środowiskowych. Dodatkowym problemem jest konieczność zabezpieczenia funkcji mieszkaniowej realizowanej w ramach lokali zlokalizowanych w budynku – bez działań modernizacyjnych utrzymuje się ryzyko dalszego pogarszania warunków bytowych, co może wzmacniać negatywne zjawiska społeczne typowe dla obszarów zdegradowanych oraz osłabiać stabilność osadniczą.
Sposób oceny rezultatów	• protokoły odbioru
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera społeczna, • Sfera techniczna, • Sfera środowiskowa.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w szczególności osoby starsze, • pacjenci korzystający z POZ i rehabilitacji, • podmioty realizujące usługi społeczne i zdrowotne na obszarze rewitalizacji.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie obejmuje termomodernizację oraz kompleksowy remont budynku SP ZOZ w Niekłaniu Wielkim w celu trwałego zabezpieczenia świadczenia usług podstawowej opieki zdrowotnej oraz rehabilitacji, przy jednoczesnym uporządkowaniu i dostosowaniu funkcji obiektu do potrzeb społecznych. Zakres działań zakłada poprawę standardu technicznego i użytkowego budynku, zwiększenie efektywności energetycznej oraz wykonanie prac niezbędnych do bezpiecznego i stabilnego funkcjonowania obiektu. Integralnym elementem przedsięwzięcia jest adaptacja części przestrzeni na potrzeby „strefy dla seniorów", ukierunkowanej na integrację i aktywizację osób starszych, a także zabezpieczenie lokali mieszkalnych zlokalizowanych w budynku, w tym zwiększenie funkcji mieszkaniowej budynku przez utworzenie i wyodrębnienie nowych lokali mieszkalnych, co ma wzmacniać warunki życia oraz stabilność osadniczą w obszarze rewitalizacji.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	2 500 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, FERS, środki gminy, fundusze zdrowia, PFRON, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, programy ministerialne, środki Banku Gospodarstwa Krajowego
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2029-2030
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu:

	• Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.], • Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]. Wskaźnik rezultatu: • Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej [osoba]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt P.3.** **Rewitalizacja parku miejskiego w Stąporkowie**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Park miejski przy ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Stąporkowie – dz. nr ew. 3344/43 oraz 3344/3, obręb 0002 Stąporków – miasto.
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie
Realizowane kierunki działań	1.1.; 1.5.; 1.7.
Opis stanu istniejącego	Park miejski wymaga interwencji rewitalizacyjnej ukierunkowanej na poprawę ładu przestrzennego, bezpieczeństwa oraz dostępności infrastruktury publicznej sprzyjającej codziennemu, uporządkowanemu użytkowaniu. W aktualnym stanie ograniczona funkcjonalność układu komunikacji pieszej, niedostateczny standard oświetlenia oraz brak rozwiązań wzmacniających bezpieczeństwo (monitoring) obniżają atrakcyjność parku jako przestrzeni ogólnodostępnej. Niedobór infrastruktury dedykowanej dzieciom, młodzieży i użytkownikom w różnym wieku ogranicza możliwość wykorzystania parku jako miejsca aktywności i integracji społecznej.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowie na deficyt dostępnych, bezpiecznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych przeznaczonych do codziennego użytkowania przez mieszkańców, w tym w szczególności przez dzieci i młodzież. Realizacja zadania zwiększy podaż uporządkowanych miejsc aktywności oraz poprawi warunki do działań o charakterze profilaktycznym i aktywizującym, ograniczając presję na zachowania ryzykowne (w tym związane z używkami i nadmiernym korzystaniem z urządzeń elektronicznych) poprzez stworzenie alternatywy w postaci atrakcyjnej, dobrze wyposażonej i bezpiecznej przestrzeni publicznej. Wzmocnienie oświetlenia i wdrożenie monitoringu przełoży się na wzrost poczucia bezpieczeństwa i ograniczenie zjawisk niepożądanych w przestrzeni parku.
Sposób oceny rezultatów	• Umowy na realizację zadań
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Społeczna • Przestrzenno-funkcjonalna

Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w szczególności dzieci i młodzież, • rodziny z dziećmi, seniorzy i osoby o ograniczonej mobilności, • osoby odwiedzające Stąporków.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na kompleksowej rewitalizacji parku miejskiego w Stąporkowie poprzez uporządkowanie i podniesienie standardu infrastruktury przestrzeni publicznej oraz wprowadzenie nowych funkcji wzmacniających atrakcyjność i bezpieczeństwo obszaru. Zakres obejmuje budowę, rozbudowę i przebudowę alejek spacerowych, przebudowę i modernizację oświetlenia oraz budowę monitoringu. Równolegle przewidziano wykonanie i doposażenie elementów infrastruktury służących aktywizacji i edukacji użytkowników: budowę placu zabaw, montaż urządzeń siłowni zewnętrznej, realizację ścieżek edukacyjnych, a także wykonanie tężni i fontanny jako elementów porządkujących i wzbogacających funkcje parku. Interwencja ma charakter kompleksowy i służy trwałemu wzmocnieniu roli parku jako bezpiecznej, dostępnej i wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej o znaczeniu integracyjnym i profilaktycznym.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	1 200 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027, nabór LGD, Środki własne gminy
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2028-2030
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu • Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha] • Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [sztuka] • Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu [sztuka] Wskaźniki rezultatu: • Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt P.4.** **Modernizacja budynków mieszkalnictwa socjalnego i komunalnego**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Niekłań Wielki: • ul. Hubala 13 – dz. nr ew. 1438, obręb 0025 Niekłań Wielki • ul. Hubala 19 – dz. nr ew. 1434, obręb 0025 Niekłań Wielki Stąporków (miasto):

	• ul. 1 Maja 6 – dz. nr ew. 3026/2, obręb 0002 Stąporków – miasto • ul. 1 Maja 14 – dz. nr ew. 2992, obręb 0002 Stąporków – miasto • Plac Wolności 7 – dz. nr ew. 3344/7, obręb 0002 Stąporków – miasto
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie
Realizowane kierunki działań	3.1.; 3.3.; 3.4.
Opis stanu istniejącego	Budynki wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy pełnią istotną funkcję w zapewnianiu dostępności lokali dla gospodarstw domowych o ograniczonych dochodach. Jednocześnie stan techniczny i energetyczny części zasobu wymaga modernizacji, aby utrzymać odpowiedni standard zamieszkania, ograniczyć koszty eksploatacyjne oraz poprawić estetykę zabudowy i jej najbliższego otoczenia. Niewystarczający standard techniczny i zagospodarowanie przestrzeni wokół budynków utrudniają racjonalne użytkowanie zasobu oraz osłabiają pozytywny wizerunek przestrzeni mieszkaniowej na obszarze rewitalizacji.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowie na zidentyfikowany deficyt dostępnego, stabilnego i utrzymanego w odpowiednim standardzie zasobu mieszkaniowego dla osób i rodzin osiągających ograniczone przychody, które są zdolne do ponoszenia kosztów utrzymania lokali komunalnych lub socjalnych, lecz wymagają wsparcia gminy w zapewnieniu warunków mieszkaniowych. Realizacja zadania doprowadzi do poprawy standardu technicznego i energetycznego budynków, ograniczenia kosztów eksploatacji oraz uporządkowania przestrzeni wokół, co przełoży się na wzrost jakości życia mieszkańców, zmniejszenie ryzyka degradacji zasobu i otoczenia oraz wzmocnienie stabilności osadniczej na obszarze rewitalizacji.
Sposób oceny rezultatów	• Umowy na realizację zadań • Protokoły odbioru
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Społeczna • Techniczna
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• obecni i przyszli najemcy lokali komunalnych i socjalnych w zasobie gminy, • gospodarstwa domowe o ograniczonych dochodach oraz osoby zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym, • mieszkańcy sąsiedztwa.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie obejmuje termomodernizację oraz kompleksową modernizację wybranych budynków mieszkalnictwa socjalnego i komunalnego zlokalizowanych w Niekłaniu Wielkim oraz Stąporkowie, realizowaną w celu poprawy standardu technicznego zasobu mieszkaniowego gminy oraz jego efektywności energetycznej. Zakres zadania zakłada wykonanie prac remontowych, przebudowy i

	rozbudowy budynków – adekwatnie do potrzeb technicznych i funkcjonalnych – wraz z uporządkowaniem i zagospodarowaniem przestrzeni wokół obiektów. Interwencja ma charakter kompleksowy: równolegle podnosi jakość warunków zamieszkania, poprawia estetykę i funkcjonalność otoczenia budynków oraz wzmacnia trwałość zasobu mieszkaniowego jako instrumentu polityki społecznej gminy na obszarze rewitalizacji.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	5 000 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027, fundusze norweskie, NFOŚiGW, Środki własne gminy
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2028-2034
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu • Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych [osoby] Wskaźniki rezultatu: • Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt P.5.** **Rozwój potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	• Stąporków – tereny inwestycyjne przy ul. Niekłańskiej, Działki nr ew. 4826/1, 4826/2, 4826/3, 4826/4, obręb 0002 Stąporków miasto. • Niekłań Wielki – Działka nr ew. 997, obręb 0025 Niekłań Wielki.
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków/Urząd Miejski w Stąporkowie, Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice
Realizowane kierunki działań	4.1.;
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji występuje deficyt terenów inwestycyjnych przygotowanych w sposób umożliwiający sprawne uruchomienie przedsięwzięć gospodarczych, tj. terenów o jednoznacznym przeznaczeniu planistycznym oraz zapewnionym dostępie do podstawowych mediów i infrastruktury technicznej. Ograniczenia w zakresie uzbrojenia oraz niepełna gotowość inwestycyjna wybranych lokalizacji obniżają konkurencyjność oferty gminy i utrudniają przyciąganie inwestorów, co w konsekwencji osłabia lokalny rynek pracy i potencjał rozwojowy obszaru rewitalizacji.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowiada na strukturalny problem niedostatecznej liczby miejsc pracy i ograniczonych możliwości rozwoju działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji, co przekłada się na presję migracyjną i postępujące wyludnianie. Realizacja zadania doprowadzi do podniesienia gotowości inwestycyjnej kluczowych lokalizacji

	poprzez uregulowanie przeznaczenia planistycznego oraz uzbrojenie w media, co zwiększy zdolność gminy do pozyskiwania inwestorów, inicjowania przedsięwzięć gospodarczych i tworzenia miejsc pracy.
Sposób oceny rezultatów	• Protokoły odbioru
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera gospodarcza, • Sfera funkcjonalno-przestrzenna.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji, • osoby bezrobotne i bierne zawodowo, • przedsiębiorcy i inwestorzy.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na kompleksowym przygotowaniu dwóch lokalizacji inwestycyjnych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji – w Niekłaniu Wielkim oraz w Stąporkowie przy ul. Niekłańskiej (teren w SSE) – poprzez zapewnienie im jednoznacznego przeznaczenia w dokumentacji planistycznej oraz doprowadzenie do pełnej gotowości inwestycyjnej w zakresie podstawowego uzbrojenia. Zakres obejmuje działania planistyczne (objęcie/uregulowanie terenu miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego lub odpowiednie ustalenia) oraz realizację uzbrojenia w media, w szczególności: woda, kanalizacja i infrastruktura elektroenergetyczna (transformator), wraz z pracami przygotowawczymi terenu. Efektem będzie podniesienie konkurencyjności oferty inwestycyjnej gminy i stworzenie warunków do lokowania działalności gospodarczej, co ma stanowić istotny komponent przeciwdziałania wyludnianiu i wzmacniania funkcji gospodarczych obszaru rewitalizacji.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	7 000 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027, Rządowy Fundusz Polski Ład, Środki własne gminy, środki Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2026-2035
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu • Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych [ha] Wskaźniki rezultatu: • Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych [sztuka]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt P.6.** **Rewitalizacja parku w Niekłaniu Wielkim**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Niekłań Wielki – działki nr ew. 1478/2 oraz 1479, obręb 0025 Niekłań Wielki
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie
Realizowane kierunki działań	1.1.; 1.5.; 1.7.
Opis stanu istniejącego	Park w Niekłaniu Wielkim nie wypełnia obecnie w wystarczającym stopniu funkcji uporządkowanej, bezpiecznej i dostępnej przestrzeni publicznej, zdolnej do obsługi zróżnicowanych potrzeb mieszkańców. Ograniczenia w zakresie układu komunikacji pieszej, standardu oświetlenia oraz brak rozwiązań wzmacniających nadzór i bezpieczeństwo (w tym monitoring) obniżają atrakcyjność i funkcjonalność obszaru. Równocześnie deficyty infrastruktury przeznaczonej dla dzieci i młodzieży ograniczają możliwość zagospodarowania czasu wolnego w formule sprzyjającej aktywizacji i integracji społecznej.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowie na istotny deficyt dostępnych i bezpiecznych miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym grup wymagających wzmocnienia działań profilaktycznych i aktywizujących. Realizacja inwestycji stworzy warunki do ograniczania zachowań ryzykownych (w tym sięgania po używki) oraz niepożądanych form spędzania czasu (m.in. nadmiernego korzystania z elektroniki) poprzez zwiększenie podaży uporządkowanej, atrakcyjnej i nadzorowanej przestrzeni publicznej. Rezultatem będzie również wzrost poczucia bezpieczeństwa użytkowników oraz poprawa ładu przestrzennego i estetyki otoczenia.
Sposób oceny rezultatów	• Umowy na realizację zadań • Protokoły odbioru
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera przestrzenno-funkcjonalna • Sfera środowiskowa • Sfera społeczna
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy Niekłania Wielkiego i obszaru rewitalizacji, • dzieci i młodzież, rodziny z dziećmi, seniorzy, • użytkownicy przestrzeni publicznej.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie obejmuje kompleksową rewitalizację parku w Niekłaniu Wielkim poprzez uporządkowanie i podniesienie standardu zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wprowadzenie infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo i funkcjonalność obszaru. Zakres rzeczowy obejmuje budowę, rozbudowę i przebudowę alejek spacerowych, przebudowę i modernizację oświetlenia oraz budowę monitoringu. Równolegle przewiduje się wykonanie i doposażenie infrastruktury towarzyszącej: budowę placu zabaw, montaż urządzeń siłowni zewnętrznej, realizację ścieżek edukacyjnych, a także wykonanie tężni i fontanny jako elementów wzmacniających standard i atrakcyjność przestrzeni. Interwencja ma charakter porządkujący i

	funkcjonalny, ukierunkowany na trwałe zwiększenie dostępności, bezpieczeństwa i jakości przestrzeni publicznej w miejscowości.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	4 500 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027, fundusze norweskie, NFOŚiGW, Środki własne gminy
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2029-2031
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu • Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha] • Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [sztuka] • Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu [sztuka] Wskaźniki rezultatu: • Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt P.7.** **Turystyczny szlak pieszo–rowerowy „Śladami wąskotorówki i tradycji hutniczych”**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Trasa szlaku przebiegająca w oparciu o dawny przebieg toru kolejki wąskotorowej (transport rudy) – od rezerwatu Skałki Piekło pod Niekłaniem do Czarnieckiej Góry (strefa uzdrowiskowa), z lokalizacją punktów informacyjnych/edukacyjnych i miejsc postojowych.
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków
Realizowane kierunki działań	1.4.; 4.2.
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji i w jego bezpośrednim otoczeniu występują rozpoznawalne walory przyrodnicze oraz zasoby dziedzictwa przemysłowego (w tym pamięć o infrastrukturze związanej z transportem rudy), jednak potencjał ten nie jest w pełni przekuty w spójny produkt turystyczno-edukacyjny o czytelnej trasie, jednolitym standardzie i elementach informacyjnych. Brak ciągłości i „czytelności” powiązań pomiędzy atrakcjami (w tym rezerwatem Skałki Piekło) a węzłami ruchu turystycznego (w tym Czarniecka Góra jako miejscowość o funkcji uzdrowiskowej) ogranicza możliwość generowania ruchu odwiedzających, wydłużania pobytu i tworzenia popytu na usługi lokalne.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowiada na deficyt narzędzi rozwoju endogenicznego w obszarze rewitalizacji poprzez wzmocnienie funkcji turystycznej i usługowej jako realnego komponentu ożywienia gospodarczego. Brak spójnej,

	bezpiecznej i jednoznacznie zorganizowanej trasy pieszo–rowerowej ogranicza zdolność miejscowości do przechwytywania ruchu turystycznego generowanego przez rezerwat przyrody oraz Czarniecką Górę, co w praktyce przekłada się na niski poziom monetyzacji walorów lokalnych (usługi, gastronomia, drobna przedsiębiorczość, oferta czasu wolnego). Projekt – poprzez budowę/urządzenie szlaku wraz z punktami informacyjnymi i edukacyjnymi oraz miejscami postojowymi – ma zwiększyć dostępność i atrakcyjność przestrzeni, uporządkować sposób korzystania z zasobów przyrodniczych i dziedzictwa przemysłowego oraz stworzyć warunki do generowania miejsc pracy związanych z obsługą ruchu turystycznego i usługami towarzyszącymi. W konsekwencji przedsięwzięcie może wspierać ograniczanie odpływu ludności, wzmacniając perspektywy ekonomiczne i wizerunkowe obszaru rewitalizacji.
Sposób oceny rezultatów	• Protokoły odbioru
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Gospodarcza, • Społeczna, • Przestrzenno-funkcjonalna.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy, • odwiedzający/turyści (piesi i rowerowi), • lokalni przedsiębiorcy i podmioty świadczące usługi.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na utworzeniu turystycznego szlaku pieszo–rowerowego o spójnym standardzie i czytelnej narracji tematycznej, łączącego rezerwat Skałki Piekło pod Niekłaniem ze strefą uzdrowiskową w Czarnieckiej Górze, w nawiązaniu do historycznego przebiegu kolejki wąskotorowej wykorzystywanej do transportu rudy oraz tradycji hutniczych gminy. W ramach projektu przewiduje się urządzenie trasy wraz z infrastrukturą porządkującą i podnoszącą jakość użytkowania, w tym punktami informacyjnymi i edukacyjnymi (interpretacja dziedzictwa przemysłowego i walorów przyrodniczych) oraz miejscami postoju/biwakowymi, co ma przełożyć się na zwiększenie dostępności i atrakcyjności oferty turystyczno-edukacyjnej oraz wzmocnienie popytu na usługi lokalne. Odcinkowe wyjście przebiegu szlaku poza granice obszaru rewitalizacji ma charakter funkcjonalnie konieczny i wynika z potrzeby domknięcia ciągłego, logicznego połączenia pomiędzy kluczowym generatorem ruchu (rezerwat przyrody) a drugim biegunem aktywności odwiedzających (Czarniecka Góra – funkcja uzdrowiskowa). Bez zapewnienia tej ciągłości interwencja ograniczona wyłącznie do obszaru rewitalizacji miałaby charakter fragmentaryczny, a jej efekty gospodarcze i promocyjne byłyby istotnie słabsze. Korzyści rewitalizacyjne materializują się przede wszystkim na obszarze rewitalizacji, poprzez przechwytywanie i kanalizowanie ruchu turystycznego, wzrost rozpoznawalności miejscowości, poprawę wizerunku oraz stworzenie warunków dla rozwoju drobnych usług i przedsiębiorczości związanych z obsługą użytkowników szlaku, natomiast odcinki poza obszarem rewitalizacji pełnią rolę niezbędnego „łącznika”

	warunkującego uzyskanie efektu skali, spójności produktu oraz synergii z pozostałymi działaniami rewitalizacyjnymi.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	21 000 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027, Programy Ministerstwa Sportu i Turystyki.
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2029-2033
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu • Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni utwardzonej nieulepszonej [km] • Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni utwardzonej ulepszonej [km] • Długość utworzonych szlaków turystycznych [km] Wskaźniki rezultatu: • Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt P.8.** **Rozwój społecznego budownictwa mieszkaniowego oraz budownictwa komunalnego i socjalnego.**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Stąporków: • dz. nr ew. 3344/75, • dz. nr ew. 2992.
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie, SIM SMS Sp. z o.o.
Realizowane kierunki działań	3.2.
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji obserwuje się istotne ograniczenia w dostępie do stabilnego, dostępnego cenowo mieszkalnictwa czynszowego, w szczególności dla gospodarstw domowych rozpoczynających samodzielność mieszkaniową oraz młodych rodzin. Deficyt mieszkań o umiarkowanym czynszu i przewidywalnych warunkach najmu wzmacnia presję migracyjną i osłabia atrakcyjność osadniczą obszaru, co przekłada się na pogłębianie niekorzystnych trendów demograficznych i społeczno-gospodarczych.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowie na zidentyfikowany deficyt dostępnych mieszkań czynszowych i wynikającą z niego barierę rozwojową obszaru rewitalizacji. Efektem realizacji będzie zwiększenie podaży lokali w formule społecznego budownictwa mieszkaniowego, co poprawi warunki zaspokajania potrzeb mieszkaniowych, w szczególności młodych rodzin, oraz będzie sprzyjać stabilizacji osadniczej i ograniczaniu odpływu ludności. Dodatkowo wzmocnieniu ulegnie spójność lokalnej polityki mieszkaniowej, poprzez

	wprowadzenie narzędzia umożliwiającego najem z partycypacją i – zgodnie z przyjętą formułą – potencjalną ścieżką dojścia do własności.
Sposób oceny rezultatów	• Protokoły odbioru
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera społeczna, • Sfera gospodarcza, • Sfera przestrzenno-funkcjonalna • Sfera techniczna.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w szczególności młode rodziny i osoby rozpoczynające samodzielność mieszkaniową, • gospodarstwa domowe o dochodach niewystarczających do zakupu mieszkania na rynku, lecz zdolne do ponoszenia kosztów najmu czynszowego.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na realizacji inwestycji mieszkaniowej w formule społecznego budownictwa mieszkaniowego (SIM/SMS) na obszarze rewitalizacji w Stąporkowie, ukierunkowanej na zwiększenie dostępności stabilnych mieszkań czynszowych dla gospodarstw domowych, które nie dysponują zdolnością do zakupu lokalu na rynku, a jednocześnie są w stanie ponosić koszty najmu na poziomie umiarkowanym. W ramach projektu powstanie nowa zabudowa wielorodzinna obejmująca lokale mieszkalne przeznaczone do zasiedlenia w systemie najmu realizowanego przez podmiot prowadzący budownictwo społeczne, z uwzględnieniem zasad naboru i kwalifikacji wynikających z lokalnej polityki mieszkaniowej oraz mechanizmów właściwych dla SIM/SMS. Projekt zakłada stworzenie warunków do poprawy stabilności życiowej mieszkańców oraz wzmocnienia atrakcyjności osadniczej obszaru rewitalizacji, w szczególności dla młodych rodzin i osób rozpoczynających samodzielność mieszkaniową, a w konsekwencji ograniczenie presji migracyjnej. Realizacja przedsięwzięcia wzmocni także spójność i skuteczność polityki mieszkaniowej gminy, stanowiąc element systemowego przeciwdziałania wykluczeniu mieszkaniowemu oraz narzędzie wspierające długofalowy rozwój społeczno-gospodarczy obszaru rewitalizacji.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	30 000 000,00 zł środki własne gminy, finansowanie w modelu SIM/SMS, środki BGK
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2026-2033
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu • Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha] • Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych [osoby] Wskaźniki rezultatu:

	• Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt P.9.** **Profilaktyka uzależnień i zachowań ryzykownych „w terenie”**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, SP ZOZ
Realizowane kierunki działań	1.7.; 2.4.; 2.6.; 2.7.; 2.9.
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji występują uwarunkowania sprzyjające utrwalaniu zachowań ryzykownych, w tym sięgania po substancje psychoaktywne, nadużywania alkoholu oraz zachowań przemocowych i destrukcyjnych, zwłaszcza wśród części młodzieży i osób dorosłych funkcjonujących w środowiskach o obniżonych zasobach społecznych. Jednocześnie ograniczona dostępność atrakcyjnych, stałych i profesjonalnie prowadzonych oddziaływań profilaktycznych w przestrzeni publicznej powoduje, że działania często koncentrują się w instytucjach, nie docierając do grup realnie narażonych oraz do miejsc, w których kumulują się problemy. Zrewitalizowane przestrzenie publiczne, przy braku systematycznego ,,programowania'' i pracy środowiskowej, mogą pozostawać podatne na przejmowanie przez zachowania niepożądane (w tym spożywanie alkoholu, zaśmiecanie, konflikty), co obniża ich funkcję integracyjną i bezpieczeństwo użytkowników.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Projekt odpowie na deficyt profilaktyki środowiskowej i działań ,,docierających'' do grup podwyższonego ryzyka oraz do miejsc koncentracji zachowań problemowych. Rezultatem będzie wzmocnienie systemu przeciwdziałania uzależnieniom i zachowaniom ryzykownym poprzez połączenie oddziaływań profilaktycznych, pracy streetworkingowej i interwencji w przestrzeni publicznej z szybką ścieżką kierowania do wsparcia (konsultacje, terapia, pomoc społeczna). Działanie przyczyni się do ograniczenia zachowań niepożądanych w zrewitalizowanych przestrzeniach, poprawy bezpieczeństwa społecznego i komfortu korzystania z przestrzeni publicznych oraz wzrostu kompetencji psychospołecznych uczestników (m.in. umiejętności radzenia sobie ze stresem, presją grupy, konfliktami). Projekt wzmocni także funkcję inwestycji rewitalizacyjnych, utrwalając ich efekt poprzez stałe, pozytywne użytkowanie i zwiększenie ,,naturalnego nadzoru społecznego''.
Sposób oceny rezultatów	• dokumentacja działań terenowych

W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera społeczna.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji, • rodzice i opiekunowie, • osoby dorosłe przejawiające zachowania problemowe (w tym nadużywanie alkoholu), • użytkownicy zrewitalizowanych przestrzeni publicznych.
Opis przedsięwzięcia	Projekt polega na wdrożeniu stałego, wieloletniego programu profilaktyki środowiskowej realizowanego „w terenie", tj. bezpośrednio w zrewitalizowanych przestrzeniach publicznych oraz w miejscach identyfikowanych jako punkty ryzyka. Rdzeniem działania są cykliczne, profesjonalnie prowadzone oddziaływania profilaktyczne (w tym programy oparte na sprawdzonych metodologiach), wsparte pracą streetworkerów/animatorów środowiskowych, którzy budują relacje z młodzieżą, diagnozują bieżące problemy, inicjują aktywności alternatywne oraz kierują osoby potrzebujące do adekwatnych form pomocy. Projekt obejmuje także komponent pracy z rodziną (warsztaty i konsultacje wzmacniające kompetencje wychowawcze) oraz moduł szybkiej interwencji i motywowania do zmiany w przypadkach zachowań problemowych. Przedsięwzięcie jest ściśle powiązane z inwestycjami rewitalizacyjnymi – jego celem jest utrwalenie funkcji społecznych i bezpieczeństwa odnowionych przestrzeni poprzez ich regularne, pozytywne „programowanie" i ograniczanie zachowań niepożądanych.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	900 000,00 zł Środki własne gminy, EFS+, PROO, konkursy resortowe i wojewódzkie na profilaktykę i przeciwdziałanie uzależnieniom
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2027-2035
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu • Liczba osób objętych wsparciem w obszarze zdrowia [osoby] • Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [osoby] • Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej [sztuka] Wskaźniki rezultatu: • Liczba osób, które dzięki wsparciu w obszarze zdrowia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt P.10.** **Akademia Aktywności Zawodowej i Kompetencji**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie, Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy
Realizowane kierunki działań	2.9.; 4.3.; 4.4.
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji występują bariery aktywności zawodowej i edukacyjnej części mieszkańców, związane m.in. z niedopasowaniem kompetencji do potrzeb rynku pracy, ograniczoną mobilnością zawodową, niską motywacją wynikającą z utrwalonych trudności społecznych oraz deficytami kompetencji podstawowych (w tym cyfrowych). W konsekwencji problemy w sferze gospodarczej utrwalają zjawiska wykluczenia i ograniczają zdolność mieszkańców do korzystania z efektów inwestycji rewitalizacyjnych. Brak spójnego, lokalnego programu wsparcia kompetencyjnego i aktywizacyjnego, powiązanego z rzeczywistymi możliwościami zatrudnienia i praktycznym doświadczeniem zawodowym, osłabia skuteczność działań podejmowanych rozproszenie oraz utrudnia przejście uczestników z „etapu wsparcia'' do trwałej aktywności na rynku pracy.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Projekt odpowie na problem ograniczonej aktywności zawodowej oraz deficytów kompetencyjnych mieszkańców obszaru rewitalizacji, które stanowią jedną z kluczowych barier trwałej poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej. Rezultatem przedsięwzięcia będzie wzrost poziomu kompetencji (w tym kompetencji cyfrowych i społecznych) oraz zwiększenie zdolności uczestników do podjęcia zatrudnienia, stażu lub innej formy aktywności zawodowej. Wymiernym efektem będzie również poprawa dopasowania podaży pracy do potrzeb lokalnych pracodawców, wzmocnienie samodzielności ekonomicznej uczestników oraz ograniczenie ryzyka dziedziczenia wykluczenia w rodzinach dotkniętych długotrwałymi problemami społecznymi. Projekt będzie działał stabilizująco na obszar rewitalizacji, wzmacniając odporność lokalną poprzez ograniczanie ubóstwa i bierności zawodowej.
Sposób oceny rezultatów	• Listy obecności
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera społeczna • Sfera gospodarcza
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji w wieku aktywności zawodowej, w szczególności: o osoby bezrobotne i bierne zawodowo, o osoby o niskich kwalifikacjach, o młodzi dorośli rozpoczynający wejście na rynek pracy,

	○ osoby 50+ wymagające uaktualnienia kompetencji, ○ osoby powracające na rynek pracy po przerwach (opieka, choroba), • lokalni pracodawcy
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na wdrożeniu wieloletniego programu aktywizacji zawodowej i rozwoju kompetencji mieszkańców obszaru rewitalizacji, projektowanego w logice popytowej, tj. w ścisłym powiązaniu z realnymi potrzebami rekrutacyjnymi lokalnych pracodawców oraz z kierunkami rozwoju gospodarczego gminy, w tym z nowo kreowanymi i uzbrajanymi strefami inwestycyjnymi. Program będzie opierał się na cyklicznej identyfikacji zapotrzebowania na kwalifikacje i stanowiska pracy (wspólnie z przedsiębiorcami oraz instytucjami rynku pracy) oraz na przekładaniu tych potrzeb na praktyczne ścieżki wsparcia dla uczestników, obejmujące diagnozę kompetencji, doradztwo zawodowe, coaching motywacyjny oraz szkolenia ukierunkowane na konkretne profile zawodowe i umiejętności oczekiwane przez pracodawców. Integralnym elementem projektu będą formy nabywania doświadczenia w warunkach zbliżonych do pracy lub bezpośrednio w zakładach (staże, praktyki, krótkie moduły wdrożeniowe), połączone z pośrednictwem pracy i wsparciem w przejściu do zatrudnienia. W rezultacie przedsięwzięcie ma nie tylko zwiększać aktywność zawodową mieszkańców i ograniczać ryzyko wykluczenia ekonomicznego, lecz również budować lokalną „bazę kadrową" wspierającą rozwój stref inwestycyjnych i trwałe efekty rewitalizacji poprzez wzrost zatrudnienia, stabilizację dochodów gospodarstw domowych oraz lepsze dopasowanie podaży pracy do planowanych i istniejących miejsc pracy w gminie.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	1 500 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027, EFS+, FERS, środki własne gminy, środki i instrumenty rynku pracy
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2028-2032
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu • Liczba objętych wsparciem mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) [sztuka] • Liczba osób objętych wsparciem w obszarze zdrowia [osoba] • Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [osoby] • Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej [sztuka] Wskaźniki rezultatu: • Liczba osób, które dzięki wsparciu w obszarze zdrowia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie [osoby]

4.2. PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt U.1.** **Rozwój wielofunkcyjnej bazy aktywizującej mieszkańców**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Stadion Miejski przy ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Stąporkowie – dz. nr ew. 3343/1, 3343/4, 3347/1, 3347/2, 3348/1, 3348/2, obręb 0002 Stąporków – miasto.
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie
Realizowane kierunki działań	1.2.; 1.7.
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji występuje deficyt infrastruktury umożliwiającej systematyczną aktywność fizyczną i organizację zajęć sportowych dla mieszkańców, w szczególności dla młodzieży. Ograniczona dostępność atrakcyjnych i funkcjonalnych form spędzania czasu wolnego sprzyja utrwalaniu biernych wzorców spędzania czasu oraz zwiększa ryzyko zachowań niepożądanych w przestrzeni publicznej.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowie na problem braku odpowiednio zorganizowanych miejsc do spędzania czasu wolnego przez młodzież, zwłaszcza zainteresowaną aktywnością sportową, oraz na potrzebę tworzenia alternatywnych, prospołecznych form aktywności ograniczających ryzyko sięgania po używki i nadmiernego korzystania z elektroniki. Efektem będzie zwiększenie dostępności infrastruktury sportowej o zróżnicowanych funkcjach, umożliwiającej prowadzenie zajęć i aktywności dla różnych grup wiekowych oraz wzrost atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca sprzyjającego aktywizacji i profilaktyce środowiskowej.
Sposób oceny rezultatów	• Umowy na realizację zadań • Protokoły odbioru
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• sfera społeczna, • sfera przestrzenno-funkcjonalna, • sfera techniczna, • sfera gospodarcza.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w szczególności dzieci i młodzież, • użytkownicy infrastruktury sportowej (amatorscy i zorganizowani), • kluby/sekcje sportowe, szkoły, organizatorzy zajęć i wydarzeń.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie zakłada budowę i uruchomienie infrastruktury sportowej na terenie Stadionu Miejskiego w Stąporkowie, realizowanej w formule „zaprojektuj i wybuduj'', w celu znaczącego poszerzenia lokalnej oferty aktywności oraz zapewnienia warunków do prowadzenia zróżnicowanych form zajęć sportowych. W ramach zadania przewiduje się wykonanie wielofunkcyjnego boiska treningowego z bieżnią lekkoatletyczną, budowę pumptracku, realizację lodowiska oraz budowę boiska piłkarskiego. Projekt ma charakter aktywizujący i profilaktyczny – wzmacnia dostępność uporządkowanych form spędzania czasu wolnego oraz tworzy alternatywę dla zachowań ryzykownych, w szczególności wśród młodzieży.

Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	16 000 000,00 zł Program Rozwoju Infrastruktury Sportowej (MKiDN/MRPiT), FEnIKS, środki własne gminy, programy ministerialne
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2028-2030
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu • Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [sztuka] • Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha] Wskaźniki rezultatu: • Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt U.2.** **Wzmocnienie dziedzictwa społeczno-kulturowego w Niekłaniu Wielkim**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Niekłań Wielki (obręb 0025 Niekłań Wielki): • dz. nr ew. 1429/1 – „stary młyn'', • dz. nr ew. 2319 – „kino".
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie, Inwestor Prywatny
Realizowane kierunki działań	1.4.; 1.5.; 5.1.; 5.2.; 5.3.
Opis stanu istniejącego	Budynki starego młyna i dawnego kina stanowią materialne ślady przemysłowo-społecznej historii Niekłania Wielkiego, rozpoznawalne w lokalnej narracji i działaniach popularyzujących dziedzictwo miejscowości. Jednocześnie obiekty te cechuje wyraźna dekapitalizacja i ograniczona funkcjonalność, co skutkuje ich niewykorzystaniem oraz postępującą utratą walorów użytkowych i estetycznych. W przypadku młyna źródła dokumentujące obiekt wskazują na jego częściowe zachowanie oraz wieloletnie wyłączenie z użytkowania. W odniesieniu do dawnego kina przekazy dotyczące historii miejscowości potwierdzają funkcjonowanie obiektu kinowego w przeszłości oraz jego obecny status jako „byłego kina'', stanowiącego punkt odniesienia w przestrzeni i wydarzeniach lokalnych.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowie na problem postępującej degradacji technicznej i energetycznej obiektów o znaczeniu historycznym oraz wynikające z tego ryzyko trwałej utraty dziedzictwa materialnego, które może pełnić funkcję zasobu rozwojowego obszaru rewitalizacji. W wymiarze funkcjonalnym projekt ograniczy deficyt miejsc umożliwiających prowadzenie działań kulturalno-edukacyjnych i integracyjnych, w tym adresowanych do młodzieży, poprzez przywrócenie obiektom potencjału do pełnienia roli „nośników tożsamości'' oraz punktów programu turystyczno-edukacyjnego miejscowości. Kontekst spacerów historycznych oraz materiałów opisujących Niekłań Wielki wskazuje, że obiekty takie jak dawne kino i młyn są elementami

	trasy dziedzictwa oraz jednocześnie przykładami budynków wymagających działań naprawczych, co wzmacnia zasadność interwencji rewitalizacyjnej.
Sposób oceny rezultatów	• Umowy na realizację zadań • Protokoły odbioru
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• sfera społeczna, • sfera przestrzenno-funkcjonalna, • sfera techniczna, • sfera gospodarcza.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy Niekłania Wielkiego i obszaru rewitalizacji (w tym młodzież i rodziny), • uczestnicy działań edukacji regionalnej i wydarzeń kulturalnych, • odwiedzający/turyści zainteresowani historią i dziedzictwem miejscowości.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na kompleksowym remoncie oraz termomodernizacji dwóch obiektów o historycznym znaczeniu dla Niekłania Wielkiego – budynku starego młyna oraz dawnego kina – w celu zahamowania procesów degradacji, poprawy parametrów użytkowych i energetycznych oraz przywrócenia im roli aktywnych elementów struktury społeczno-kulturalnej miejscowości. Realizacja projektu ma umożliwić rozwój oferty opartej o dziedzictwo lokalne (edukacyjnej i kulturotwórczej), a jednocześnie stworzyć warunki do organizacji działań adresowanych do mieszkańców, w tym młodzieży, jako alternatywy dla biernych i ryzykownych form spędzania czasu wolnego. Projekt wpisuje się w potrzebę wykorzystania zasobów historycznych miejscowości jako atutu rozwojowego – obiekty te są wskazywane w relacjach ze spacerów historycznych jako ważne punkty trasy i jednocześnie przykłady budynków wymagających odnowy.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	4 500 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027: Działanie 5.4. Infrastruktura w turystyce i kulturze; Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Fundusze Norweskie i EOG; środki własne Gminy
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2028-2033
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu • Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [sztuka] • Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [sztuka] • Liczba obiektów infrastruktury na cele ukierunkowania ruchu turystycznego albo edukacji przyrodniczej [sztuka] • Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [sztuka] Wskaźniki rezultatu:

	• Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt U.3.** **Rozbudowa strażnicy MOSP w Stąporkowie wraz z zagospodarowaniem terenu**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	dz. nr ew. 3258 oraz 3269, obręb 0002 Stąporków – miasto.
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie, MOSP w Stąporkowie
Realizowane kierunki działań	2.2., 2.3., 2.9.
Opis stanu istniejącego	Istniejąca strażnica MOSP oraz jej otoczenie nie zapewniają w wystarczającym stopniu warunków technicznych i funkcjonalnych adekwatnych do roli jednostki w systemie bezpieczeństwa lokalnego oraz do obsługi mieszkańców. Ograniczenia przestrzenne i organizacyjne w zakresie zaplecza technicznego oraz infrastruktury towarzyszącej (w szczególności obsługi komunikacyjnej i parkingowej) obniżają sprawność operacyjną i komfort korzystania z obiektu, a także utrudniają uporządkowane użytkowanie przestrzeni w bezpośrednim sąsiedztwie budynku Urzędu Miejskiego.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowiada na zdiagnozowane deficyty infrastrukturalne w zakresie bezpieczeństwa publicznego i gotowości operacyjnej służb lokalnych, wynikające z niedostatecznego zaplecza technicznego i funkcjonalnego strażnicy MOSP oraz nieuporządkowanej obsługi komunikacyjnej i parkingowej w jej otoczeniu. W konsekwencji istnieje zagrożenie ograniczonej efektywności realizacji zadań ratowniczych i interwencyjnych, a także jakość obsługi mieszkańców korzystających z usług publicznych w tej części miasta. Rezultatem realizacji będzie zwiększenie zdolności operacyjnej jednostki i poprawa warunków pełnienia służby, uporządkowanie i zwiększenie pojemności parkingu, a także wzmocnienie standardu obsługi użytkowników obiektu i przestrzeni w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Dodatkowo zastosowanie zadaszenia parkingu w formule instalacji fotowoltaicznej wprowadzi komponent ograniczający koszty energii i zwiększający odporność energetyczną infrastruktury publicznej.
Sposób oceny rezultatów	• Protokoły odbioru
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Społeczna, • przestrzenno-funkcjonalna, • techniczna, • środowiskowa i gospodarcza.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji i całej gminy, • interesanci Urzędu Miejskiego i użytkownicy przestrzeni w sąsiedztwie obiektów, • MOSP i podmioty współdziałające w systemie reagowania kryzysowego.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie obejmuje rozbudowę istniejącej strażnicy MOSP w Stąporkowie oraz kompleksowe zagospodarowanie terenu w jej

	otoczeniu, w tym w sąsiedztwie budynku Urzędu Miejskiego, w celu podniesienia standardu infrastruktury bezpieczeństwa publicznego oraz usprawnienia obsługi użytkowników. Zakres działań koncentruje się na zwiększeniu funkcjonalności strażnicy i jej zaplecza, poprawie organizacji przestrzeni zewnętrznej poprzez powiększenie i uporządkowanie parkingu, a także wykonaniu zadaszenia parkingowego z instalacją fotowoltaiczną jako elementu infrastruktury towarzyszącej o znaczeniu eksploatacyjnym i energetycznym. Realizacja projektu ma wzmocnić gotowość operacyjną jednostki oraz podnieść jakość i dostępność usług publicznych w tej części miasta.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	5 500 000,00 zł budżet gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, WFOŚiGW
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2028-2029
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu • Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha] • Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [sztuka] • Liczba jednostek służb ratowniczych doposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof [sztuka] • Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł OZE [MW] Wskaźniki rezultatu: • Liczba użytkowników korzystających z ulepszonej infrastruktury usług publicznych [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt U.4.** **Sąsiedzka animacja społeczna w przestrzeniach rewitalizowanych**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Otwarte i zamknięte przestarzenie publiczne na terenie objętym rewitalizacją
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie, Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Stąporkowie
Realizowane kierunki działań	1.5.; 1.6.; 1.7.; 2.4.; 2.8.
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji utrzymują się deficyty w zakresie aktywności obywatelskiej i oddolnej współpracy mieszkańców, przejawiające się niską liczbą inicjatyw sąsiedzkich, ograniczoną partycypacją w działaniach wspólnotowych oraz słabą trwałością lokalnych sieci wsparcia i samoorganizacji. W konsekwencji nawet przestrzenie publiczne poddawane poprawie jakości i funkcjonalności nie zawsze uzyskują oczekiwany efekt społeczny w postaci stałego, pozytywnego użytkowania i integracji

	mieszkańców. Brak systematycznej animacji oraz mechanizmów włączania mieszkańców (w tym młodzieży, seniorów i osób z niepełnosprawnościami) ogranicza wykorzystanie potencjału inwestycji rewitalizacyjnych i osłabia „efekt ożywienia" przestrzeni.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Na obszarze rewitalizacji zauważalna jest niska aktywność obywatelska, ograniczone więzi sąsiedzkie oraz brak wspólnych inicjatyw integrujących mieszkańców. Nowe przestrzenie publiczne wymagają animacji i ożywienia społecznego, aby ich potencjał został w pełni wykorzystany.
Sposób oceny rezultatów	• monitoring ilościowy realizacji (liczba wydarzeń, liczba uczestników)
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera społeczna.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy gminy Stąporków, w tym dzieci, młodzież i seniorzy korzystający z przestrzeni publicznych, • lokalni animatorzy, liderzy i społecznicy, • osoby niepełnosprawne.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na wdrożeniu wieloletniego programu animacji społecznej i sąsiedzkiej, realizowanego cyklicznie w przestrzeniach zrewitalizowanych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu, ukierunkowanego na trwałe „uruchomienie" funkcji społecznych tych miejsc. Program obejmuje planowanie i prowadzenie regularnych działań integracyjnych, edukacyjnych i aktywizujących, współtworzonych z mieszkańcami i partnerami lokalnymi, takich jak spotkania sąsiedzkie, warsztaty twórcze, zajęcia plenerowe, gry terenowe/miejskie, akcje ogrodnicze i działania na rzecz otoczenia, pikniki integracyjne oraz inicjatywy międzypokoleniowe. Istotą projektu jest budowanie stałej obecności społeczności w przestrzeniach publicznych, rozwijanie lokalnych kompetencji i przywództwa społecznego oraz tworzenie warunków do powstawania inicjatyw oddolnych, tak aby efekty inwestycji rewitalizacyjnych były utrwalane poprzez regularne użytkowanie, współodpowiedzialność i wzrost identyfikacji mieszkańców z miejscem.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	800 000,00 zł FERS, EFS+, PROO, środki własne gminy, partnerstwa lokalne w tym środki od lokalnych firm
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2027-2035
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu: • Liczba zrealizowanych wydarzeń: [sztuka] • Liczba osób objętych wsparciem [osoba] • Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [osoba] Wskaźniki rezultatu: • Liczba zorganizowanych wydarzeń w przestrzeniach poddanych rewitalizacji [sztuka]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt U.5.** **Spójna sieć dojść pieszo-rowerowych w Niekłaniu Wielkim**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Ciąg wzdłuż drogi powiatowej – ul. Powstańców 1863 r. (od strony rezerwatu) do połączenia z drogą gminną – ul. Czarna, a następnie wzdłuż drogi powiatowej – ul. Partyzantów aż do kościoła parafialnego; z uwzględnieniem odcinka prowadzącego do rezerwatu Skałki Piekło pod Niekłaniem.
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie, Zarząd Dróg Powiatowych w Końskich
Realizowane kierunki działań	1.4.; 4.2.
Opis stanu istniejącego	W Niekłaniu Wielkim i jego otoczeniu istnieją istotne walory przyrodnicze i kulturowe (rezerwat Skałki Piekło, oś osadnicza miejscowości, obiekty o funkcji społecznej i kultowej), jednak brakuje spójnego, czytelnego i bezpiecznego powiązania pieszo–rowerowego, które integrowałoby te punkty w jeden produkt turystyczno-edukacyjny. Niedostateczna infrastruktura ruchu niezmotoryzowanego ogranicza dostępność rezerwatu i kluczowych miejsc w miejscowości dla mieszkańców i odwiedzających, utrudnia poruszanie się rodzinom z dziećmi, osobom starszym i rowerzystom oraz osłabia możliwość wydłużania pobytu i generowania popytu na usługi lokalne.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowiada na deficyt infrastruktury umożliwiającej bezpieczne i funkcjonalne przemieszczanie się pieszo i rowerem pomiędzy kluczowymi punktami Niekłania Wielkiego oraz jego najważniejszym walorem przyrodniczym – rezerwatem Skałki Piekło. Brak spójnych powiązań obniża wykorzystanie potencjału turystycznego miejscowości, ogranicza zdolność do przechwytywania ruchu odwiedzających i przekuwania go w aktywność gospodarczą (usługi, drobna przedsiębiorczość), a także zmniejsza atrakcyjność osadniczą obszaru. Realizacja projektu stworzy warunki do rozwoju ruchu turystycznego i edukacyjnego, może generować miejsca pracy związane z obsługą odwiedzających oraz wspierać przeciwdziałanie odpływowi ludności poprzez wzmocnienie lokalnej atrakcyjności i funkcji usługowej.
Sposób oceny rezultatów	• Protokoły odbioru.
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera funkcjonalno-przestrzenna, • Sfera środowiskowa, • Sfera gospodarcza.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy Niekłania Wielkiego i obszaru rewitalizacji, • odwiedzający/turyści piesi i rowerowi, • lokalni przedsiębiorcy i usługodawcy.
Opis przedsięwzięcia	Projekt zakłada realizację spójnego ciągu pieszo–rowerowego, który połączy kluczowe punkty Niekłania Wielkiego: ul. Powstańców 1863 r., odcinek prowadzący do rezerwatu Skałki Piekło, połączenie przez ul. Czarną oraz ul. Partyzantów aż do kościoła parafialnego. Integralną częścią przedsięwzięcia jest utworzenie punktów informacyjno-edukacyjnych, które w sposób uporządkowany będą prezentować historię Niekłania Małego i Niekłania Wielkiego oraz lokalne walory przyrodnicze, wzmacniając funkcję turystyczno-edukacyjną trasy. Przedsięwzięcie ma charakter rozwojowy: poprawia dostępność,

	porządkuje sposób korzystania z zasobów, a jednocześnie tworzy warunki do zwiększania ruchu odwiedzających i rozwijania usług lokalnych.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	4 000 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, środki własne jednostek samorządu terytorialnego, środki LGD
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2029-2030
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu: • Wspierana infrastruktura rowerowa [km] • Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni utwardzonej nieulepszonej [km] • Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni utwardzonej ulepszonej [km] Wskaźniki rezultatu: • Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt U.6.** **Poprawa bezpieczeństwa i dostępności w Niekłaniu Wielkim**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Niekłań Wielki – skrzyżowanie: • drogi powiatowe: ul. Powstańców 1863 r. oraz ul. Majora Hubala, • droga gminna: ul. Czarna.
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie, Zarząd Dróg Powiatowych w Końskich
Realizowane kierunki działań	2.3.
Opis stanu istniejącego	Układ komunikacyjny w rejonie skrzyżowania kluczowych ulic Niekłania Wielkiego pełni istotną rolę w codziennej obsłudze miejscowości oraz w dostępie do obszarów o walorach turystycznych. Jednocześnie parametry funkcjonalne i bezpieczeństwa w obrębie skrzyżowania wymagają poprawy, aby ograniczyć ryzyko zdarzeń drogowych oraz zwiększyć czytelność i komfort poruszania się uczestników ruchu. Niedostateczny standard bezpieczeństwa w punktach kolizyjnych wpływa negatywnie na dostępność miejscowości, w tym dla ruchu odwiedzających, oraz ogranicza potencjał rozwijania funkcji turystycznych jako komponentu ożywienia obszaru rewitalizacji.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowie na problem niewystarczającego poziomu bezpieczeństwa w układzie komunikacyjnym Niekłania Wielkiego, w szczególności w miejscu koncentracji ruchu na skrzyżowaniu dróg powiatowych i gminnej. Realizacja inwestycji doprowadzi do poprawy warunków ruchu i ograniczenia ryzyka zdarzeń drogowych, a także zwiększy dostępność i czytelność dojazdu do miejscowości oraz jej kluczowych punktów. Efektem

	pośrednim będzie wzrost atrakcyjności miejscowości dla ruchu turystycznego, co może sprzyjać rozwojowi usług związanych z obsługą odwiedzających i tworzeniu miejsc pracy, a w konsekwencji wspierać ograniczanie odpływu ludności.
Sposób oceny rezultatów	• Protokoły odbioru.
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy Niekłania Wielkiego i użytkownicy dróg, • odwiedzający/turyści, • lokalni usługodawcy.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na przebudowie skrzyżowania ulic Powstańców 1863 r., Czarnej oraz Majora Hubala w Niekłaniu Wielkim w celu podniesienia standardu bezpieczeństwa i funkcjonalności układu komunikacyjnego w miejscowości. Inwestycja ma zapewnić bardziej czytelną i bezpieczną organizację ruchu w miejscu koncentracji ruchu lokalnego i dojazdowego, ograniczyć ryzyko zdarzeń drogowych oraz poprawić dostępność kluczowych przestrzeni i funkcji miejscowości.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	1 500 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, środki własne jednostek samorządu terytorialnego.
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2029-2030
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu: • Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T [km] • Liczba inwestycji poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego [sztuka] • Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni utwardzonej ulepszonej [km] Wskaźniki rezultatu: • Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt U.7.** **Lokalne Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka – praca środowiskowa na obszarze rewitalizacji**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stąporkowie
Realizowane kierunki działań	2.4.; 2.5.; 2.6.; 2.7.; 2.8.; 2.9.

Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji utrzymują się zjawiska generujące kumulację problemów społecznych w rodzinach, w tym deficyty kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, trudności w zapewnieniu stabilnych warunków rozwoju dzieci i młodzieży, obniżone zasoby wsparcia nieformalnego oraz ograniczona skuteczność „wczesnego reagowania'' w środowisku. Wsparcie instytucjonalne bywa rozproszone, a kontakt z rodziną często następuje dopiero na etapie narastania kryzysu, gdy niezbędna jest interwencja. Niedostateczna intensywność i dostępność pracy środowiskowej (w tym pracy w miejscu zamieszkania, w szkołach i w przestrzeniach codziennego funkcjonowania) ogranicza możliwość budowania trwałej zmiany, wzmacniania zasobów rodzin i uruchamiania sieci wsparcia sąsiedzkiego. W efekcie część rodzin i dzieci pozostaje poza realnym, regularnym oddziaływaniem usług społecznych, co zwiększa ryzyko wykluczenia, zachowań ryzykownych oraz utrwalania problemów międzypokoleniowo.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowie na problem niewystarczającej dostępności zintegrowanego, środowiskowego wsparcia rodzin i dzieci na obszarze rewitalizacji oraz na deficyt mechanizmów wczesnej identyfikacji i redukcji ryzyk społecznych. Rezultatem będzie wzmocnienie funkcjonowania rodzin poprzez poprawę kompetencji wychowawczych i opiekuńczych, zwiększenie dostępności poradnictwa i wsparcia specjalistycznego oraz objęcie rodzin i dzieci regularną pracą środowiskową ukierunkowaną na stabilizację sytuacji życiowej i ograniczanie kryzysów. Projekt doprowadzi do lepszej koordynacji działań instytucji lokalnych, zwiększenia skuteczności kierowania do usług (psychologicznych, terapeutycznych, zdrowotnych, edukacyjnych), a także do ograniczenia skali problemów wtórnych (w tym zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży) poprzez budowanie zasobów i sieci wsparcia w środowisku zamieszkania.
Sposób oceny rezultatów	• Dokumentacja pracy środowiskowej
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera społeczna.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• rodziny zamieszkujące obszar rewitalizacji, w szczególności rodziny w kryzysie lub zagrożone wykluczeniem, • dzieci i młodzież, • rodzice/opiekunowie.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na uruchomieniu zintegrowanego, środowiskowego systemu wsparcia rodzin i dzieci na obszarze rewitalizacji, opartego na stałej obecności w środowisku zamieszkania oraz na koordynacji działań instytucji lokalnych. Projekt zakłada prowadzenie regularnej pracy środowiskowej (w tym wizyt w miejscu zamieszkania, działań w szkołach i w przestrzeniach codziennego funkcjonowania), ukierunkowanej na wczesną identyfikację ryzyk, wzmacnianie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, budowanie zasobów rodzin oraz zapobieganie narastaniu kryzysów. W ramach przedsięwzięcia realizowane będą indywidualne ścieżki wsparcia obejmujące poradnictwo rodzinne, warsztaty kompetencji rodzicielskich, wsparcie psychologiczne i terapeutyczne (w zależności od potrzeb), a także działania wspierające rozwój dzieci i młodzieży (motywacja, organizacja nauki, kompetencje społeczne, udział w

	zajęciach alternatywnych). Istotnym elementem projektu będzie wzmocnienie mechanizmów koordynacji międzyinstytucjonalnej i skutecznego kierowania do usług, tak aby wsparcie było szybkie, adekwatne i ciągłe, a efekty rewitalizacji w sferze społecznej miały charakter trwały.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	600 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, EFS+, środki własne gminy
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2026-2035
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu: • Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej [osoby] • Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie [osoby] Wskaźniki rezultatu: • Liczba dzieci i młodzieży, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie [osoby] • Liczba osób, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie [osoby] • Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt U.8.** **Aktywny Senior i sąsiedzkie usługi wsparcia**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Realizowane kierunki działań	1.5.; 1.6.; 2.1.; 2.4.; 2.5.; 2.8.; 2.9.
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji obserwuje się rosnące potrzeby w zakresie wsparcia osób starszych, w tym związane z samotnością, ograniczoną mobilnością, pogarszającym się stanem zdrowia, barierami w korzystaniu z usług publicznych oraz niską dostępnością codziennej pomocy w środowisku zamieszkania. Jednocześnie oferta aktywizacyjna dla seniorów nie zawsze dociera do osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem, a wsparcie ma często charakter doraźny i rozproszony. Brakuje systemowego połączenia działań integracyjnych i prozdrowotnych z usługami środowiskowymi (sąsiedzkimi) oraz z mechanizmami włączania seniorów w życie wspólnoty i w użytkowanie zrewitalizowanych przestrzeni publicznych, co ogranicza trwałość efektów rewitalizacji w sferze społecznej.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Przedsięwzięcie odpowie na problem izolacji społecznej i ograniczonej samodzielności części osób starszych, wynikający z barier zdrowotnych, mobilnościowych i organizacyjnych, a także na niedostateczną dostępność usług wspierających codzienne funkcjonowanie w środowisku zamieszkania. Rezultatem będzie zwiększenie aktywności i uczestnictwa seniorów w życiu

	lokalnym, poprawa dostępu do wsparcia i profilaktyki zdrowotnej oraz ograniczenie ryzyka wykluczenia poprzez uruchomienie stałego systemu sąsiedzkich usług wsparcia i asysty. Projekt doprowadzi do wzmocnienia sieci wsparcia nieformalnego, poprawy poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji społecznej, a także do zwiększenia wykorzystania zrewitalizowanych przestrzeni publicznych w sposób pozytywny i integracyjny (działania międzypokoleniowe, spotkania, zajęcia w plenerze).
Sposób oceny rezultatów	• monitoring liczby osób objętych wsparciem
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera społeczna
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• osoby starsze z obszaru rewitalizacji, w szczególności samotne i o ograniczonej mobilności, • osoby z niepełnosprawnościami i osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, • opiekunowie nieformalni.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na wdrożeniu programu aktywizacji i usług środowiskowych dla osób starszych na obszarze rewitalizacji, łączącego komponent integracyjno-aktywizacyjny z praktycznym wsparciem w codziennym funkcjonowaniu. Program obejmuje cykliczne działania „Aktywny Senior'' (zajęcia ruchowe i prozdrowotne, edukacja zdrowotna, spotkania integracyjne i międzypokoleniowe, warsztaty kompetencji cyfrowych i obywatelskich), realizowane w dostępnych lokalizacjach i w przestrzeniach publicznych po rewitalizacji. Równolegle uruchomiony zostanie system sąsiedzkich usług wsparcia, obejmujący m.in. pomoc w sprawach dnia codziennego (np. zakupy, dowóz leków, wsparcie w dotarciu do usług), podstawową asystę i towarzyszenie w korzystaniu z instytucji, a także koordynację wolontariatu i sieci wsparcia nieformalnego. Projekt ma charakter wzmacniający efekty rewitalizacji: ogranicza izolację, zwiększa bezpieczeństwo społeczne, uruchamia potencjał zrewitalizowanych przestrzeni jako miejsc spotkania i aktywności oraz buduje trwałe mechanizmy solidarności sąsiedzkiej.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	1 200 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, EFS+, PFRON, środki własne gminy, środki ministerialne
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2027-2035
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu: • Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie [osoby] • Całkowita liczba osób objętych wsparciem [osoby] Wskaźniki rezultatu: • Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt U.9.** **Lokalna przedsiębiorczość i ekonomia społeczna „Made in Stąporków/Niekłań”**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy
Realizowane kierunki działań	1.5.; 4.2.; 4.4.
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji potencjał gospodarczy pozostaje niewykorzystany w stopniu odpowiadającym skali potrzeb społecznych i oczekiwaniom wobec procesu rewitalizacji. Ograniczona liczba mikro-usług oraz słaba dynamika przedsiębiorczości lokalnej powodują, że poprawa jakości przestrzeni publicznych nie zawsze przekłada się na trwałe ożywienie ekonomiczne i tworzenie wartości dodanej na miejscu. Jednocześnie część mieszkańców, w tym osoby zagrożone wykluczeniem, dysponuje zasobami umożliwiającymi podjęcie aktywności ekonomicznej (rękodzieło, usługi, drobna gastronomia, opieka, naprawy), jednak brakuje mechanizmów inkubacji i wejścia na rynek: doradztwa, wsparcia formalno-prawnego, kanałów promocji oraz stabilnej platformy sprzedaży i testowania usług. Brak zorganizowanego systemu rozwoju ekonomii społecznej ogranicza również możliwość tworzenia miejsc pracy o charakterze integracyjnym (np. spółdzielnie socjalne, CIS/KIS, podmioty reintegracyjne).
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Projekt odpowie na problem niskiej przedsiębiorczości lokalnej i ograniczonej podaży usług w obszarze rewitalizacji, w tym na deficyt mechanizmów umożliwiających bezpieczne uruchamianie mikro-działalności oraz rozwój ekonomii społecznej jako narzędzia włączenia społeczno-zawodowego. Rezultatem będzie zwiększenie liczby inicjatyw gospodarczych i podmiotów ekonomii społecznej powiązanych z obszarem rewitalizacji, wzmocnienie ich trwałości (model biznesowy, formalizacja, sprzedaż), a także rozwój oferty usługowej komplementarnej wobec inwestycji rewitalizacyjnych (obsługa ruchu odwiedzających, usługi czasu wolnego, drobna gastronomia, usługi okołoturystyczne, usługi sąsiedzkie). Projekt przyczyni się do tworzenia miejsc pracy (w tym integracyjnych), zwiększenia obrotu w lokalnej gospodarce oraz poprawy wizerunku obszaru jako miejsca aktywności i inicjatywy.
Sposób oceny rezultatów	• monitoring liczby osób objętych wsparciem
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera społeczna, • Sfera gospodarcza.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji, • lokalni przedsiębiorcy, • osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i bezrobociem, • podmioty ekonomii społecznej i grupy nieformalne.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na uruchomieniu lokalnego programu inkubacji przedsiębiorczości i ekonomii społecznej, którego celem jest tworzenie i wzmacnianie mikro-usług oraz inicjatyw gospodarczych funkcjonalnie powiązanych z obszarem

	rewitalizacji. Program będzie obejmował nabór i selekcję pomysłów (biznesowych i społecznych), doradztwo w zakresie formalizacji, modelowania usług i kalkulacji kosztów, wsparcie marketingowe i sprzedażowe (w tym budowę marki „Made in Stąporków/Niekłań''), a także mentoring i wsparcie w pierwszym okresie funkcjonowania przedsięwzięć. Kluczowym elementem będzie stworzenie praktycznej platformy testowania i prezentacji usług w przestrzeniach publicznych po rewitalizacji: cykliczne wydarzenia i „targi lokalne'', strefy usług sezonowych, współpraca z instytucjami kultury i sportu przy obsłudze wydarzeń oraz rozwój oferty dla odwiedzających i mieszkańców. W ramach komponentu ekonomii społecznej projekt będzie wspierał tworzenie i rozwój podmiotów reintegracyjnych (lub inicjatyw PES) i usług społecznie użytecznych, umożliwiających aktywizację osób o najsłabszej pozycji na rynku pracy. Projekt ma charakter stricte gospodarczy i komplementarny wobec inwestycji rewitalizacyjnych: przekłada poprawę przestrzeni na realną aktywność ekonomiczną i trwałe miejsca pracy.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	1 500 000,00 zł Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, EFS+, środki własne jednostek samorządu terytorialnego, środki ministerialne
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2028-2034
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu: • Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem [sztuka] • Liczba objętych wsparciem mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) [sztuka] • Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie [osoby] Wskaźniki rezultatu: • Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych [sztuka] • Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu [osoby]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt U.10.** **Partycypacyjna „opieka nad przestrzenią”**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury
Realizowane kierunki działań	1.5.; 1.6.; 2.3.; 2.9.

Opis stanu istniejącego	W obszarze rewitalizacji, pomimo podejmowanych działań inwestycyjnych i poprawy standardu wybranych przestrzeni, utrzymują się ryzyka degradacji wtórnej wynikające z niewystarczającego „domknięcia'' procesu rewitalizacji komponentem społecznym i organizacyjnym. W szczególności obserwuje się deficyt trwałych mechanizmów współodpowiedzialności mieszkańców za otoczenie, ograniczoną gotowość do działań wspólnotowych oraz brak utrwalonych norm korzystania z przestrzeni publicznych. Skutkuje to występowaniem zjawisk obniżających jakość życia i bezpieczeństwo, takich jak zaśmiecanie, dewastacje, konflikty sąsiedzkie, a także przejmowanie wybranych miejsc przez zachowania niepożądane. Bez systemowego włączenia społeczności w „opiekę nad przestrzenią'' i budowania relacji pomiędzy mieszkańcami a instytucjami zarządzającymi infrastrukturą, efekty inwestycji rewitalizacyjnych mogą być trudniejsze do utrzymania w perspektywie wieloletniej.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Projekt odpowie na problem niskiej trwałości efektów rewitalizacji w wymiarze ładu, estetyki i bezpieczeństwa społecznego, wynikający z ograniczonej aktywności wspólnotowej oraz braku mechanizmów współzarządzania przestrzenią. Rezultatem będzie wzmocnienie odpowiedzialności mieszkańców za otoczenie poprzez stworzenie stałych form współpracy (lokalne grupy opiekunów przestrzeni, wolontariat, inicjatywy sąsiedzkie), ograniczenie zjawisk dewastacji i zaśmiecania oraz poprawa bezpieczeństwa i komfortu korzystania ze zrewitalizowanych miejsc. Działanie przyczyni się do utrwalenia pozytywnych wzorców użytkowania przestrzeni, wzmocni relacje sąsiedzkie i „naturalny nadzór społeczny'', a także poprawi wizerunek obszaru rewitalizacji jako miejsca uporządkowanego i przyjaznego, co zwiększa atrakcyjność osadniczą i inwestycyjną.
Sposób oceny rezultatów	• dokumentacja realizacji (raporty, protokoły, dokumentacja fotograficzna),
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera społeczna, • Sfera przestrzenno-funkcjonalna, • Sfera środowiskowa, • Sfera techniczna.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji, • użytkownicy przestrzeni publicznych, w tym turyści • lokalni przedsiębiorcy i instytucje działające na obszarze rewitalizacji.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na wdrożeniu programu partycypacyjnego utrzymania ładu i estetyki w przestrzeniach zrewitalizowanych, opartego na współpracy mieszkańców, instytucji gminnych i partnerów lokalnych. Projekt obejmuje utworzenie i wsparcie lokalnych grup „opiekunów przestrzeni'' (w tym wolontariatu sąsiedzkiego i młodzieżowego), które będą inicjować i realizować cykliczne działania porządkowe, zielone i estetyzacyjne (np. akcje sprzątania, nasadzenia, drobne prace pielęgnacyjne, działania poprawiające czytelność i kulturę korzystania z przestrzeni). Równolegle realizowane będą działania edukacyjne i kampanie norm społecznych (kultura użytkowania przestrzeni, ograniczanie dewastacji, odpowiedzialność za wspólne), a także mechanizmy zgłaszania

	problemów i szybkiego reagowania we współpracy z gminą i zarządcami. Projekt ma charakter utrwalający efekty rewitalizacji: wzmacnia pozytywne użytkowanie przestrzeni, ogranicza ryzyko degradacji wtórnej i buduje trwały kapitał społeczny wokół wspólnej odpowiedzialności za otoczenie.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	300 000,00 zł Środki własne gminy, EFS+, PROO, WFOŚiGW, środki LGD
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2029-2034
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu: • Liczba organizacji społeczeństwa obywatelskiego wspartych w co najmniej jednym z następujących obszarów: standardy i procedury zarządzania, refleksyjność, wydolność finansowa, rzecznictwo, jakość usług, współpraca międzysektorowa [sztuka] • Liczba organizacji społeczeństwa obywatelskiego wspartych w zakresie wdrażania nowych metod działania lub rodzajów usług [sztuka] • Liczba przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego (w tym wolontariuszy) objętych wsparciem w programie [osoby] • Liczba organizacji partnerów społecznych objętych wsparciem [sztuka] Wskaźniki rezultatu: • Liczba organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które zwiększyły swój potencjał organizacyjny [sztuka] • Liczba przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego, którzy zdobyli nowe umiejętności, wiedzę lub uzyskali kwalifikacje [sztuka]

Numer i nazwa przedsięwzięcia	**Projekt U.11.** **Edukacja ekologiczna i klimatyczna w obszarze rewitalizacji**
Miejsce realizacji przedsięwzięcia (adres)	Obszar rewitalizacji
Podmioty realizujące	Gmina Stąporków / Urząd Miejski w Stąporkowie, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Realizowane kierunki działań	1.4.; 1.5.; 2.9.
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji występuje potrzeba systematycznego kształtowania postaw prośrodowiskowych i podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, zwłaszcza w kontekście korzystania z nowych i odnowionych przestrzeni publicznych. Utrzymują się zachowania obniżające jakość środowiska i estetykę otoczenia (np. zaśmiecanie, niewłaściwe użytkowanie terenów zieleni), a wiedza na temat roli zieleni, mikroklimatu, retencji, bioróżnorodności i odpowiedzialnej konsumpcji ma

	często charakter fragmentaryczny. Jednocześnie rewitalizacja parków, terenów zieleni i powiązań pieszo-rowerowych tworzy warunki do prowadzenia edukacji „w terenie", czyli w bezpośrednim kontakcie z przestrzenią, której jakość ma być utrwalana poprzez zmianę postaw i nawyków użytkowników.
Problemy, jakie rozwiąże przedsięwzięcie (rezultaty)	Projekt odpowie na problem niskiej skuteczności oddziaływań edukacyjnych w zakresie ekologii i klimatu oraz na deficyt działań praktycznych, które przekładają wiedzę na codzienne zachowania mieszkańców w przestrzeni publicznej. Rezultatem będzie wzrost świadomości ekologicznej i kompetencji środowiskowych mieszkańców (w tym dzieci i młodzieży), ograniczenie zachowań niepożądanych wpływających na ład i czystość przestrzeni, a także zwiększenie akceptacji społecznej dla rozwiązań prośrodowiskowych (zieleń, nasadzenia, mała retencja, ograniczanie emisji). Projekt wzmocni trwałość efektów rewitalizacji poprzez utrwalenie pozytywnych standardów użytkowania terenów zieleni oraz rozwój lokalnej „kultury dbania o środowisko".
Sposób oceny rezultatów	• dokumentacja realizacji (raporty, protokoły, dokumentacja fotograficzna),
W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?	• Sfera środowiskowa, • Sfera społeczna.
Odbiorcy efektów przedsięwzięcia	• mieszkańcy obszaru rewitalizacji, • uczniowie i nauczyciele placówek oświatowych, • użytkownicy przestrzeni publicznych.
Opis przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na wdrożeniu programu edukacji ekologicznej i klimatycznej realizowanego w trybie cyklicznym na obszarze rewitalizacji, ze szczególnym wykorzystaniem zrewitalizowanych przestrzeni jako „żywej pracowni" edukacyjnej. Program obejmie warsztaty i działania terenowe dotyczące bioróżnorodności i roli zieleni w mieście, małej retencji i racjonalnego gospodarowania wodą, ograniczania odpadów i selektywnej zbiórki, ochrony zasobów przyrodniczych oraz przeciwdziałania zanieczyszczeniom. Działania będą łączyć elementy edukacyjne i praktyczne: spacery przyrodnicze i ścieżki dydaktyczne, akcje prośrodowiskowe (np. sprzątanie, nasadzenia, opieka nad zielenią), kampanie informacyjne oraz inicjatywy szkolne i międzypokoleniowe. Projekt ma charakter utrwalający efekty rewitalizacji: zwiększa odpowiedzialność użytkowników przestrzeni publicznych, ogranicza ryzyko degradacji wtórnej i wspiera kształtowanie nawyków sprzyjających utrzymaniu ładu, estetyki i jakości środowiska.
Budżet przedsięwzięcia oraz źródła finansowania	300 000,00 zł Środki własne gminy, PROO, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki LGD, Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027, EFS+, FERS
Proponowany okres realizacji przedsięwzięcia	2026-2035
Wskaźniki realizacji	Wskaźniki produktu: • Liczba zrealizowanych rocznie akcji edukacyjnych [sztuka]

	• Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem [osoba] Wskaźniki rezultatu: • Liczba przedsięwzięć proekologicznych [sztuka]

5. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Skuteczne wspieranie projektów rewitalizacyjnych wymaga zapewnienia mechanizmów ich integracji i komplementarności w ujęciu przestrzennym, problemowym, instytucjonalno-proceduralnym, czasowym oraz finansowym.

5.1. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Komplementarność przestrzenna Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stąporków została zaprojektowana jako świadome „zszycie" interwencji w układ funkcjonalno-przestrzenny obszaru rewitalizacji, tak aby poszczególne przedsięwzięcia nie działały punktowo i rozproszenie, lecz tworzyły spójny system miejsc i powiązań, w których efekty infrastrukturalne wzmacniają trwałą zmianę społeczną. Program koncentruje działania w granicach obszaru rewitalizacji obejmującego miasto Stąporków oraz sołectwo Niekłań Wielki, co odpowiada diagnozie wskazującej kumulację zjawisk kryzysowych również w sferach pozaspołecznych, w tym przestrzenno-funkcjonalnej. Rdzeń komplementarności przestrzennej tworzą przedsięwzięcia „kotwiczące" (anchor projects) dotyczące przestrzeni publicznych i dostępności: w Stąporkowie rewitalizacja parku miejskiego oraz uporządkowanie i udostępnienie terenów przyzbiornikowych (m.in. przy ul. Miłej i przy ZUK) porządkują kluczowe, codziennie użytkowane przestrzenie rekreacji i integracji, podnoszą standard bezpieczeństwa i atrakcyjność centrum życia lokalnego; równolegle, w Niekłaniu Wielkim analogiczną rolę pełnią działania przy zbiorniku na rzece Czarnej oraz rewitalizacja parku, co zapewnia równoważenie standardu przestrzeni publicznych w dwóch podobszarach i ogranicza „wyspowy" charakter pojedynczych inwestycji. Interwencje te są przestrzennie uzupełniane przez przedsięwzięcia poprawiające czytelność i bezpieczeństwo powiązań: planowana spójna sieć dojść pieszo-rowerowych w Niekłaniu Wielkim integruje kluczowe punkty miejscowości (oś osadniczą, obiekty funkcji społecznej i kultowej) z rezerwatem Skałki Piekło, dzięki czemu „miejsca" rewitalizacji zostają powiązane w jeden produkt użytkowy i turystyczno-edukacyjny, a korzyści z poprawy dostępności mogą być przechwytywane przez lokalne usługi i aktywność gospodarczą. Spójność przestrzenną wzmacniają również działania w zasobie mieszkaniowym (modernizacja budynków komunalnych i socjalnych w lokalizacjach na obszarze rewitalizacji) oraz rozwój społecznego budownictwa

mieszkaniowego, które – poprzez poprawę standardu zamieszkania i stabilizację osadniczą – domykają logikę ,,odnowa przestrzeni publicznej + poprawa warunków życia'' i ograniczają ryzyko, że nowe przestrzenie będą funkcjonować w sąsiedztwie zdegradowanej zabudowy mieszkaniowej. Wreszcie, komplementarność przestrzenna jest świadomie spięta z komponentem gospodarczym: przygotowanie terenów inwestycyjnych w Stąporkowie (m.in. przy ul. Niekłańskiej) oraz w Niekłaniu Wielkim wzmacnia funkcjonalne podstawy tworzenia miejsc pracy i aktywności usługowej w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji, co ogranicza ,,konsumpcyjny'' charakter poprawy estetyki i pozwala przekładać podniesienie jakości przestrzeni na trwałą aktywność ekonomiczną.

Uzupełnieniem komplementarności przestrzennej przedsięwzięć inwestycyjnych są w Programie Rewitalizacji projekty ,,miękkie'', które – choć nie zawsze posiadają jeden, stały adres realizacji – zostały zaprogramowane jako oddziaływania obejmujące cały obszar rewitalizacji i celowo ,,wpinające się'' w sieć miejsc odnowionych w ramach interwencji twardej. W GPR przyjęto założenie, że przestrzeń po rewitalizacji ma nie tylko poprawić estetykę i funkcjonalność, ale być systematycznie użytkowana społecznie: jako miejsce spotkań, aktywności, profilaktyki i usług środowiskowych. Dlatego część działań społecznych i aktywizujących wskazuje jako miejsce realizacji obszar rewitalizacji (bez zawężania do jednego punktu), co umożliwia elastyczne docieranie do mieszkańców zarówno w Stąporkowie, jak i w Niekłaniu Wielkim, w zależności od zdiagnozowanych potrzeb oraz natężenia zjawisk kryzysowych. W praktyce oznacza to, że zrewitalizowane parki, tereny przyzbiornikowe i uporządkowane ciągi pieszo-rowerowe pełnią funkcję ,,infrastruktury bazowej", natomiast projekty miękkie nadają im trwałą treść społeczną i bezpieczeństwo użytkowania poprzez regularne ,,programowanie'' aktywności (zajęcia, animacje, wydarzenia, działania międzypokoleniowe, edukacyjne i prozdrowotne), realizowane w dostępnych lokalizacjach oraz bezpośrednio w przestrzeniach publicznych po rewitalizacji. Z punktu widzenia komplementarności przestrzennej kluczowe jest także to, że część projektów miękkich została opisana jako ściśle powiązana z inwestycjami w przestrzeń: działania profilaktyczne i środowiskowe (w tym praca streetworkerów/animatorów) mają utrwalać społeczne funkcje odnowionych miejsc, ograniczać zachowania niepożądane oraz wzmacniać poczucie bezpieczeństwa w przestrzeniach objętych rewitalizacją, co domyka logikę ,,odnowa miejsca → aktywne,

pozytywne użytkowanie → trwałość efektu''. Jednocześnie projekty o charakterze aktywizacji zawodowej i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz ekonomii społecznej, realizowane na obszarze rewitalizacji, poszerzają przestrzenny zasięg oddziaływania Programu poprzez kierowanie wsparcia do mieszkańców obu podobszarów i wzmacnianie zdolności do korzystania z efektów inwestycyjnych (mobilność, kompetencje, aktywność), a tym samym ograniczają ryzyko, że poprawa jakości przestrzeni pozostanie „wyspą'' bez przełożenia na codzienne funkcjonowanie społeczności. W rezultacie komplementarność przestrzenna w GPR Stąporków ma charakter dwuwarstwowy: jest budowana zarówno przez koncentrację projektów infrastrukturalnych w kluczowych lokalizacjach obszaru rewitalizacji, jak i przez równoległe działania miękkie, realizowane w formule obszarowej, które dystrybuują efekty rewitalizacji na cały teren Programu i zapewniają ciągłość użytkowania oraz społecznego „ożywienia'' odnowionych przestrzeni. Całość interwencji tworzy więc układ komplementarny przestrzennie: od miejsc koncentracji życia społecznego (parki, tereny przywodne), przez bezpieczne i czytelne powiązania pieszo-rowerowe, po stabilizację funkcji mieszkaniowej i wzmocnienie lokalizacji gospodarczych – przy zachowaniu koncentracji terytorialnej i unikania dublowania działań, co jest warunkiem efektywności procesu rewitalizacji w rozumieniu Programu.

5.2. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Komplementarność problemowa w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Stąporków została zbudowana w oparciu o założenie, że stan kryzysowy na obszarze rewitalizacji ma charakter sprzężony i wielowymiarowy: negatywne zjawiska społeczne są wzmacniane przez bariery w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej i gospodarczej, a tym samym nie mogą być skutecznie redukowane poprzez działania jednowątkowe. W konsekwencji Gminny Program Rewitalizacji integruje interwencje „miękkie'' (aktywność społeczna, usługi, profilaktyka, praca środowiskowa, edukacja) z interwencjami „twardymi'' (przestrzeń, infrastruktura, mieszkalnictwo, przygotowanie terenów), traktując komponent inwestycyjny jako narzędzie uzyskania trwałej zmiany społecznej, a nie cel sam w sobie. Komplementarność problemowa odzwierciedlona jest w układzie celów i kierunków działań: równolegle do podnoszenia jakości przestrzeni publicznych oraz budowy spójnej oferty czasu wolnego i turystyczno-edukacyjnej (w tym opartej o dziedzictwo i walory przyrodnicze) Program

zakłada animację i „programowanie'' zrewitalizowanych miejsc, aby poprawa estetyki i funkcjonalności przekładała się na integrację, aktywność oraz ograniczanie zachowań ryzykownych. Jednocześnie wzmocnienie funkcji społecznych i usług publicznych (bezpieczeństwo, zdrowie, wsparcie seniorów, praca środowiskowa, wsparcie rodzin i dzieci, profilaktyka uzależnień, dostępność dla osób z niepełnosprawnościami) jest powiązane z porządkowaniem i uczytelnianiem przestrzeni oraz poprawą dostępności infrastruktury, tak aby interwencje społeczne miały realne zaplecze lokalowe i przestrzenne, a mieszkańcy mogli z nich korzystać bez barier. Komponent mieszkaniowy domyka logikę problemową Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez ukierunkowanie działań na ograniczanie degradacji technicznej oraz wzmacnianie stabilności osadniczej: modernizacja zasobu mieszkaniowego i rozwój dostępnych mieszkań czynszowych odpowiadają nie tylko na deficyty techniczne i estetyczne, ale także na ryzyka społeczne i demograficzne (presję migracyjną, niestabilność warunków życia), co wzmacnia skuteczność działań aktywizujących i usługowych. Równolegle GPR włącza wymiar gospodarczy jako warunek trwałości zmiany: przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych oraz wsparcie przedsiębiorczości lokalnej i ekonomii społecznej stanowią odpowiedź na strukturalny deficyt impulsów zatrudnieniowych, a zarazem tworzą mechanizm przechwytywania efektów poprawy jakości przestrzeni (większy popyt na usługi, wzrost aktywności ekonomicznej na miejscu). W ujęciu problemowym istotną rolę pełnią także przedsięwzięcia realizowane „obszarowo'' – bez jednej, stałej lokalizacji – które adresują deficyty kapitału społecznego, osłabione więzi sąsiedzkie i niską trwałość oddolnej aktywności; poprzez animację społeczną w przestrzeniach rewitalizowanych, działania senioralne i usługi sąsiedzkie, Program jednocześnie ogranicza izolację i wzmacnia bezpieczeństwo społeczne, a także zapewnia, że inwestycje infrastrukturalne przekładają się na stałe, pozytywne użytkowanie odnowionych miejsc. Taki układ komplementarności problemowej jest dodatkowo wzmocniony przez porządkowanie przedsięwzięć na podstawowe i uzupełniające: projekty kluczowe wyznaczają ramy kompleksowej zmiany i synergii między sferami, a działania wspierające pogłębiają oddziaływanie, podnoszą jakość życia i trwałość rezultatów, redukując ryzyko „punktowych'' interwencji bez efektu społecznego.

5.3. KOMPLEMENTARNOŚĆ INSTYTUCJONALNO-PROCEDURALNA

Komplementarność instytucjonalno-proceduralna Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stąporków polega na takim zaprojektowaniu i prowadzeniu procesu, aby przedsięwzięcia inwestycyjne i społeczne – realizowane przez różne podmioty – były spójnie zarządzane, rozliczane i monitorowane w ramach jednolitego „systemu wdrażania'' Programu. Wynika to bezpośrednio z ustawowego ujęcia rewitalizacji jako procesu zintegrowanego, prowadzonego na podstawie GPR i obejmującego działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, a także z roli Programu Rewitalizacji jako dokumentu porządkującego interwencję publiczną, w tym poprzez wskazanie mechanizmów koordynacji, wdrażania i monitoringu.

W ujęciu instytucjonalnym Program zakłada wielopodmiotową realizację, w której liderem i integratorem działań pozostaje Gmina Stąporków/Urząd Miejski, natomiast poszczególne komponenty są prowadzone we współpracy z wyspecjalizowanymi instytucjami i partnerami: m.in. Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Kultury, placówkami oświatowymi, podmiotami ochrony zdrowia (SP ZOZ), organizacjami pozarządowymi, Powiatowym Urzędem Pracy, a także partnerami gospodarczo-instytucjonalnymi (np. SSE). Taki układ zapewnia dopasowanie narzędzi do charakteru problemów i grup docelowych oraz umożliwia równoległe prowadzenie działań „twardych'' (infrastruktura, przestrzeń) i „miękkich'' (aktywność społeczna, profilaktyka, usługi społeczne, aktywizacja zawodowa) – zgodnie z logiką Programu zintegrowanego. Komplementarność proceduralna jest zapewniana poprzez ujednolicenie zasad przygotowania, realizacji i oceny przedsięwzięć. W Programie każde zadanie ma przypisanych realizatorów oraz określony sposób oceny rezultatów, co tworzy wspólny, porównywalny standard zarządczy niezależnie od tego, czy projekt ma charakter infrastrukturalny, czy społeczny. W konsekwencji możliwe jest prowadzenie jednego, spójnego nadzoru nad portfelem przedsięwzięć – od planowania i kontraktowania, przez realizację, po weryfikację efektów i korekty działań. Istotnym elementem tej komplementarności jest także sposób „spinania'' projektów o różnej naturze w praktyce wdrożeniowej: inwestycje w przestrzenie publiczne i infrastrukturę są projektowane i realizowane w taki sposób, aby mogły stać się platformą usług i aktywności społecznej (animacja, wydarzenia, programy edukacyjne), a równolegle działania społeczne są ukierunkowane na trwałe użytkowanie i utrzymanie efektów

inwestycji (zapobieganie degradacji wtórnej, budowanie współodpowiedzialności, wzmacnianie kapitału społecznego). To podejście jest widoczne w przedsięwzięciach zakładających cykliczną animację i „uruchamianie'' funkcji społecznych przestrzeni rewitalizowanych, jak również w działaniach edukacyjno-środowiskowych, które mają utrwalać standardy korzystania z odnowionych terenów i kształtować pożądane postawy użytkowników. W ramach komplementarności instytucjonalno-proceduralnej należy również uwzględnić przedsięwzięcia „miękkie'' bez jednej, punktowo zdefiniowanej lokalizacji, których zasięg oddziaływania obejmuje cały obszar rewitalizacji. Ich realizacja opiera się na współpracy sieciowej (MGOPS, MGOK, szkoły, NGO, podmioty zdrowia) oraz na procedurach umożliwiających planowanie cykli działań, rekrutację uczestników, prowadzenie dokumentacji i monitoringu efektów w skali całego obszaru, a nie jednego obiektu. Dzięki temu programy profilaktyczne, animacyjne czy edukacyjne mogą być elastycznie prowadzone „w terenie'', w różnych punktach obszaru rewitalizacji i w powiązaniu z aktualnie dostępną infrastrukturą, przy zachowaniu jednolitych reguł rozliczania i oceny.

Całość powyższych rozwiązań tworzy ramy, w których różne instytucje realizują swoje zadania w sposób skoordynowany, a jednocześnie porównywalny proceduralnie. W praktyce oznacza to: wspólne standardy przygotowania projektów (role, odpowiedzialności, wskaźniki/rezultaty), wspólną logikę monitorowania i dokumentowania postępów, a także możliwość zarządzania ryzykiem i wprowadzania korekt w trakcie realizacji – tak, aby Program pozostawał spójny, zintegrowany i skuteczny w osiąganiu celów rewitalizacji.

5.4. KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Komplementarność międzyokresowa w niniejszym Gminnym Programie Rewitalizacji oznacza świadome powiązanie interwencji planowanej na nowy horyzont realizacji z dorobkiem, rezultatami oraz doświadczeniami wdrażania wcześniejszego Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stąporków na lata 2017–2023, który stanowił rozwinięcie działań rewitalizacyjnych podejmowanych wcześniej na obszarze gminy i porządkował je w ujęciu kompleksowym. W praktyce sprowadza się to do utrzymania ciągłości strategicznej (cele i kierunki działań odnoszące się do kluczowych deficytów społecznych i przestrzenno-funkcjonalnych), a zarazem do takiego ułożenia przedsięwzięć w czasie,

aby nowe działania domykały efekty już uzyskane, wzmacniały trwałość rezultatów oraz eliminowały ryzyko „punktowych" inwestycji bez dalszego oddziaływania. W LPR podkreślano m.in. potrzebę kontynuacji i dopełniania przedsięwzięć realizowanych w ramach wcześniejszych okresów finansowania, co stanowi istotny punkt odniesienia również dla aktualnego programu – tym razem wprost w relacji: LPR 2017–2023 → GPR na kolejny okres.

W ujęciu operacyjnym komplementarność międzyokresowa polega na kontynuacji logiki interwencji, w której działania infrastrukturalne i przestrzenne (modernizacja, porządkowanie i nadawanie funkcji obiektom oraz przestrzeniom publicznym) są sprzęgane z działaniami społecznymi i usługowymi – tak, aby zrealizowane lub planowane inwestycje posiadały „ciąg dalszy" w postaci aktywizacji mieszkańców, oferty integracyjnej, edukacyjnej i kulturalnej oraz rozwiązań wzmacniających dostęp do usług. W konsekwencji przedsięwzięcia przewidziane w niniejszym GPR są projektowane w sekwencji: utrzymanie i rozwój efektów z okresu LPR → uzupełnienie brakujących elementów interwencji tam, gdzie wcześniejsze działania miały charakter etapowy lub wymagały rozszerzenia → uruchomienie i stałe „wypełnienie treścią" powstałej infrastruktury poprzez projekty miękkie oddziałujące na cały obszar rewitalizacji. Tak rozumiana ciągłość ogranicza dublowanie nakładów oraz zwiększa efektywność społeczną inwestycji – ponieważ środki przeznaczone na rewitalizację nie kończą się na etapie realizacji robót lub jednorazowych wydarzeń, lecz przekładają się na trwałą zmianę sposobu korzystania z przestrzeni i usług publicznych. Istotnym komponentem komplementarności międzyokresowej jest również wykorzystanie rozwiązań wdrożeniowych i monitoringowych wypracowanych w poprzednim programie jako kapitału instytucjonalnego dla nowego okresu. LPR zakładał ciągłe monitorowanie efektów rzeczowych i finansowych projektów, stałą wymianę informacji z podmiotami realizującymi zadania, a także przygotowywanie okresowych ocen i rocznych sprawozdań z monitoringu, opartych m.in. na dokumentach odbiorowych, ewidencjach korzystania, listach obecności czy dziennikach zajęć w projektach społecznych. Niniejszy GPR odwołuje się do tej zasady, traktując dotychczasowe doświadczenia jako przesłankę dla doprecyzowania zakresów projektów, ich etapowania, doboru wskaźników oraz organizacji współpracy partnerskiej. Dzięki temu zachowana zostaje nie tylko ciągłość celów, ale także ciągłość „sposobu prowadzenia

rewitalizacji'': opartego na planowaniu wieloletnim, okresowym raportowaniu, weryfikowaniu postępów i wprowadzaniu działań korygujących, jeżeli pojawiają się ryzyka dla osiągnięcia rezultatów. W rezultacie komplementarność międzyokresowa w GPR Stąporków oznacza, że interwencja nie rozpoczyna się „od zera'', lecz bazuje na wcześniejszym programie, przejmuje jego sprawdzone mechanizmy zarządcze, a zarazem rozszerza i pogłębia działania w tych obszarach, w których problemy mają charakter trwały i wymagają długofalowego podejścia. Tak ujęta kontynuacja wzmacnia trwałość społeczno-gospodarczą i przestrzenną efektów rewitalizacji, pozwala utrzymać wypracowane partnerstwa lokalne oraz zapewnia, że przedsięwzięcia (zarówno infrastrukturalne, jak i miękkie) układają się w spójny ciąg przyczynowo-skutkowy w kolejnych okresach programowania, zamiast tworzyć rozproszone i jednorazowe inicjatywy.

5.5. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Komplementarność źródeł finansowania w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Stąporków została zaplanowana jako montaż finansowy oparty na łączeniu środków własnych gminy z różnymi instrumentami zewnętrznymi – w sposób zapewniający spójność rzeczową przedsięwzięć, dopasowanie źródła do typu interwencji oraz eliminację ryzyka podwójnego finansowania tych samych kosztów. W praktyce oznacza to równoległe wykorzystanie funduszy europejskich w układzie komplementarnym (infrastruktura i przestrzeń – komponenty typowo inwestycyjne; działania społeczne i aktywizujące – komponenty „miękkie''), uzupełnione o krajowe i sektorowe źródła wsparcia oraz środki partnerskie, tam gdzie charakter projektu tego wymaga. Taka logika była akcentowana również w poprzednim Lokalnym Programie Rewitalizacji, który zakładał koordynację i synergię projektów finansowanych z różnych funduszy (w szczególności EFS i EFRR) bez ryzyka podwójnego dofinansowania oraz z udziałem środków publicznych i prywatnych. W aktualnym Gminnym Programie Rewitalizacji analogiczny mechanizm realizowany jest poprzez przypisanie do przedsięwzięć katalogu potencjalnych źródeł, odpowiadających ich funkcji i profilowi kosztów: projekty infrastrukturalne i przestrzenne (np. kompleksowe zagospodarowanie terenów przyzbiornikowych, rewitalizacja parku miejskiego) wskazują jako podstawę finansowania Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027, przy jednoczesnym włączeniu naborów LGD oraz środków własnych jako wkładu krajowego,

co umożliwia etapowanie działań i stabilne domykanie budżetu przedsięwzięć. Równolegle projekty o charakterze rozwojowym i inwestycyjnym w sferze gospodarczej (przygotowanie terenów inwestycyjnych) przewidują finansowanie z FESW 2021–2027 z jednoczesnym wskazaniem instrumentów komplementarnych (fundusze norweskie, NFOŚiGW) oraz środków własnych gminy, co pozwala elastycznie dobierać źródło do zakresu rzeczowego (np. uzbrojenie, elementy środowiskowe, infrastruktura) i uwarunkowań konkursowych.

Działania „miękkie" (w tym aktywizacja, przedsiębiorczość i ekonomia społeczna) zostały powiązane z funduszami właściwymi dla interwencji społeczno-zawodowej, w szczególności z FESW 2021–2027 i komponentem EFS+, przy dopuszczeniu współfinansowania ze środków własnych JST oraz środków ministerialnych, co umożliwia komplementarne finansowanie kosztów działań doradczych, animacyjnych i inkubacyjnych oraz ich stabilne utrzymanie w czasie.

Komplementarność źródeł finansowania wzmacnia także założenie współrealizacji wybranych przedsięwzięć z partnerami instytucjonalnymi (np. Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice przy projektach gospodarczych), co pozwala dywersyfikować wkład i rozkładać ciężar finansowy procesu rewitalizacji na więcej niż jeden podmiot, a tym samym zwiększa wykonalność i trwałość interwencji. Całościowo, układ finansowania w GPR opiera się więc na zasadzie: jedno przedsięwzięcie – spójny montaż finansowy, w którym każde źródło pokrywa komplementarną część kosztów (zgodnie z kwalifikowalnością i logiką interwencji), a koordynacja portfela projektów ogranicza ryzyko dublowania wydatków i pozwala osiągać efekt synergii pomiędzy inwestycjami „twardymi" oraz działaniami społecznymi i gospodarczymi realizowanymi na obszarze rewitalizacji.

6. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Szacunkowe ramy finansowe GPR zostały określone w oparciu o budżety przypisane do poszczególnych przedsięwzięć w fiszkach projektowych, z rozróżnieniem na przedsięwzięcia podstawowe (P) i uzupełniające (U). Program zakłada realizację portfela projektów o łącznej, szacunkowej wartości ok. 111 600 000 zł, z czego na przedsięwzięcia podstawowe przypada ok. 75 400 000 zł, a na przedsięwzięcia uzupełniające ok.

36 200 000 zł. Pod względem charakteru interwencji dominują zadania inwestycyjne (infrastruktura, przestrzenie publiczne, mieszkalnictwo, dostępność i bezpieczeństwo), które stanowią ok. 104 500 000 zł, natomiast działania „miękkie" (profilaktyka, animacja społeczna, usługi środowiskowe, edukacja, przedsiębiorczość i ekonomia społeczna) – ok. 7 100 000 zł. Założenia te są spójne z przyjętym w Programie podziałem przedsięwzięć na podstawowe i uzupełniające oraz sposobem ich opisu w formie fiszek obejmujących m.in. budżet i potencjalne źródła finansowania.

Montaż finansowy ma charakter komplementarny i opiera się na łączeniu środków własnych gminy z instrumentami zewnętrznymi, dobranymi do typu kosztów i zakresu projektów. Wśród kluczowych kierunków finansowania wskazano w szczególności: Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027 (w tym komponenty właściwe dla rewitalizacji oraz działań społecznych), środki krajowe i sektorowe (m.in. programy ministerialne), instrumenty środowiskowe (NFOŚiGW/WFOŚiGW), a także rozwiązania w obszarze mieszkalnictwa czynszowego (model SIM/BGK) oraz środki i instrumenty rynku pracy dla działań aktywizacyjnych. Jednocześnie – analogicznie do podejścia stosowanego w LPR 2017–2023 – ramy finansowe należy traktować jako indykatywne: ostateczne wartości i struktura źródeł będą doprecyzowywane na etapie dokumentacji projektowej, kosztorysów oraz wyników naborów i procedur pozyskiwania dofinansowania. Poniżej przedstawiono szczegółowe zestawienie finansowe wszystkich przedsięwzięć:

Nazwa projektu	Typ projektu	Charakter działań	Szacunkowy koszt
P.1 „Błękitno-zielone strefy aktywności i integracji" – rewitalizacja zbiorników wodnych i terenów przywodnych w Stąporkowie i Niekłaniu Wielkim	Podstawowe	Inwestycyjny	1 800 000 zł
P.2 Rozwój funkcji budynku SP ZOZ w Niekłaniu Wielkim poprzez działania rewitalizacyjne	Podstawowe	Inwestycyjny	2 500 000 zł
P.3 Rewitalizacja parku miejskiego w Stąporkowie	Podstawowe	Inwestycyjny	1 200 000 zł
P.4 Modernizacja budynków mieszkalnictwa socjalnego i komunalnego	Podstawowe	Inwestycyjny	5 000 000 zł

P.5 Rozwój potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji	Podstawowe	Inwestycyjny	7 000 000 zł
P.6 Rewitalizacja parku w Niekłaniu Wielkim	Podstawowe	Inwestycyjny	4 500 000 zł
P.7 Turystyczny szlak pieszo–rowerowy „Śladami wąskotorówki i tradycji hutniczych”	Podstawowe	Inwestycyjny	21 000 000 zł
P.8 Rozwój społecznego budownictwa mieszkaniowego oraz budownictwa komunalnego i socjalnego	Podstawowe	Inwestycyjny	30 000 000 zł
P.9 Profilaktyka uzależnień i zachowań ryzykownych „w terenie”	Podstawowe	Miękki	900 000 zł
P.10 Akademia Aktywności Zawodowej i Kompetencji	Podstawowe	Miękki	1 500 000 zł
U.1 Rozwój wielofunkcyjnej bazy aktywizującej mieszkańców	Uzupełniające	Inwestycyjny	16 000 000 zł
U.2 Wzmocnienie dziedzictwa społeczno-kulturowego w Niekłaniu Wielkim	Uzupełniające	Inwestycyjny	4 500 000 zł
U.3 Rozbudowa strażnicy MOSP w Stąporkowie wraz z zagospodarowaniem terenu	Uzupełniające	Inwestycyjny	5 500 000 zł
U.4 Sąsiedzka animacja społeczna w przestrzeniach rewitalizowanych	Uzupełniające	Miękki	800 000 zł
U.5 Spójna sieć dojść pieszo-rowerowych w Niekłaniu Wielkim	Uzupełniające	Inwestycyjny	4 000 000 zł
U.6 Poprawa bezpieczeństwa i dostępności w Niekłaniu Wielkim	Uzupełniające	Inwestycyjny	1 500 000 zł
U.7 Lokalne Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka – praca środowiskowa na obszarze rewitalizacji	Uzupełniające	Miękki	600 000 zł
U.8 Aktywny Senior i sąsiedzkie usługi wsparcia	Uzupełniające	Miękki	1 200 000 zł
U.9 Lokalna przedsiębiorczość i ekonomia społeczna „Made in Stąporków/Niekłań”	Uzupełniające	Miękki	1 500 000 zł
U.10 Partycypacyjna „opieka nad przestrzenią”	Uzupełniające	Miękki	300 000 zł
U.11 Edukacja ekologiczna i klimatyczna w obszarze rewitalizacji	Uzupełniające	Miękki	300 000 zł

7. OPIS STRUKTURY ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY STĄPORKÓW

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi zadanie własne Gminy, która odpowiada za jej przygotowanie, prowadzenie oraz koordynację w sposób zapewniający kompleksowość, koncentrację terytorialną, partnerstwo i przejrzystość działań. Realizacja tego zadania wymaga ustanowienia adekwatnej struktury zarządzania, pozwalającej na spójne prowadzenie procesu rewitalizacji, koordynację przedsięwzięć o zróżnicowanym charakterze (inwestycyjnym i społecznym), a także na systematyczne włączanie mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy w planowanie, wdrażanie i ocenę postępów Programu.

W Gminie Stąporków zarządzanie realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) będzie prowadzone w oparciu o strukturę organizacyjną Urzędu Miejskiego w Stąporkowie, przy współudziale jednostek organizacyjnych gminy oraz partnerów zewnętrznych zaangażowanych w realizację poszczególnych przedsięwzięć. Przyjęte rozwiązanie pozwoli na bieżące prowadzenie procesu rewitalizacji w ramach standardowych mechanizmów zarządczych Gminy, w tym planowania budżetowego i nadzoru nad inwestycjami oraz działaniami społecznymi. Oznacza to, że koszty związane z koordynacją i obsługą realizacji GPR – w zakresie niezbędnym do zapewnienia efektywnego zarządzania, monitoringu i sprawozdawczości – będą co do zasady uwzględniane w ramach wydatków bieżących funkcjonowania Urzędu Miejskiego w Stąporkowie oraz jednostek organizacyjnych uczestniczących w realizacji Programu.

7.1. KOORDYNATOR GPR

Burmistrz Miasta i Gminy Stąporków pełni rolę nadrzędną i nadzorczą nad całym procesem rewitalizacji, zapewniając zgodność działań podejmowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji z celami Programu, uwarunkowaniami prawnymi oraz polityką finansową Gminy. Wynika to z ustawowego przypisania Gminie odpowiedzialności za prowadzenie rewitalizacji jako procesu zintegrowanego, realizowanego na podstawie GPR, łączącego działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Burmistrz kieruje pracą Urzędu Miejskiego przy wsparciu kadry kierowniczej (w tym Zastępcy Burmistrza, Sekretarza i Skarbnika), co umożliwia

zapewnienie spójności zarządczej pomiędzy komponentem inwestycyjnym, społecznym i finansowym Programu.

Za całościową, operacyjną koordynację wdrażania GPR odpowiadać będzie wyznaczony Koordynator GPR/Lider Rewitalizacji funkcjonujący w ramach struktury Urzędu Miejskiego w Stąporkowie (komórka organizacyjna właściwa dla przygotowania i realizacji inwestycji oraz koordynacji projektów rozwojowych). Koordynator zapewni bieżące zarządzanie portfelem przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym projektów infrastrukturalnych i przestrzennych realizowanych bezpośrednio przez gminę oraz projektów realizowanych we współpracy z partnerami zewnętrznymi (np. Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice w projektach gospodarczych). Do podstawowych zadań Koordynatora GPR należeć będzie w szczególności:

- bieżące monitorowanie realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (postęp rzeczowy i finansowy),
- koordynacja współpracy międzywydziałowej oraz współdziałania z jednostkami organizacyjnymi gminy,
- inicjowanie i koordynowanie przygotowania dokumentacji projektowej oraz wniosków o dofinansowanie (zgodnie z przypisanymi do projektów źródłami finansowania),
- koordynacja współpracy z partnerami społecznymi, gospodarczymi i instytucjonalnymi, w tym z organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultury i placówkami oświatowymi – szczególnie w zakresie przedsięwzięć „miękkich'' oddziałujących na cały obszar rewitalizacji,
- obsługa organizacyjna i merytoryczna Komitetu Rewitalizacji oraz zapewnienie przepływu informacji pomiędzy Komitetem a strukturą wdrożeniową GPR,
- przygotowanie okresowych informacji/raportów z realizacji GPR oraz rekomendacji działań korygujących,
- zapewnienie zgodności realizacji przedsięwzięć z harmonogramem, budżetem i logiką interwencji Programu (w tym komplementarnością działań inwestycyjnych i społecznych).

Pozostałe komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Stąporkowie oraz gminne jednostki organizacyjne będą wspierały Koordynatora GPR w zakresie wynikającym z ich

kompetencji, w szczególności poprzez udział w realizacji przedsięwzięć, udostępnianie danych niezbędnych do monitoringu i sprawozdawczości oraz współprowadzenie działań skierowanych do mieszkańców. Dotyczy to zwłaszcza jednostek realizujących usługi społeczne, edukacyjne i kulturalne, które w Programie wskazywane są jako kluczowi partnerzy w przedsięwzięciach „miękkich'' i animacyjnych, a także podmiotów współodpowiedzialnych za utrzymanie trwałości efektów rewitalizacji w codziennym funkcjonowaniu obszaru rewitalizacji.

7.2. KOMITET REWITALIZACJI

W celu zapewnienia partycypacyjnego charakteru rewitalizacji, utworzony zostanie Komitet Rewitalizacji, czyli ciało doradczo-opiniodawcze burmistrza. Przyjęcie uchwały o zasadach wyznaczania składu oraz zasadach działania Komitetu Rewitalizacji nastąpi po przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji.

Komitet Rewitalizacji będzie opiniował kluczowe decyzje dotyczące wdrażania GPR, w tym aktualizację dokumentu, wybór projektów i priorytetów inwestycyjnych oraz oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych.

7.3. UDZIAŁ INTERESARIUSZY ZEWNĘTRZNYCH W PROCESIE REWITALIZACJI

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie rewitalizacji stanowi jeden z kluczowych warunków prowadzenia rewitalizacji jako procesu zintegrowanego, partnerskiego i transparentnego. W praktyce GPR zakłada nie tylko spełnienie wymogów konsultacyjnych na etapie przygotowania dokumentu, ale również stworzenie trwałych mechanizmów współuczestnictwa i współodpowiedzialności w trakcie wdrażania przedsięwzięć, ich monitorowania oraz okresowej aktualizacji Programu. Do interesariuszy rewitalizacji zalicza się w szczególności mieszkańców obszaru rewitalizacji i pozostałych części gminy, podmioty prowadzące działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne gminy, instytucje kultury, oświaty i ochrony zdrowia, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, a także inne podmioty, których działalność lub kompetencje pozostają istotne z punktu widzenia celów rewitalizacji (np. instytucje rynku pracy, służby porządkowe, zarządcy infrastruktury, partnerzy gospodarczy). W doświadczeniach innych gmin realizujących programy rewitalizacji szczególne znaczenie ma „usieciowienie'' tych podmiotów wokół konkretnych przedsięwzięć (pakietów projektów) – tak, aby partycypacja nie ograniczała

się do etapu konsultacji dokumentu, lecz przekładała się na realne współprowadzenie działań społecznych, animacyjnych i usługowych oraz na utrzymanie efektów inwestycji w przestrzeni publicznej.

W toku przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stąporków zastosowano zestaw narzędzi partycypacyjnych typowych dla dokumentów rewitalizacyjnych: konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, otwarte spotkania konsultacyjne oraz ankietę skierowaną do mieszkańców. Jednocześnie przebieg działań konsultacyjnych ujawnił istotne ograniczenia frekwencyjne, które należy traktować jako ważny wniosek dla organizacji partycypacji w fazie wdrażania Programu. W ramach konsultacji społecznych uchwały delimitacyjnej zaplanowano m.in. otwarte spotkanie konsultacyjne, jednak – poza przedstawicielami podmiotu opracowującego GPR oraz władzami gminy – nie odnotowano udziału mieszkańców. Analogiczna sytuacja wystąpiła podczas otwartego spotkania z mieszkańcami zorganizowanego już w toku prac nad projektem GPR – spotkanie nie zgromadziło uczestników spoza grona organizatorów. Niska frekwencja nie unieważnia wymiaru formalnego konsultacji, ale stanowi sygnał, że w gminie występują bariery partycypacji, takie jak ograniczona motywacja do udziału, niski poziom zaufania do procesów konsultacyjnych, niedopasowanie kanałów komunikacji lub terminów spotkań, a także konkurencja innych spraw bieżących, które obniżają skłonność do uczestnictwa w inicjatywach publicznych.

Uzupełniającym narzędziem partycypacji była otwarta ankieta dotycząca potrzeb i priorytetów rewitalizacji, udostępniona mieszkańcom w grudniu 2025 r. Ankieta miała umożliwić zebranie opinii także tych osób, które nie uczestniczą w spotkaniach stacjonarnych. W praktyce odpowiedzi udzieliły dwie osoby, z czego jedna zamieszkująca obszar rewitalizacji. Uzyskane wypowiedzi – mimo niskiej liczby – w sposób spójny wskazują na problemy, które również w diagnozie mają charakter istotny i wielowymiarowy: bezrobocie i ograniczony rynek pracy, ubóstwo, niską aktywność społeczną i deficyty integracji, a także nasilone ryzyka związane z uzależnieniami. Równolegle ankietowani zwracali uwagę na deficyty infrastrukturalne i przestrzenne (zły stan dróg, niska jakość przestrzeni publicznych, potrzeby w zakresie oferty mieszkaniowej, zniszczone budynki), a wśród miejsc wymagających interwencji wymieniali m.in. park miejski w Stąporkowie, amfiteatr przy domu kultury, przestrzenie

publiczne w rejonie ul. 1000-lecia oraz wybrane obiekty o potencjale adaptacyjnym (np. wskazania dotyczące dworców). W zakresie priorytetów działań rewitalizacyjnych powtarzały się wątki łączenia rewitalizacji przestrzeni publicznych z aktywizacją gospodarczą, poprawą warunków dla rozwoju firm oraz wsparciem rodzin i seniorów. Odpowiedzi te, choć jednostkowe, stanowią wartościowy materiał jakościowy: pokazują oczekiwanie mieszkańców wobec konkretnych, widocznych zmian w przestrzeni oraz wyraźne powiązanie rewitalizacji z bezpieczeństwem socjalnym (praca, mieszkania, wsparcie grup wrażliwych).

W doświadczeniach innych gmin, w których na etapie przygotowania programu rewitalizacji frekwencja konsultacyjna była niska, kluczowe znaczenie ma przejście od modelu „konsultacji dokumentu'' do modelu „współpracy wokół działań'' – czyli budowania partycypacji poprzez konkretne, krótkie cykle aktywności w miejscach rewitalizowanych, w partnerstwie z instytucjami pierwszego kontaktu (MGOPS, szkoły, instytucje kultury, biblioteka, OSP, podmioty ochrony zdrowia) oraz poprzez inicjatywy niskoprogowe, które nie wymagają od mieszkańców długiego zaangażowania czasowego. Z tego względu w procesie wdrażania GPR Stąporków nacisk zostanie położony na rozwój kanałów kontaktu z interesariuszami, które są dla mieszkańców bardziej dostępne niż klasyczne spotkania konsultacyjne: działania animacyjne i informacyjne prowadzone w przestrzeni publicznej, konsultacje „przy okazji'' wydarzeń lokalnych, krótkie ankiety i formularze on-line, współpracę z liderami lokalnymi oraz stały obieg informacji poprzez kanały gminne i jednostek organizacyjnych. Jednocześnie istotną rolę przewiduje się dla Komitetu Rewitalizacji jako ciała umożliwiającego systematyczny udział interesariuszy w ocenie postępów wdrażania Programu oraz formułowaniu rekomendacji korekt – tak, aby interesariusze mieli realny wpływ na kierunki działań, a partycypacja była procesem ciągłym, a nie jednorazowym.

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie rewitalizacji Stąporkowa i Niekłania Wielkiego jest zatem traktowany jako element niezbędny dla trwałości efektów GPR, przy jednoczesnym uznaniu, że dotychczasowe formy konsultacji (spotkania otwarte, ankieta) ujawniły niską skłonność mieszkańców do angażowania się w klasyczne formy partycypacji. Wdrażanie Programu będzie zatem prowadzone z nastawieniem na wzmacnianie współpracy sieciowej i tworzenie mechanizmów angażowania interesariuszy opartych o działania praktyczne, blisko miejsca zamieszkania

i codziennych spraw mieszkańców, co w doświadczeniach innych gmin zwiększa realną partycypację oraz pozwala lepiej powiązać rewitalizację przestrzeni z rewitalizacją społeczną.

7.4. HARMONOGRAM REALIZACJI GPR

Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stąporków została zaplanowana w horyzoncie do roku 2035, co umożliwia etapowe i kompleksowe wdrożenie przedsięwzięć o zróżnicowanej skali (od działań „miękkich" prowadzonych cyklicznie na całym obszarze rewitalizacji, po wieloletnie projekty infrastrukturalne i mieszkaniowe). Przyjęty zakres czasowy pozwala na:

- zapewnienie przygotowania dokumentacyjnego i organizacyjnego,
- wykorzystanie dostępnych instrumentów finansowania zewnętrznego, w tym środków w perspektywie UE 2021–2027 oraz kolejnych naborów i instrumentów krajowych,
- właściwe etapowanie inwestycji wymagających procedur projektowych, uzgodnień, pozwoleń oraz zamówień publicznych.

Harmonogram stanowi narzędzie zarządcze dla Koordynatora GPR, umożliwiające planowanie zasobów, synchronizację działań między projektami oraz bieżące monitorowanie postępu rzeczowego i finansowego. Został opracowany w oparciu o charakter poszczególnych przedsięwzięć (podstawowe/ uzupełniające; inwestycyjne/ miękkie), przewidywany czas ich przygotowania i realizacji oraz logikę etapowania – w szczególności tam, gdzie projekty infrastrukturalne powinny być uzupełniane działaniami społecznymi, animacyjnymi i usługowymi.

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Faza przygotowawcza	X									
Faza realizacji przedsięwzięć										
P.1 Błękitno-zielone strefy aktywności i integracji		X	X	X	X	X				
P.2 Działania rewitalizacyjne w budynku SP ZOZ w Niekłaniu Wielkim				X	X					
P.3 Rewitalizacja parku miejskiego w Stąporkowie			X	X	X					
P.4 Modernizacja budynków mieszkalnictwa socjalnego i komunalnego			X	X	X	X	X	X	X	
P.5 Rozwój potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
P.6 Rewitalizacja parku w Niekłaniu Wielkim				X	X	X				
P.7 Szlak pieszo–rowerowy „Śladami wąskotorówki i tradycji hutniczych”				X	X	X	X	X		
P.8 Społeczne budownictwo mieszkaniowe oraz budownictwo komunalne i socjalne	X	X	X	X	X	X	X	X		
P.9 Profilaktyka uzależnień i zachowań ryzykownych „w terenie”		X	X	X	X	X	X	X	X	X
P.10 Akademia Aktywności Zawodowej i Kompetencji			X	X	X	X	X			
U.1 Rozwój wielofunkcyjnej bazy aktywizującej mieszkańców			X	X	X					

U.2 Wzmocnienie dziedzictwa społeczno-kulturowego w Niekłaniu Wielkim			X	X	X	X	X	X		
U.3 Rozbudowa strażnicy MOSP w Stąporkowie z zagospodarowaniem terenu			X	X						
U.4 Sąsiedzka animacja społeczna w przestrzeniach rewitalizowanych		X	X	X	X	X	X	X	X	X
U.5 Spójna sieć dojść pieszo-rowerowych w Niekłaniu Wielkim				X	X					
U.6 Poprawa bezpieczeństwa i dostępności w Niekłaniu Wielkim				X	X					
U.7 Lokalne Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka – praca środowiskowa	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
U.8 Aktywny Senior i sąsiedzkie usługi wsparcia		X	X	X	X	X	X	X	X	X
U.9 „Made in Stąporków/Niekłań" – przedsiębiorczość i ekonomia społeczna			X	X	X	X	X	X	X	
U.10 Partycypacyjna „opieka nad przestrzenią"				X	X	X	X	X	X	
U.11 Edukacja ekologiczna i klimatyczna w obszarze rewitalizacji	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Faza monitorowania i ewaluacji										
Monitoring realizacji (roczny)		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ocena aktualności i stopnia realizacji (min. co 3 lata)				X			X			X

Wskazany harmonogram ma charakter ramowy i może ulegać modyfikacjom w zależności od dostępności źródeł finansowania, wyników naborów, uwarunkowań proceduralnych (w tym tempa przygotowania dokumentacji i uzyskiwania decyzji administracyjnych) oraz wniosków z monitoringu. Ewentualne korekty harmonogramu będą dokonywane w sposób uporządkowany, w ramach zarządzania portfelem przedsięwzięć oraz zgodnie z zasadami aktualizacji Programu, z uwzględnieniem udziału interesariuszy rewitalizacji. Jednocześnie w harmonogramie przewidziano stały komponent monitorowania oraz okresową ocenę aktualności i stopnia realizacji Programu, co pozwoli na wprowadzanie działań korygujących „w trakcie" (on-going) oraz podsumowanie efektów po zakończeniu okresu realizacji (ex-post).

8. SYSTEM MONITOROWANIA

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stąporków jest dokumentem o charakterze operacyjnym, wdrażanym w długim horyzoncie czasowym i w warunkach wymagających ścisłej koordynacji działań „twardych" (przestrzennych i infrastrukturalnych) oraz „miękkich" (społecznych, edukacyjnych, aktywizujących). Program obejmuje obszar rewitalizacji wyznaczony w granicach obszaru zdegradowanego (miasto Stąporków oraz sołectwo Niekłań Wielki), gdzie zidentyfikowano szczególną koncentrację negatywnych zjawisk społecznych oraz współwystępowanie problemów w sferach pozaspołecznych. W tak ujętym procesie niezbędne jest wdrożenie skutecznego systemu monitoringu i ewaluacji, który umożliwi bieżące zarządzanie realizacją przedsięwzięć, identyfikację ryzyk oraz ocenę skuteczności interwencji w perspektywie wieloletniej.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (w szczególności art. 15 ust. 1 pkt 9 oraz art. 22–23), system monitorowania i oceny stanowi integralny element GPR. W Gminie Stąporków przyjmuje się dwa komplementarne poziomy oceny:

- monitoring bieżący – prowadzony w cyklu rocznym, służący kontroli postępu rzeczowego i finansowego przedsięwzięć oraz sprawności zarządzania portfelem projektów,
- monitoring okresowy (ewaluacja/ocena aktualności i stopnia realizacji Programu) – wykonywany co najmniej raz na trzy lata, ukierunkowany na ocenę

adekwatności celów i kierunków działań oraz potrzebę ewentualnej aktualizacji Programu.

Kluczową rolę w systemie monitorowania pełni Koordynator GPR/Lider Rewitalizacji funkcjonujący w strukturze Urzędu Miejskiego w Stąporkowie, odpowiedzialny m.in. za bieżące monitorowanie postępu rzeczowego i finansowego, koordynację współpracy międzywydziałowej i z jednostkami organizacyjnymi oraz przygotowanie okresowych informacji/raportów i rekomendacji działań korygujących. Jednocześnie istotnym partnerem procesu monitorowania będzie Komitet Rewitalizacji – ciało doradczo-opiniodawcze Burmistrza, którego rolą będzie opiniowanie kluczowych decyzji we wdrażaniu GPR, w tym ocen skuteczności działań i aktualizacji dokumentu.

8.1. MONITORING BIEŻĄCY REALIZACJI PROGRAMU

Celem monitoringu bieżącego jest regularna ocena stopnia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz zapewnienie zgodności wdrażania Programu z jego harmonogramem, budżetem i logiką interwencji. Monitoring prowadzony będzie na dwóch poziomach:

- strategicznym – obserwacja postępu wdrażania całego Programu, w tym realizacji celów i kierunków działań oraz spójności portfela projektów,
- operacyjnym – kontrola realizacji poszczególnych przedsięwzięć (w szczególności podstawowych), w zakresie rzeczowym, finansowym i wskaźnikowym.

Podstawowym narzędziem monitoringu bieżącego będzie roczny raport z realizacji GPR, przygotowywany przez Koordynatora GPR przy współudziale komórek merytorycznych Urzędu Miejskiego, jednostek organizacyjnych Gminy oraz partnerów realizujących projekty (w zakresie wynikającym z ich ról i kompetencji). Raport obejmować będzie w szczególności:

- status realizacji każdego przedsięwzięcia (przygotowanie/ realizacja/ zakończenie) oraz kluczowe kamienie milowe,
- postęp rzeczowy i finansowy, w tym zgodność z harmonogramem i budżetem,
- stopień osiągania wskaźników przypisanych do przedsięwzięć (produkty/rezultaty),

- identyfikację barier wdrożeniowych (proceduralnych, finansowych, organizacyjnych) i ryzyk dla osiągnięcia rezultatów,
- rekomendacje działań korygujących oraz propozycje ewentualnych przesunięć/aktualizacji w ramach zarządzania portfelem przedsięwzięć.

Raport będzie przekazywany do zaopiniowania Komitetowi Rewitalizacji oraz podawany do publicznej wiadomości (np. poprzez publikację w BIP), co wzmacnia przejrzystość i partycypacyjny charakter procesu rewitalizacji. Wyniki monitoringu bieżącego będą także wykorzystywane w bieżącym zarządzaniu programem oraz – w razie potrzeby – w przygotowaniu decyzji o modyfikacjach wdrożeniowych.

W harmonogramie realizacji GPR przewidziano stały komponent monitorowania w całym okresie realizacji do roku 2035, co umożliwia prowadzenie oceny „on-going" i wprowadzanie działań korygujących w trakcie wdrażania Programu.

8.2. OCENA AKTUALNOŚCI I STOPNIA REALIZACJI PROGRAMU

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji, Gminny Program Rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji co najmniej raz na trzy lata. Celem tej oceny jest ustalenie:

- na ile Program pozostaje adekwatny do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych i przestrzennych,
- czy cele i kierunki działań są osiągane oraz czy przyjęta interwencja przynosi oczekiwane efekty,
- czy konieczne jest wprowadzenie zmian w Programie (w tym w pakiecie przedsięwzięć, wskaźnikach, harmonogramie lub sposobie realizacji).

Ocena okresowa będzie przygotowywana przez Koordynatora GPR na podstawie raportów rocznych, danych wskaźnikowych oraz informacji pozyskanych od realizatorów przedsięwzięć i partnerów zewnętrznych. W ramach oceny analizowane będą m.in.:

- stopień realizacji celów rewitalizacji i kierunków działań,
- efekty rzeczowe i społeczne wdrożonych interwencji,
- wykorzystanie środków finansowych oraz montaż finansowy przedsięwzięć,

- zgodność realizacji z harmonogramem i identyfikacja opóźnień wraz z ich przyczynami,
- analiza trendów wskaźników strategicznych oraz postępu wskaźników projektowych,
- wnioski i rekomendacje (w tym propozycje aktualizacji Programu).

Dokument oceny okresowej będzie przedkładany Komitetowi Rewitalizacji, który – jako ciało doradczo-opiniodawcze Burmistrza – opiniuje m.in. aktualizację dokumentu oraz ocenę skuteczności działań rewitalizacyjnych. Po zaopiniowaniu ocena podawana będzie do publicznej wiadomości.

Aktualizacja Programu może zostać zainicjowana w szczególności w sytuacji:

- utrzymywania się niekorzystnych trendów kluczowych wskaźników (brak oczekiwanej zmiany),
- powtarzających się opóźnień w realizacji przedsięwzięć lub istotnych zmian warunków finansowania,
- rekomendacji Komitetu Rewitalizacji wynikających z oceny skuteczności interwencji.

Zmiany GPR dokonywane będą w trybie właściwym dla jego przyjęcia (art. 23 ustawy), przy czym zakres procedury uzależniony będzie od rodzaju wprowadzanych modyfikacji.

8.3. WSKAŹNIKI MONITORINGU

System monitorowania GPR opiera się na komplementarnym zestawie wskaźników, obejmującym:

- wskaźniki operacyjne (projektowe) – przypisane do poszczególnych przedsięwzięć i opisujące ich produkty oraz rezultaty (np. liczba działań, uczestników, obiektów, zakres wykonanych robót itp.). Wskaźniki te będą weryfikowane na podstawie dokumentacji realizacyjnej, protokołów odbioru, ewidencji, list obecności oraz innych źródeł właściwych dla charakteru projektu;

- wskaźniki strategiczne – służące ocenie aktualności i stopnia realizacji GPR w ujęciu całościowym, odnoszące się do kluczowych problemów zidentyfikowanych w procesie delimitacji oraz diagnozy pogłębionej (zarówno w sferze społecznej, jak i pozaspołecznej). Punktem odniesienia dla doboru wskaźników są m.in. obszary problemowe analizowane w diagnozie delimitacyjnej (np. bezrobocie, ubóstwo, bezpieczeństwo, trudności rodzinne, specjalne potrzeby itp.).

Poniższa tabela przedstawia zestaw wskaźników strategicznych rekomendowanych do monitoringu okresowego. Z uwagi na długi horyzont realizacji Programu oraz zmienność dostępności danych w czasie, nie określa się w tabeli wartości bazowych na etapie przyjęcia GPR. Przyjmuje się, że:

- pierwszy pomiar wskaźników (zrealizowany w ramach pierwszej oceny aktualności i stopnia realizacji Programu, nie później niż w terminie wynikającym z art. 22 ustawy o rewitalizacji) stanowić będzie punkt odniesienia – wartość bazową (0) dla dalszego monitorowania;
- każdy kolejny pomiar będzie prezentowany i analizowany w odniesieniu do wartości bazowej ustalonej przy pierwszym pomiarze, co umożliwi ocenę kierunku i skali zmian (trend), a także porównywalność wyników w kolejnych cyklach monitoringu.

W praktyce oznacza to, że raporty okresowe będą zawierały: wartość wskaźnika w pomiarze bazowym, wartość wskaźnika w kolejnych pomiarach oraz komentarz interpretacyjny wskazujący zmianę względem wartości bazowej (np. w liczbach bezwzględnych i/lub procentowo), wraz z wnioskami dla zarządzania Programem.

Tabela 1. Wskaźniki do oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stąporków

Lp.	Wskaźnik (strategiczny)	Wartość bazowa	Źródło danych	Spodziewana tendencja
1	Liczba ludności na obszarze rewitalizacji (Stąporków + Niekłań Wielki)	do uzupełnienia	Urząd Miejski / ewidencje ludności	wzrost / stabilizacja
2	Liczba osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji	do uzupełnienia	PUP (Końskie)	spadek

3	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na obszarze rewitalizacji	do uzupełnienia	PUP / MGOPS	spadek
4	Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej (ogółem) na obszarze rewitalizacji	do uzupełnienia	MGOPS	spadek
5	Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	do uzupełnienia	MGOPS	spadek
6	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty'' na obszarze rewitalizacji	do uzupełnienia	Zespół Interdyscyplinarny / Policja / MGOPS	spadek
7	Liczba stwierdzonych przestępstw na obszarze rewitalizacji (np. średnia z 3 lat)	do uzupełnienia	Policja	spadek
8	Liczba zdarzeń/wykroczeń istotnych dla ładu publicznego (np. średnia z 3 lat)	do uzupełnienia	Policja / Straż	spadek
9	Wyniki egzaminów zewnętrznych uczniów szkół z obszaru rewitalizacji (jeśli dotyczy)	do uzupełnienia	OKE / szkoły	wzrost
10	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji	do uzupełnienia	CEIDG / REGON	wzrost
11	Liczba aktywnych NGO i inicjatyw lokalnych na obszarze rewitalizacji	do uzupełnienia	KRS / ewidencje gminne	wzrost
12	Liczba zrewitalizowanych obiektów/infrastruktury publicznej (efekt projektów)	do uzupełnienia	Urząd Miejski (protokoły odbioru)	wzrost
13	Powierzchnia przestrzeni publicznych objętych rewitalizacją (suma interwencji)	do uzupełnienia	Urząd Miejski / GIS	wzrost
14	Liczba wydarzeń/aktywności realizowanych w zrewitalizowanych przestrzeniach	do uzupełnienia	instytucje kultury / realizatorzy	wzrost
15	Liczba nowych nasadzeń / działań błękitno-zielonych w obszarze rewitalizacji	do uzupełnienia	Urząd Miejski / realizatorzy	wzrost

Źródła danych i metodyka liczenia poszczególnych wskaźników powinny być doprecyzowane w ramach prac Koordynatora GPR (w tym jednolite definicje i częstotliwość pozyskiwania danych), tak aby zapewnić porównywalność wyników w kolejnych latach oraz możliwość formułowania wniosków zarządczych.

9. OPIS SPOSOBU ZAPEWNIENIA UDZIAŁU INTERESARIUSZY W PROCESIE REWITALIZACJI

Rewitalizacja w Gminie Stąporków jest prowadzona jako proces zintegrowany i długofalowy, wymagający stałego partnerstwa pomiędzy samorządem a interesariuszami rewitalizacji. Oznacza to, że udział interesariuszy nie ogranicza się wyłącznie do etapu konsultowania dokumentów, lecz obejmuje również współtworzenie rozwiązań, współrealizację wybranych działań oraz udział w ocenie postępów wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i formułowaniu rekomendacji korekt.

Do interesariuszy rewitalizacji zalicza się w szczególności: mieszkańców obszaru rewitalizacji i pozostałych części gminy, podmioty prowadzące działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne gminy, instytucje kultury, oświaty i ochrony zdrowia, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, a także inne podmioty istotne z punktu widzenia celów rewitalizacji (m.in. instytucje rynku pracy, służby porządkowe, zarządcy infrastruktury, partnerzy gospodarczy).

W toku przygotowania GPR dla Gminy Stąporków zastosowano podstawowe, ustawowe i praktyczne narzędzia partycypacji: konsultacje społeczne projektu uchwały delimitacyjnej, otwarte spotkania konsultacyjne oraz ankietę skierowaną do mieszkańców. Jednocześnie uzyskane doświadczenia (w szczególności niska frekwencja spotkań i nieliczne odpowiedzi w ankiecie) stanowią istotny wniosek organizacyjny: w fazie wdrażania Programu nacisk powinien zostać przesunięty z modelu „konsultacji dokumentu'' na model „współpracy wokół działań'', realizowany bliżej codziennych spraw mieszkańców i z wykorzystaniem kanałów pierwszego kontaktu.

9.1. PROCES PARTYCYPACYJNY PRZY WYZNACZANIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zostało oparte na diagnozie delimitacyjnej, przygotowanej w oparciu o obiektywne i weryfikowalne wskaźniki odnoszące się do sfery społecznej oraz sfer pozaspołecznych (gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej). Diagnoza stanowiła podstawę opracowania projektu uchwały Rady Miejskiej w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Udział interesariuszy w tym etapie zapewniono poprzez konsultacje społeczne projektu uchwały delimitacyjnej (wraz z załącznikiem kartograficznym), realizowane w formach umożliwiających zgłaszanie uwag przez mieszkańców i pozostałe podmioty zainteresowane skutkami delimitacji. W ramach konsultacji zaplanowano m.in. otwarte spotkanie konsultacyjne. Przebieg konsultacji potwierdził formalną dostępność procesu, ale ujawnił również bardzo ograniczone zaangażowanie mieszkańców w formy stacjonarne (brak udziału mieszkańców w spotkaniu poza gronem organizatorów). Wniosek ten potraktowano jako przesłankę do wzmocnienia i zróżnicowania narzędzi partycypacji na etapie wdrażania Programu.

9.2. PROCES PARTYCYPACYJNY PRZY OPRACOWANIU GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Na etapie opracowania projektu GPR zastosowano narzędzia umożliwiające włączenie interesariuszy w identyfikację potrzeb oraz priorytetów działań. Zorganizowano otwarte spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami, jednak – podobnie jak w przypadku konsultacji uchwały delimitacyjnej – spotkanie nie zgromadziło uczestników spoza grona organizatorów. Uzupełnieniem procesu konsultacyjnego była ankieta dotycząca potrzeb i priorytetów rewitalizacji, udostępniona mieszkańcom w grudniu 2025 r. jako narzędzie pozwalające zebrać opinie osób, które nie uczestniczą w spotkaniach. Mimo niewielkiej liczby odpowiedzi, ankieta dostarczyła spójnych wskazań jakościowych dotyczących kluczowych problemów i oczekiwań. Treści te potraktowano jako ważne uzupełnienie diagnozy i przesłankę do ukierunkowania portfela przedsięwzięć. Jednocześnie niska skłonność do udziału w klasycznych formach partycypacji została uznana za barierę wymagającą adresowania w toku wdrażania GPR, w tym poprzez zastosowanie form

„niskoprogowych'' i działań animacyjnych realizowanych w przestrzeni obszaru rewitalizacji oraz w partnerstwie z instytucjami pierwszego kontaktu (m.in. jednostkami organizacyjnymi gminy i lokalnymi instytucjami usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych).

9.3. PROCES WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY NA ETAPIE WDRAŻANIA I MONITORINGU GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Model partycypacji na etapie wdrażania i monitoringu GPR zakłada trwałe mechanizmy współuczestnictwa interesariuszy, tak aby proces rewitalizacji miał charakter ciągły, transparentny i oparty o realny wpływ społeczny na sposób prowadzenia interwencji. W praktyce przyjmuje się, że partycypacja będzie realizowana dwutorowo poprzez:

- stały dialog i współpracę w ramach struktury zarządzania GPR,
- działania informacyjno-animacyjne i konsultacyjne „bliżej mieszkańców'', w tym w przestrzeniach rewitalizowanych.

W celu zapewnienia partycypacyjnego charakteru rewitalizacji utworzony zostanie Komitet Rewitalizacji – ciało doradczo-opiniodawcze Burmistrza. Uchwała określająca zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu zostanie przyjęta po uchwaleniu GPR. Komitet będzie opiniował kluczowe decyzje dotyczące wdrażania Programu, w tym aktualizację dokumentu, wybór priorytetów oraz ocenę skuteczności działań. Istotną rolę przewidziano również dla Koordynatora Gminnego Programu Rewitalizacji. Będzie on odpowiadał m.in. za koordynację współpracy z partnerami społecznymi i instytucjonalnymi, obsługę organizacyjną i merytoryczną Komitetu Rewitalizacji oraz zapewnienie przepływu informacji pomiędzy interesariuszami a strukturą wdrożeniową Programu. Pozostałe komórki Urzędu Miejskiego i jednostki organizacyjne Gminy będą wspierały te działania, w szczególności w obszarze przedsięwzięć społecznych i animacyjnych, a także w zakresie monitoringu.

Uwzględniając dotychczasowe, wskazane powyżej ograniczenia frekwencyjne, w procesie wdrażania GPR nacisk zostanie położony na formy kontaktu bardziej dostępne niż klasyczne spotkania konsultacyjne, w szczególności:

- działania animacyjne i informacyjne prowadzone w przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji,
- konsultacje „przy okazji" wydarzeń lokalnych oraz działań instytucji pierwszego kontaktu,
- krótkie ankiety i formularze online oraz w wersji papierowej,
- współpracę z liderami lokalnymi i organizacjami społecznymi,
- stały obieg informacji poprzez kanały gminne oraz kanały jednostek organizacyjnych.

Partycypacja interesariuszy będzie również elementem systemu monitorowania GPR: Komitet Rewitalizacji, obok Koordynatora GPR, stanowić będzie kluczowego partnera w opiniowaniu ocen okresowych i ewentualnych aktualizacji Programu, tak aby korekty kierunków interwencji były oparte nie tylko o dane wskaźnikowe, ale także o informację zwrotną płynącą z obszaru rewitalizacji.

10. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, na wniosek Burmistrza, Rada Miejska podejmuje uchwałę w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji. W gminie Stąporków nie przewiduje się uchwalenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

11. POWIĄZANIA PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stąporków jest dokumentem wdrożeniowym, który porządkuje i integruje interwencję publiczną na obszarze rewitalizacji, a jednocześnie musi pozostawać spójny z systemem planowania rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Z tego względu w niniejszym rozdziale przedstawiono powiązania Programu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi, wskazując zgodność celów, kierunków działań oraz planowanych przedsięwzięć

z priorytetami rozwojowymi wynikającymi z tych dokumentów. Wykazanie spójności Programu z dokumentami nadrzędnymi pełni funkcję zarówno merytoryczną, jak i praktyczną: ułatwia koordynację działań różnych podmiotów, minimalizuje ryzyko rozproszenia interwencji oraz zwiększa możliwość skutecznego pozyskiwania środków zewnętrznych – w tym funduszy UE w perspektywie 2021–2027 – dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizowanych w oparciu o uchwalony GPR.

11.1. STRATEGIA ROZWOJU GMINY STĄPORKÓW NA LATA 2016–2027

Strategia Rozwoju Gminy Stąporków na lata 2016–2027 stanowi nadrzędny dokument polityki rozwoju samorządu, porządkujący cele i zadania gminy w trzech obszarach interwencji: Turystyka, Gospodarka i Środowisko oraz Społeczeństwo (łącznie: 8 celów strategicznych, 15 celów operacyjnych i 65 zadań).

Gminny Program Rewitalizacji (GPR) jest dokumentem komplementarnym i operacyjnym wobec Strategii – ukierunkowuje część działań rozwojowych na obszary o największej koncentracji problemów (miasto Stąporków oraz sołectwo Niekłań Wielki), a zarazem przekłada kierunki strategiczne na pakiet zintegrowanych przedsięwzięć społecznych, przestrzennych, infrastrukturalnych i gospodarczych. Spójność celów obu dokumentów wynika przede wszystkim z tego, że Strategia identyfikuje jako kluczowe wyzwania m.in. kwestie rynku pracy, jakości życia, bezpieczeństwa i infrastruktury, a jednocześnie akcentuje znaczenie wykorzystania walorów przyrodniczych i dziedzictwa dla rozwoju gminy. Analogicznie, Gminny Program Rewitalizacji przyjmuje podejście, w którym poprawa warunków życia i usług publicznych jest realizowana równolegle z porządkowaniem przestrzeni publicznych oraz wzmacnianiem atrakcyjności dla mieszkańców i odwiedzających – także poprzez udostępnianie walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego.

Zbieżność z obszarem Strategii: Społeczeństwo

Gminny Program Rewitalizacji wprost wzmacnia kierunki Strategii dotyczące kapitału społecznego, integracji mieszkańców, oferty czasu wolnego, usług publicznych oraz ograniczania wykluczenia. Strategia wskazuje potrzebę wspierania inicjatyw oddolnych, współpracy międzypokoleniowej i angażowania młodzieży, a także rozwijania

infrastruktury usług publicznych (m.in. obiektów użyteczności publicznej) i rozwiązań poprawiających dostępność. Zgodnie z tą logiką GPR przyjmuje cele rewitalizacji ukierunkowane na integrację społeczną i włączenie, a także rozwój infrastruktury i usług czasu wolnego oraz poprawę dostępności do usług i przestrzeni wspólnych. Przykładowo przedsięwzięcia dotyczące rewitalizacji parków miejskich (Stąporków i Niekłań Wielki) są projektowane jako działania integracyjne i profilaktyczne, wzmacniające codzienną aktywność mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży.

Zbieżność z obszarem Strategii: Gospodarka i Środowisko

Strategia jednoznacznie podkreśla znaczenie przedsiębiorczości oraz tworzenia warunków dla inwestycji – m.in. poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych, działania promocyjne i budowę atrakcyjnej oferty dla inwestorów. Gminny Program Rewitalizacji odpowiada na te założenia poprzez cele i kierunki działań skoncentrowane na aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także poprzez przedsięwzięcia o charakterze infrastrukturalnym i przygotowawczym, które zwiększają gotowość inwestycyjną gminy (w tym w zakresie uzbrojenia i uporządkowania terenów). W ujęciu strategicznym jest to spójne z intencją Strategii: przeciwdziała odpływowi mieszkańców i wzmacnia lokalną bazę ekonomiczną poprzez tworzenie realnych warunków dla aktywności gospodarczej.

Zbieżność z obszarem Strategii: Turystyka

Strategia zakłada wykorzystanie walorów turystycznych, rozwój infrastruktury turystycznej oraz ochronę i promowanie dziedzictwa kulturowego (w tym działania na rzecz zabytków i miejsc pamięci). W Gminnym Programie Rewitalizacji komponent turystyczno-tożsamościowy pojawia się jako element wzmacniania atrakcyjności obszarów rewitalizacji dla odwiedzających i inwestorów oraz jako sposób na budowę lokalnej tożsamości i aktywizację społeczną wokół zasobów dziedzictwa i przestrzeni publicznych. W praktyce wyraża się to m.in. w projektach porządkujących i udostępniających kluczowe przestrzenie rekreacyjne (np. parki, tereny przyzbiornikowe), które jednocześnie zwiększają jakość środowiska życia i tworzą spójniejsze ,,produkty'' wypoczynkowe o znaczeniu lokalnym.

Zbieżność w zakresie infrastruktury, bezpieczeństwa i dostępności transportowej

Strategia przewiduje działania z zakresu poprawy dostępności komunikacyjnej i bezpieczeństwa. Gminny Program Rewitalizacji rozwija ten kierunek w sposób skoncentrowany terytorialnie – poprzez cele dotyczące bezpieczeństwa i jakości przestrzeni publicznych oraz zwiększania dostępności transportowej obszaru rewitalizacji, co bezpośrednio wspiera realizację kierunków strategicznych w obszarze „Społeczeństwo'' (jakość życia, bezpieczeństwo, dostępność usług).

11.2. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KONECKIEGO DO ROKU 2032

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stąporków stanowi dokument wykonawczy o terytorialnie skoncentrowanym charakterze, którego cele i przedsięwzięcia przekładają założenia rozwojowe szczebla ponadgminnego na działania operacyjne możliwe do wdrożenia w obszarach kryzysowych. Program pozostaje spójny z kierunkami interwencji Strategii Rozwoju Powiatu Koneckiego, w szczególności w zakresie rozwoju usług publicznych i społecznych, poprawy dostępności, wzmocnienia funkcji gospodarczych oraz wykorzystania potencjałów środowiskowo-turystycznych. Strategia Powiatu porządkuje politykę rozwoju w pięciu obszarach strategicznych (środowisko naturalne; pomoc społeczna/ bezpieczeństwo/ ochrona zdrowia; edukacja/ turystyka/ przedsiębiorczość; mobilność; ponadlokalne zarządzanie), a GPR realizuje je poprzez własne cele strategiczne i projekty.

Zbieżność z obszarem „Pomoc społeczna, bezpieczeństwo, ochrona zdrowia”

Strategia Rozwoju Powiatu Koneckiego zakłada m.in. poprawę dostępności i jakości ochrony zdrowia oraz usług wsparcia społecznego, rozwój usług dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, a także wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego. Obejmuje to m.in. kierunki: poprawa jakości ochrony zdrowia (2.1), poprawa dostępu do ochrony zdrowia (2.2), rozwój usług społecznych oferowanych przez Powiat (2.3), wsparcie osób starszych i ich rodzin (2.4), wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego (2.5) oraz systemowe wsparcie dla osób z niepełnosprawnością (2.6). Z powyższym bezpośrednio koresponduje Cel strategiczny 2 Gminnego Programu Rewitalizacji: „Wzmocnienie funkcji

społecznych i usług publicznych – poprawa jakości życia, bezpieczeństwa i dostępności na obszarze rewitalizacji'', wraz z kierunkami dotyczącymi m.in. usług zdrowotnych, wsparcia seniorów, rozwoju usług społecznych i pracy środowiskowej, bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej, profilaktyki oraz dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Spójność tę wzmacniają także przedsięwzięcia infrastrukturalne i usługowe, np. działania rewitalizacyjne w budynku SP ZOZ w Niekłaniu Wielkim (powiązane z kierunkami 2.1 i 2.5 GPR).

Zbieżność z obszarem „Edukacja, turystyka, przedsiębiorczość"

Strategia Rozwoju Powiatu Koneckiego wskazuje m.in. na potrzebę wzmacniania kapitału ludzkiego i kompetencji zawodowych, rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz promocję i wsparcie przedsiębiorczości. Ujęto tu m.in. cele: wzrost jakości edukacji i przygotowania zawodowego (3.1), rozwój turystyki i rekreacji w oparciu o zasoby historyczne i środowiskowe (3.2), rozbudowę sieci tras rowerowych (3.3), rozwój oferty kulturalnej (3.4), promocję sektora turystycznego (3.5), rozwój przedsiębiorczości (3.6) oraz aktywizację zawodową mieszkańców (3.7). W GPR odpowiadają temu przede wszystkim: Cel strategiczny 1 (rewitalizacja przestrzeni publicznych, tereny zieleni i przywodne, oferta turystyczno-edukacyjna oparta o dziedzictwo i walory przyrodnicze, animacja społeczna) – co wzmacnia kierunki powiatowe dotyczące rekreacji, turystyki i kultury; Cel strategiczny 4 (rozwój potencjału gospodarczego, przygotowanie terenów inwestycyjnych, aktywizacja zawodowa, lokalna przedsiębiorczość i ekonomia społeczna) – spójny z priorytetami wsparcia przedsiębiorczości i rynku pracy w Strategii Powiatu; Cel strategiczny 5 (wzmacnianie współpracy, partnerstw i udziału społecznego) – istotny dla wdrażania działań edukacyjnych, kulturalnych i animacyjnych w formule współrealizacji z podmiotami lokalnymi.

Przykładem praktycznego przełożenia celów powiatowych w zakresie przedsiębiorczości jest projekt dotyczący rozwoju potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji (przygotowanie terenów inwestycyjnych, zwiększenie gotowości inwestycyjnej i tworzenie warunków do powstawania miejsc pracy).

Zbieżność z obszarem „Mobilność”

W Strategii Powiatu akcentuje się poprawę dostępności komunikacyjnej oraz rozwój bezpiecznej infrastruktury dla różnych użytkowników (w tym ruchu niezmotoryzowanego). Obejmuje to m.in. poprawę dostępności komunikacyjnej powiatu (4.1) oraz rozwój infrastruktury bezpiecznego transportu (4.2). GPR wspiera te cele głównie poprzez: kierunki zwiększania bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej i układzie komunikacyjnym w ramach Celu strategicznego 2,działania związane z porządkowaniem i funkcjonalnym kształtowaniem przestrzeni (ciągi piesze/rowerowe) w ramach przedsięwzięć przestrzennych, w tym zagospodarowania otoczenia zbiorników i terenów rekreacyjnych.

Zbieżność z obszarem „Środowisko naturalne”

Strategia Rozwoju Powiatu obejmuje m.in. kierunki odnoszące się do ochrony zasobów środowiska, podnoszenia jakości przestrzeni życia oraz działań adaptacyjnych. Wskazuje cele operacyjne takie jak: poprawa jakości powietrza (1.1), poprawa jakości zasobów wodnych (1.2), ochrona cennych zasobów naturalnych (1.3), ochrona zasobów leśnych (1.4) oraz zapobieganie zagrożeniom środowiskowym (1.5). Zbieżność zapewniają w szczególności przedsięwzięcia „błękitno-zielone'' oraz rewitalizacja terenów zieleni, ukierunkowane na poprawę jakości środowiska zamieszkania i retencję/porządkowanie otoczenia wód, a także komponenty edukacyjne i prozdrowotne (rekreacja jako profilaktyka środowiskowa) w Celu strategicznym 1 GPR.

Zbieżność z obszarem „Ponadlokalne zarządzanie Powiatem”

Strategia Rozwoju Powiatu Koneckiego kładzie nacisk na współpracę międzysektorową i międzyinstytucjonalną oraz rozwój mechanizmów partycypacji i jakości zarządzania, w tym m.in.: poprawę współpracy samorządów (5.1), wzrost partycypacji mieszkańców (5.2), poprawę promocji powiatu (5.4) oraz działania związane z innowacyjnością administracji i wykorzystaniem narzędzi cyfrowych. W Gminnym Programie Rewitalizacji odpowiada temu Cel strategiczny 5: „Wzmocnienie współpracy, zarządzania i udziału społecznego w procesie rewitalizacji'', obejmujący m.in. koordynację procesu, partnerstwa międzysektorowe, system komunikacji i konsultacji oraz monitoring i ewaluację.

11.3. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY STĄPORKÓW NA LATA 2026–2030

Gminny Program Rewitalizacji stanowi dokument wdrożeniowy o charakterze terytorialnym, ukierunkowany na wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji poprzez zintegrowany pakiet działań społecznych, przestrzennych i infrastrukturalnych. Z tego względu Program pozostaje w bezpośredniej relacji z lokalną polityką społeczną gminy, w szczególności ze „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stąporków na lata 2026–2030" (SRPS), która identyfikuje kluczowe wyzwania społeczne (m.in. uzależnienia, ubóstwo, bezrobocie, przemoc domowa, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne) i wskazuje obszary interwencji oraz kierunki działań. W SRPS przyjęto trzy cele strategiczne:

- rozwój systemu wsparcia rodziny (szczególnie rodzin dysfunkcyjnych),
- aktywizację i integrację osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami),
- efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.

Zbieżność GPR z celem strategicznym I SRPS: Wsparcie rodziny i zapobieganie kryzysom

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych akcentuje m.in. rozwój poradnictwa specjalistycznego (socjalnego, prawnego, psychologicznego, terapeutycznego), usprawnianie współpracy i przepływu informacji między instytucjami polityki społecznej oraz działania na rzecz wzmacniania kompetencji rodzicielskich i wsparcia rodzin w kryzysie, w tym w kontekście przemocy domowej. W tym ujęciu GPR jest spójny z SRPS poprzez koncentrację interwencji na obszarze rewitalizacji, gdzie działania „miękkie" i infrastrukturalne mogą łącznie:

- wzmacniać dostępność usług wsparcia (poradnictwo, animacja, praca środowiskowa, działania profilaktyczne i edukacyjne),

- tworzyć warunki dla lepszego funkcjonowania rodzin (bezpieczne i dostępne przestrzenie publiczne, oferta działań społecznych i opiekuńczo-wychowawczych),
- ułatwiać współpracę instytucji i partnerów lokalnych wokół konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (np. projekty realizowane wspólnie przez gminę, MGOPS, placówki oświatowe i organizacje społeczne).

Zbieżność GPR z celem strategicznym II SRPS: Aktywizacja i integracja oraz polityka senioralna i wsparcie osób z niepełnosprawnościami

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wskazuje m.in. aktywizację osób bezrobotnych, podnoszenie kwalifikacji, współpracę instytucji wspierających rynek pracy, działania integracyjne oraz rozwój zindywidualizowanych form wsparcia (w tym asystentury i usług społecznych), ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem, seniorów i osób z niepełnosprawnościami. W tym zakresie GPR wykazuje zbieżność poprzez ukierunkowanie działań rewitalizacyjnych na:

- poprawę dostępności i jakości lokalnych usług społecznych oraz integracyjnych na obszarze rewitalizacji,
- przedsięwzięcia aktywizujące (społecznie i zawodowo) mieszkańców doświadczających barier uczestnictwa,
- rozwój i wzmacnianie oferty aktywności społeczno-kulturalnej oraz inicjatyw oddolnych, które SRPS łączy z integracją społeczną i samoorganizacją społeczności lokalnej.

Zbieżność GPR z celem strategicznym III SRPS: Profilaktyka zdrowotna i przeciwdziałanie uzależnieniom

SRPS jednoznacznie wskazuje obszar uzależnień jako jeden z kluczowych problemów społecznych oraz zakłada działania profilaktyczne, edukacyjne i środowiskowe, realizowane we współpracy wielu podmiotów (m.in. MGOPS, GKRPA, placówki oświatowe i kulturalne, podmioty ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe). Założenia GPR pozostają zbieżne z tym podejściem, ponieważ rewitalizacja – poza komponentem infrastrukturalnym – zakłada oddziaływanie społeczne: budowanie alternatywnych, konstruktywnych form spędzania czasu, wzmacnianie lokalnych więzi i oferty działań

środowiskowych oraz tworzenie warunków do realizacji projektów profilaktycznych i integracyjnych w przestrzeniach publicznych i instytucjach na obszarze rewitalizacji.

Wspólne podejście wdrożeniowe

Istotnym elementem spójności dokumentów jest również podobna logika wdrażania: SRPS zakłada realizację działań z udziałem jednostek gminnych oraz szerokiego katalogu partnerów lokalnych i ponadlokalnych, przy jednoczesnym stosowaniu wskaźników i monitoringu realizacji celów. W GPR mechanizmy wdrażania i monitorowania (w tym współpraca międzysektorowa, udział interesariuszy, ocena postępów rzeczowych i społecznych) stanowią analogiczny fundament zarządczy – ukierunkowany na osiąganie mierzalnych zmian społecznych na obszarze rewitalizacji.

12. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W DOKUMENTACH I UCHWAŁACH GMINY STĄPORKÓW

Projekty rewitalizacyjne wskazane w niniejszym Gminnym Programie Rewitalizacji są zgodne ze obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Stąporków, przyjętym uchwałą nr XVI/159/2011 Rady Miejskiej w Stąporkowie z dnia 29 grudnia 2011 r. W związku z czym nie jest konieczne wskazane zakresu niezbędnych zmian w tym dokumencie. W związku ze sporządzeniem Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stąporków nie przewiduje się wprowadzania zmian w aktualnie obowiązujących na obszarze rewitalizacji Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego:

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części terenu miasta Stąporków w rejonie ul. Kochanowskiego, przyjętego uchwałą NR X/109/2025 Rady Miejskiej w Stąporkowie z dnia 7 lutego 2025 r.;
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miasta Stąporków w rejonie ulic: Żeromskiego i Słowackiego, przyjętego uchwałą NR X/68/2019 Rady Miejskiej w Stąporkowie z dnia 27 maja 2019 r.;
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części terenu miasta Stąporków w rejonie ulicy Kochanowskiego, przyjętego uchwałą NR IX/59/2019 Rady Miejskiej w Stąporkowie z dnia 26 kwietnia 2019 r.

Równolegle prowadzone są prace planistyczne nad nowymi MPZP/zmianami MPZP, obejmującymi m.in. wybrane obszary miasta Stąporków oraz część obrębów ewidencyjnych w gminie, w tym Niekłań Wielki. Z perspektywy GPR kluczowe jest, aby w toku tych prac zapewnić spójność nowych ustaleń planistycznych z celami rewitalizacji, w szczególności w zakresie:

- porządkowania funkcji i ładu przestrzennego,
- dostępności przestrzeni publicznych i usług,
- dopuszczalności działań modernizacyjnych/rewitalizacyjnych w istniejącej zabudowie
- rozwiązań wspierających błękitno-zieloną infrastrukturę.

W praktyce oznacza to potrzebę bieżącego uwzględniania zapisów GPR w uzasadnieniach i kierunkach rozwiązań planów będących w procedowaniu, bez przesądzania o konieczności formalnego „dostosowywania" GPR do dokumentów, które są jeszcze opracowywane.

Nie przewiduje się również konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn. zm.). Ponadto Gmina nie posiada Planu ogólnego, w związku z tym nie wskazuje się zmian w planie ogólnym.

Przyjęcie uchwały o zasadach wyznaczania składu oraz zasadach działania Komitetu Rewitalizacji nastąpi po przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji, dlatego nie występuje konieczność dokonywania zmian.

13. UWARUNKOWANIA I WYTYCZNE BRANŻOWE DLA PRZYGOTOWANIA I REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych (w szczególności inwestycji kubaturowych, modernizacji przestrzeni publicznych, przebudowy dróg i chodników, zagospodarowania zieleni, budowy i/lub modernizacji oświetlenia, robót ziemnych, oraz działań w obiektach użyteczności publicznej) wymaga uwzględnienia uwarunkowań wynikających z przepisów odrębnych oraz wymagań gestorów infrastruktury i instytucji

uzgadniających. Niniejszy rozdział formułuje ogólne wytyczne organizacyjne i techniczne, które powinny być stosowane na etapie przygotowania dokumentacji projektowej, pozyskiwania uzgodnień i decyzji oraz w toku realizacji robót, aby ograniczyć ryzyko kolizji, opóźnień oraz kosztów niekwalifikowalnych.

13.1. ZASADY OGÓLNE POSTĘPOWANIA

Dla każdego przedsięwzięcia infrastrukturalnego (oraz dla działań "miękkich" wymagających adaptacji przestrzeni/robót budowlanych) należy przeprowadzić wstępną analizę uwarunkowań branżowych obejmującą co najmniej:

- identyfikację istniejącego uzbrojenia terenu oraz potencjalnych kolizji (mapa do celów projektowych, inwentaryzacje, informacje gestorów),
- weryfikację stref ochronnych/pasów technologicznych i wymagań dostępu eksploatacyjnego do urządzeń infrastruktury,
- określenie wymaganych warunków technicznych, uzgodnień i nadzorów branżowych (w zależności od zakresu robót),
- ustalenie ścieżki formalno-prawnej (zgłoszenie/pozwolenie na budowę, decyzje środowiskowe, wodnoprawne, konserwatorskie i inne – o ile dotyczą),
- oszacowanie kosztów ewentualnych przebudów kolizyjnych oraz uwzględnienie ich w budżecie i harmonogramie projektu.

W przypadku stwierdzenia kolizji z infrastrukturą techniczną należy przyjmować, że sposób jej usunięcia oraz zasady finansowania określone zostaną w warunkach technicznych właściwego gestora sieci/obiektu. Roboty powinny być planowane w sposób zapewniający bezpieczeństwo oraz ciągłość świadczenia usług (dostawy mediów), z zachowaniem wymaganych procedur uzgodnieniowych.

13.2. WYTYCZNE BRANŻOWE DLA GESTORÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Poniższe wytyczne mają charakter przekrojowy i powinny być stosowane adekwatnie do zakresu przedsięwzięcia oraz lokalnych uwarunkowań. Szczegółowe parametry

(odległości, strefy, warunki prowadzenia robót, wymagane uzgodnienia) wynikają z przepisów oraz stanowisk właściwych gestorów sieci.

Elektroenergetyka (operator systemu dystrybucyjnego). Należy uwzględniać strefy ochronne/pasy technologiczne linii napowietrznych i kablowych, ograniczenia dla zieleni wysokiej i zabudowy w sąsiedztwie urządzeń, zasady usuwania kolizji i przebudów oraz procedury uzyskania warunków przyłączenia (dla nowych funkcji lub wzrostu zapotrzebowania na moc). Dopuszcza się potrzebę rezerw terenowych pod stacje transformatorowe i trasy kablowe w przypadku intensyfikacji funkcji na obszarze rewitalizacji (m.in. w świetle stanowisk operatorów sieci).

Gazownictwo (operator sieci gazowej). Wymagane jest respektowanie stref kontrolowanych i pasów eksploatacyjnych gazociągów, prowadzenie robót wyłącznie na podstawie uzgodnień i – jeżeli wymagane – pod nadzorem branżowym. Lokalizacja obiektów i zieleni w pobliżu infrastruktury gazowej powinna odpowiadać warunkom technicznym operatora oraz przepisom odrębnym. W przypadku kolizji konieczne jest uzyskanie warunków przebudowy i zapewnienie finansowania robót kolizyjnych.

Wodociągi i kanalizacja. Należy zapewnić ochronę ciągłości dostaw wody oraz odbioru ścieków, uzgadniać przebudowy sieci i przyłączy, a także weryfikować możliwość przyłączenia oraz przepustowość sieci przy nowych funkcjach. Dla inwestycji obejmujących odwodnienie i zagospodarowanie wód opadowych zaleca się stosowanie rozwiązań retencyjnych i ograniczających spływ, zgodnie z obowiązującymi regulacjami i standardami technicznymi.

Telekomunikacja i sieci teletechniczne. Przed rozpoczęciem robót ziemnych należy zidentyfikować infrastrukturę teletechniczną (w tym kable światłowodowe) oraz uzgodnić zbliżenia i skrzyżowania. W przypadku inwestycji liniowych (drogi, ciągi piesze, place) rekomenduje się koordynację robót z gestorami, aby ograniczyć wielokrotne rozkopy i ułatwić racjonalne prowadzenie sieci.

Oświetlenie uliczne i urządzenia w pasie drogowym. Modernizacja i rozbudowa oświetlenia powinna być uzgadniana z właściwym gestorem oraz zarządcą drogi/terenu. Należy zapewnić bezpieczeństwo ruchu, właściwą lokalizację słupów i szaf sterowniczych oraz dostęp eksploatacyjny.

13.3. WYTYCZNE INSTYTUCJONALNE I UZGODNIENIOWE

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zwłaszcza inwestycji infrastrukturalnych oraz adaptacji budynków, wymaga uwzględnienia wymagań formalno-prawnych i technicznych podmiotów zarządzających terenami, infrastrukturą oraz organów właściwych do wydania uzgodnień, opinii i decyzji. Zasada ogólna jest następująca: na etapie koncepcji należy przeprowadzić identyfikację właściwych instytucji i reżimów formalnych, a następnie zaplanować harmonogram uzgodnień i pozwoleń adekwatnie do zakresu robót (w tym robót ziemnych, ingerencji w pas drogowy, w zieleń, w obiekty chronione, w cieki, urządzenia wodne lub obszary chronione). W przypadku projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych szczególnego znaczenia nabiera kompletność ścieżki formalnej, aby ograniczyć ryzyko opóźnień oraz kosztów niekwalifikowalnych.

Zarządcy dróg - w przedsięwzięciach obejmujących roboty w pasie drogowym (lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie) kluczowe jest przyjęcie, że pas drogowy jest obszarem o szczególnym reżimie prawnym, a prowadzenie robót wymaga uprzednich uzgodnień i zezwoleń zarządcy drogi. Dotyczy to w szczególności przebudowy nawierzchni, chodników, zjazdów, zatok, elementów odwodnienia, oświetlenia, kanałów technologicznych, zieleni w pasie drogowym, a także lokalizacji małej architektury, słupów, szaf, urządzeń technicznych i reklam. Na etapie przygotowania projektu należy co do zasady przewidzieć: uzyskanie zgody na lokalizację robót/urządzeń w pasie drogowym, uzgodnienie dokumentacji (w zakresie zależnym od klasy drogi i rodzaju robót), a w fazie realizacyjnej – zezwolenie na zajęcie pasa drogowego na czas prowadzenia robót oraz, jeżeli dotyczy, zezwolenia dotyczące lokalizacji infrastruktury niezwiązanej bezpośrednio z funkcją drogi. Równolegle wymagana jest organizacja ruchu na czas robót (projekt czasowej organizacji ruchu) zatwierdzana w odpowiednim trybie przez właściwy organ. W przypadku ingerencji w elementy stałej organizacji ruchu (oznakowanie pionowe/poziome, urządzenia BRD, progi, przejścia dla pieszych) konieczne jest zaplanowanie uzgodnień również dla rozwiązań docelowych. Z punktu widzenia wdrożenia niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji istotne jest również uwzględnienie standardów technicznych zarządcy drogi (materiały, przekroje,

parametry odwodnienia, rozwiązania dostępności, skrajnie, odwodnienie, standardy nasadzeń w pasie drogowym), zasad odtwarzania nawierzchni po robotach oraz wymogu koordynacji robót z innymi gestorami (aby ograniczyć wielokrotne rozkopy). Dla projektów obejmujących zjazdy lub włączenia do dróg wyższych kategorii należy liczyć się z odrębnymi uzgodnieniami dotyczącymi bezpieczeństwa ruchu i geometrii włączeń.

Zarządca infrastruktury kolejowej i terenów kolejowych - jeżeli przedsięwzięcie jest zlokalizowane w sąsiedztwie linii kolejowej, bocznicy, przejazdu lub na terenach, dla których występują ograniczenia wynikające z infrastruktury kolejowej, wymagane jest przyjęcie szczególnego reżimu bezpieczeństwa i uzgodnień. Dotyczy to zarówno robót budowlanych (w tym robót ziemnych), jak i sytuowania obiektów, reklam, zieleni wysokiej, oświetlenia czy urządzeń mogących oddziaływać na widoczność, skrajnię lub bezpieczeństwo prowadzenia ruchu kolejowego. Na etapie koncepcji należy ustalić, czy planowane roboty znajdują się w strefach oddziaływania infrastruktury kolejowej oraz czy wymagane jest uzgodnienie dokumentacji z zarządcą infrastruktury. W praktyce oznacza to konieczność weryfikacji odległości i parametrów projektowanych elementów, sposobu prowadzenia robót oraz ewentualnych warunków nadzoru branżowego. W przypadku prac w pobliżu urządzeń sterowania ruchem kolejowym, sieci trakcyjnej lub obiektów inżynieryjnych (wiadukty, przepusty, przejścia) należy liczyć się z dodatkowymi wymaganiami technologicznymi oraz ograniczeniami czasowymi prowadzenia robót.

Ochrona zabytków - w przypadku przedsięwzięć dotyczących obiektów wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się w gminnej lub wojewódzkiej ewidencji zabytków, lub realizowanych na obszarach o wartościach historycznych, należy uwzględnić wymogi wynikające z ochrony konserwatorskiej. Kluczowe jest przyjęcie zasady, że prace przy obiektach zabytkowych i w ich otoczeniu mogą wymagać odrębnych uzgodnień, pozwoleń oraz określenia technologii robót, a ingerencje w substancję zabytkową, wygląd elewacji, stolarkę, dachy, detale, materiały, kolorystykę, układ funkcjonalny czy zagospodarowanie otoczenia podlegają ocenie konserwatorskiej. W praktyce oznacza to konieczność weryfikacji statusu obiektu/obszaru przed rozpoczęciem projektowania oraz przygotowania dokumentacji w standardzie oczekiwanym przez służby konserwatorskie (opis stanu zachowania, program prac konserwatorskich/restauratorskich – jeśli dotyczy, dobór materiałów i technologii, uzasadnienie zmian). Dla części projektów może

pojawić się również potrzeba przeprowadzenia badań (np. architektonicznych) lub nadzorów specjalistycznych. Jeżeli roboty wiążą się z pracami ziemnymi na terenach o potencjale archeologicznym, należy uwzględnić możliwość wymogu uzgodnienia archeologicznego lub prowadzenia nadzoru archeologicznego.

Środowisko - dla przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko (w tym poprzez roboty ziemne, wycinkę drzew, ingerencję w siedliska, emisję hałasu, zmianę stosunków wodnych, oświetlenie terenów wrażliwych) konieczne jest wczesne rozpoznanie, czy projekt wymaga procedur środowiskowych oraz jakie ograniczenia należy przyjąć w projekcie technicznym. Dotyczy to zarówno dużych inwestycji, jak i pozornie „niewielkich" działań, jeżeli są zlokalizowane na obszarach cennych przyrodniczo lub obejmują istotną ingerencję w zieleń. Na etapie koncepcji należy w szczególności: sprawdzić występowanie form ochrony przyrody w zasięgu oddziaływania projektu (obszary Natura 2000, rezerwaty, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, obszary chronionego krajobrazu), zidentyfikować potencjalne kolizje z korytarzami ekologicznymi i siedliskami oraz ocenić potrzebę uzyskania decyzji środowiskowej (jeżeli przedsięwzięcie kwalifikuje się do takiej procedury). Dla projektów obejmujących wycinkę lub przesadzenia drzew/krzewów należy przewidzieć wymagane zgody, a także ewentualne obowiązki kompensacyjne (nasadzenia zastępcze, odtworzenia zieleni) oraz terminy prowadzenia prac wynikające z ochrony gatunkowej (np. okresy lęgowe). W przypadku inwestycji w obszarach wrażliwych należy uwzględniać rozwiązania minimalizujące oddziaływania (np. kierunkowe oświetlenie, ograniczenie zasięgu prac, zabezpieczenia przed spływem zanieczyszczeń, ochrona systemów korzeniowych).

Gospodarka wodna - w projektach obejmujących odwodnienie, retencję, prace w pobliżu cieków, rowów, urządzeń melioracyjnych, przepustów, a także na obszarach zagrożonych podtopieniami, kluczowe jest uwzględnienie wymagań z zakresu gospodarki wodnej. Oznacza to konieczność weryfikacji, czy planowane działania nie spowodują pogorszenia stosunków wodnych, nie zwiększą ryzyka powodziowego lub podtopień, nie naruszą urządzeń wodnych oraz czy wymagane jest przeprowadzenie procedur wodnoprawnych (zgłoszeń lub pozwoleń – zależnie od charakteru i skali robót). W szczególności dla projektów drogowych i placowych istotne są rozwiązania dotyczące odprowadzenia wód opadowych, retencji i infiltracji, a także koordynacja z siecią kanalizacji deszczowej i urządzeniami podczyszczającymi, jeśli są wymagane.

Bezpieczeństwo i higiena - dla inwestycji kubaturowych, adaptacji obiektów, projektów tworzących przestrzenie zgromadzeń lub świadczenia usług publicznych istotne są wymagania bezpieczeństwa pożarowego, sanitarne i BHP. Należy przyjąć, że część obiektów i przedsięwzięć będzie wymagała uzgodnień w zakresie ochrony przeciwpożarowej (w tym rozwiązań ewakuacyjnych, oddzieleń pożarowych, dojazdu pożarowego, zaopatrzenia w wodę do zewnętrznego gaszenia, instalacji ppoż.), a dokumentacja projektowa może podlegać weryfikacji przez rzeczoznawców oraz właściwe służby – zależnie od kategorii obiektu i jego funkcji. W zakresie sanitarnym konieczne jest uwzględnienie standardów higienicznych i funkcjonalnych dla pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi, w tym dostęp do wody, sanitariatów, wentylacji, a także spełnienie wymogów dla obiektów sportowych i rekreacyjnych. W zakresie BHP istotne jest zapewnienie bezpiecznych warunków użytkowania obiektu i przestrzeni publicznych (nawierzchnie, bariery, oświetlenie, eliminacja zagrożeń kolizyjnych), a w fazie realizacji – właściwa organizacja placu budowy i ograniczanie ryzyk dla mieszkańców.

Szczególne znaczenie, z perspektywy rewitalizacji, ma również zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (w tym osób z niepełnosprawnościami) w obiektach publicznych i w przestrzeni publicznej: komunikacja pozioma i pionowa, rozwiązania bez barier, czytelność informacji i bezpieczeństwo użytkowania.

14. PODSUMOWANIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

W świetle obowiązujących przepisów, Gminne Programy Rewitalizacji wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na etapie projektu, jeśli wyznaczają ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko). Przepisy przywołanej ustawy dają również możliwość odstąpienia od przeprowadzenia sooś pod pewnymi warunkami.

Do uzupełnienia o informacje z procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

SPIS TABEL

Tabela 1. Wskaźniki do oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stąporków 112

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Uproszczone przedstawienie obszaru rewitalizacji 28

Rysunek 2. Uwarunkowania przyrodnicze w granicach podobszaru rewitalizacji Stąporków 29

Rysunek 3. Uwarunkowania przyrodnicze w granicach podobszaru rewitalizacji Niekłań Wielki 34

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik nr 1 – Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych